

CENTRUM TIME

2026 | NİSAN - MAYIS - HAZİRAN

SAYI - 25

2025 YILI

**KURUMLAR VERGİSİ
BEYANNAMESİNDE
DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN
ÖNEMLİ HUSUSLAR**

**İSTİSNA VE İNDİRİM
UYGULAMALARINDA YMM
RAPOR ŞARTI VE GETİRDİĞİ
SORUMLULUKLAR**

**NAKDİ SERMAYE
ARTIŞI FAİZ İNDİRİMİNDE
TARTIŞMALI UYGULAMALAR**

**YÜKSEK GELİR GRUPLARI GÖZETİM VE UYUM PROGRAMI VE
TAKİP EDEN SÜREÇTE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR**

VERGİ İDARESİNİN RADARI GENİŞLİYOR

Balmumcu Mh. Bestekar Şevki
Bey Sk. Centrum Binası No: 17
Beşiktaş / İstanbul
Tel: +90 (212) 267 21 00

Kızılırmak Mahallesi 1443 Cd.
1071 Plaza A Blok No: 25/183
Çankaya / Ankara
Tel: +90 (312) 512 59 42

Manas Bulvarı Adalet Mah.
Folkart Towers Kat:26
Bayraklı / İzmir
Tel: +90 (232) 290 55 69

Altınova Mahallesi Fuar Caddesi
Buttim Plaza No:63/503 Kat:5
Osmangazi / Bursa
Tel: +90 (224) 211 33 01

ÇİTAYI YÜKSELTİYORUZ

Değerli Okurlarımız,

Centrum Time'in 25. Sayısı ile karşınızdayız!

2026 yılının Nisan ayı ile birlikte kurumlar vergisi beyanını müteakip geçici vergi dönemine girecek olan meslek mensuplarımıza 2025 yılını layığıyla kapatma gayretleri, yeniden değerlendirme çalışmaları ve yurtiçi asgari kurumlar vergisi çalışmalarını da içeren yoğun beyanname döneminde kolaylıklar diliyorum.

Hizmet kalitemizin istikrarlı şekilde yükseltilmesi ve sorumlu vergicilik anlayışımızın bir parçası olarak şirketleri etkileyen güncel konularda, uygulama detaylarını beklenen sonuçları ile birlikte analiz ederek reel sektöre her gün değişen yasal zorunluluklarla baş etme çabasında katkı sunmaya devam ediyoruz.

Centrum olarak sektörde öne çıkan bir denetim ve danışmalık şirketi olmanın, hizmet standartlarının yükseltilmesinin yanında mesleki bilginin ve tecrübelerin paylaşılmasını da kapsadığının farkındayız. Bu farkındalığın sonucu olarak akademik ve periyodik yayınlara çok önem veriyor ve diğer yayınlarımızın yanında dergimizin de düzenli şekilde yayına hazırlanması ve sizlere ulaştırılması konusunda ciddi boyutta çaba sarf ediyoruz.

Bu kapsamda ilk olarak, Vergi Denetim Kurulu (VDK) tarafından başlatılan Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı kapsamında gelir ile harcamalar arasında tutarsızlıklara ilişkin şirket ortaklarından istenen izahatlerin hukukiliği ve sonuçları hakkında değerlendirmelerde bulunarak şirket-ortak ilişkilerinin nasıl yapılandırılması gerektiğini; huzur hakkı ödemeleri, kar payı dağıtımı, şirketten borç kullanımı ve adet uygulamaları ile şirket varlıklarının kullanımı gibi başlıklar üzerinden vergisel riskler ve uyum önerileri eşliğinde ele almaya çalıştık. Akabinde, 2025 yılı kurumlar vergisi beyanname sürecine yönelik önemli hatırlatmalara yer vererek; enflasyon düzeltilmesi, yeniden değerlendirme uygulamaları, finansman gider kısıtlaması ve indirim/istisna uygulamalarında dikkat edilmesi gereken hususları kapsamlı şekilde değerlendirdik.

Devamında, nakdi sermaye artırımında faiz indirimi uygulamasında özellik arz eden durumları, uygulamanın sınırlarını ve dikkat edilmesi gereken teknik noktaları analiz ederken; istisna ve indirim uygulamalarında YMM rapor şartının kapsamı ve mükellefler açısından doğurduğu sorumlulukları da ayrıntılı olarak incelemeye gayret ettik. İthalatta gözetim, korunma önlemleri ve haksız rekabetin önlenmesi kapsamında ödenen KDV'nin indirimine ilişkin yeni düzenlemelerin uygulamaya etkileri ile bu kapsamda getirilen tevsik ve raporlama yükümlülüklerini de ayrıca değerlendirdik.

Diğer taraftan, şirketlerin kamu borçlarından ortakların, yönetim kurulu üyelerinin ve müdürlerin sorumluluğuna ilişkin güncel yaklaşımı; stok gözetim programı kapsamında stok sayım noksanları ve fazlalıklarının vergilendirilmesini; grup şirketleri arasındaki borç ilişkileri ile köprü kredi uygulamalarının transfer fiyatlandırması ve örtülü sermaye hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesini ele aldık. Bunun yanı sıra, kat karşılığı ve hasılat paylaşımı inşaat işlerinde vergilendirme ve belge düzenine ilişkin uygulamada tereddüt yaratan hususlara; örtülü sermayeye isabet eden kur farklarının vergisel durumuna; teknokentlerde kazanç ayrıştırması ve istisna uygulamalarına yönelik kritik noktalara; verilen avanslar ve diğer alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılıp ayrılamayacağına ilişkin güncel görüş ve uygulamalara da çalışmalarımızda yer verdik.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan tereddütleri gidermeyi, idarenin güncel yaklaşımını ortaya koymayı ve mükellefler açısından oluşabilecek vergisel risklere karşı yol gösterici değerlendirmeler sunmayı amaçlayan Centrum Time'in bu sayısını da beğenerek okumanız dileğiyle...

Sevgi ve Saygılarımla,
Dr. Burçin Gözlüklü
Yönetici Ortak, YMM

SAYI: 25

KÜNYE

İMTİYAZ SAHİBİ: Dr. Burçin GÖZLÜKLÜ

Yayın Türü: Süreli / 3 Aylık

Adreslerimiz:

Merkez Ofis: Balmumcu, Bestekar Şevki Bey Sk.
D:Blok No: 17, 34380 Beşiktaş/İstanbul

Ankara Ofis: Kızılırmak Mahallesi 1443 Cad.
1071 Plaza A Blok No: 25/183 Çankaya / Ankara

İzmir Ofis: Manas Bulvarı Adalet Mah. Folkart
Towers Kat: 26 Bayraklı / İzmir

Bursa Ofis: Altınova Mahallesi Fuar Caddesi
Buttim Plaza No:63/503 Kat:5 Osmangazi/Bursa

Genel Yayın Yönetmeni: Dr. Burçin GÖZLÜKLÜ

Yayın Koordinatörü: Murat SOFTA

Yazı İşleri Müdürü: Fazıl BOYRAZ

Editör: Adem BİLGİLİ

Görsel Yönetmen: Melih Cem KILIÇ

Basım Yeri: İstanbul

Tel: +90 (212) 267 21 00 - +90 (312) 512 59 42

Fax: +90 (212) 267 10 67

Email: iletisim@centrumturkey.com

Web: centrumturkey.com

Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı ve Takip Eden Süreçte Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Dr. Burçin GÖZLÜKLÜ

2025 Yılı Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Hususlar

Murat SOFTA

Nakdi Sermaye Artışı Faiz İndiriminde Tartışmalı Uygulamalar

Nihat SÖNMEZ

İstisna ve İndirim Uygulamalarında YMM Rapor Şartı ve Getirdiği Sorumluluklar

Mehmet YILMAZ

İthalatta Gözetim Uygulanması, Korunma Önlemleri ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Kapsamında Ödenen KDV'nin İndirimi

Gökhan ŞİT

KDV İadelerinde Kefalet Senedi Uygulaması

Sebahattin AYTEKİN

Şirketlerin Kamu Borçlarından Ortakların, Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Müdürlerin Sorumluluğu

Dr. Murat AKYOL

1

7

14

17

22

25

27

Stok Gözetim Programı: Stok Sayım Noksanları ve Fazlalıklarının Vergilendirilmesi

Biröl SAYAN

Grup Şirketlerindeki Borç İlişkileri ve Köprü Kredi Uygulamaları

Diğer BAYDEMİR

Kat (Arsa Payı) Karşılığı ve Hasılat Paylaşımını İnceleme İşlerinin Vergilendirilmesi ve Belge Düzeni

Ekrem DİBİ

Örtülü Sermayeye İsbet Eden Kur Farklarının Vergisel Boyutu

Erol ATMAR

Teknokentlerde Kazanç Ayırıştırması ve İstisna Uygulamaları

Can ÇELEBİCAN

Verilen Avanslar ve Diğer Alacaklarda Şüpheli Alacak Karşılığı Uygulaması

Mert AKBALA

Güncel Özelgeler ve Yargı Kararları

31

35

39

47

53

58

62

YÜKSEK GELİR GRUPLARI GÖZETİM VE UYUM PROGRAMI VE TAKİP EDEN SÜREÇTE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

GİRİŞ

Son dönemlerde vergi tabanını genişletme amacıyla kapsamlı adımlar atan Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB) ve Vergi Denetim Kurulu (VDK) kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin tespitini ve bunların vergilendirilmesini öncelikli gündem olarak takip etmektedir. Bu takibi yaparken, idarenin uzun süredir yaptığı teknoloji yatırımlarının ve risk analiz mekanizmasının da etkin kullanıldığı bilinmektedir. Geçtiğimiz haftalarda Vergi Denetim Kurulu (VDK) tarafından yapılan açıklamada Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı-2'yi uygulamaya aldığı duyurulmuştur. Bu program kapsamında 2025 döneminde Gelir Vergisi beyannamesi verilmeden önce, önceki yıllarda vergi beyanlarında gelir beyanı ile harcama düzeyi eşleşmeyen şirket ortaklarına bildirimde bulunularak harcamalarının kaynağının araştırılması olarak somutlaşan ve hukuki dayanağı tartışmalı olan uygulamanın ikinci partisi başlatılmıştır.

Bu çalışmamızda şirket ortaklarından istenen izahatların hukuki dayanağı ve sonuçları hakkında değerlendirmelerimizi özetleyerek takip eden aşamalarda risk olarak görülen parametrelerde takılmamak adına alınması gereken aksiyonlarla ilgili değerlendirmelerimizi paylaşacağız.

1. NERDEN BULDUN YASASINI KISACA HATIRLAYALIM

1990'ların sonunda dönemin Maliye Bakanı Zekeriya Temizel ile birlikte anılan ve halk arasında "Nereden buldun yasası" olarak bilinen düzenleme, vatandaşların yaptığı harcamaların beyan ettikleri gelire uyumlu olup olmadığını incelemeyi hedefliyordu. Uygulama öncesi, 1 Ocak 1998 tarihi "Mali Milat" olarak kabul edilecek ve temiz bir sayfa açılacaktı. Yapılan düzenlemeyle "Gelir" in tanımı; "Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği, **tasarruf veya harcama-sına kaynak teşkil eden her türlü kazanç ve iratların safi tutarıdır.**" Şeklinde değiştirilmekte ve inceleme elemanları, harcamaları çok yüksel olmasına rağmen düşük vergi ödeyen ve vergi mükellefiyeti bulunmayan mükellefleri çağırıp, bu harcamaların kaynağını "ne-renden buldun" diye sorabilecekti. Uygulamanın mantığı, kişilerin lüks yaşam tarzı sürmesine rağmen resmi olarak düşük gelir beyan ediyorsa veya beyana tabi gelirleri yoksa, aradaki farkın kaynağını açıklamak zorunluluğunu mükellefe yükliyordu. Açıklanamayan fark ise vergiye tabi tutuluyor, vergi ziyayı cezası ve faiz uygulanması öngörü-lüyordu. Önce çeşitli defalar uygulamasının ertelendiği, 2003 yılında da yürürlükten kaldırdığı için uygulama imkanı olmadı.

2024 yılında yapılması planlanan vergi düzenlemeleri kapsamında Cumhurbaşkanının görüşlerine sunulduğu ifade edilerek yayılan sunumda

nerden buldun yasasına benzer bir düzenleme yapılması öngörülmek-teydi. Bu düzenlemeye göre, Mali İdare'nin, risk analizi sonucu beyana tabi gelirleri ile yapılan harcamaları arasında yüzde 20'nin üzerinde uyumsuzluk olan mükelleflerden 'Özel Gider (Harcama) Bildirim' istenmesi öngörülmekte, aradaki farkın izah edilememesi durumunda söz konusu potansiyel mükellef hakkında vergi incelemesi yapılması, izah edilemeyen fark tutarların arızı kazanç olarak kabul edilerek gelir vergisi tarh edilmesi önerilmekteydi.

Bu düzenleme yapılırsa, mükelleflerin harcama ve gelirlerinin aynı anda görülebilmesine imkân tanıyan 'mükellef hesap kartı' gibi bir çalışma ile birlikte yürütüleceği ifade edilmiş, gelir artırıcı ve gönüllü uyumu destekleyici çalışmalar kapsamında uygulamaya girmesi tavsiye edilmişti. Ancak ilgili dönemde Meclis'e sevk edilen Kanun Teklifi'nde Özel Gider (Harcama) Bildirim' olarak da adlandırılan bu düzenlemeye yer verilmediği için yasal bir statüye kavuşturulmamıştı.

Ancak son dönemde basına ve sosyal medya paylaşımlarına da yansıyan izahat taleplerinin temeli harcamalardan yola çıkmakta, açıklanması beklenen hususların kayıtlı gelirler ile harcamalar arasındaki uyumsuzluğa dayandırıldığı görülmektedir.

2. YÜKSEK GELİR GRUPLARI GÖZETİM VE UYUM PROGRAMI-2

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 228. maddesinde, her türlü bilgi, veri ve istatistiği toplamak suretiyle oluşturulacak Risk Analiz Sistemi üzerinden mükelleflerin faaliyetlerini gruplar ve sektörler itibarıyla analiz etmek, mukayeseler yapmak ve bu suretle risk alanlarını tespit etmek, Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı'nın görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadele etmek için başta Hazine ve Maliye Bakanlığı olmak üzere tüm kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla toplumun tüm kesimlerinin desteğini almak ve işbirliği içerisinde teşvik edici düzenleme ve uygulamaları hayata geçirmek amacıyla "Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Eylem Planı (2023-2025)" yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Eylem Planı'nın 2. Bileşeni: "Toplumsal Farkındalık ve Gönüllü Uyum Seviyesinin Yükseltilmesi" bölümünde yer verilen Eylem No 8: "Mükelleflerin vergisel yükümlülüklerini zamanında yerine getirilmesini sağlamak amacıyla davranışsal yaklaşım politikalarından yararlanılacaktır." eylemi kapsamında Başkanlığımızca çalışmalar yapılmaktadır. Davranışsal yaklaşım politikalarının amacı; bireylerin tercih hakkını koruyarak, doğru yönde karar almalarına yardımcı olmak amacıyla yönlendirilmelerine olanak sağlamaktır.

VDK tarafından 2025 vergilendirme döneminde büyük ölçekli şirketlere ortak olup, Gelir Vergisi beyannamesi ile kazanç/irat beyanı düşük olan, ayrıca ücret, irat, kazanç ve hasılatları dolayısıyla haklarında herhangi bir tevkifat bildirilmemiş risk taşıyan gerçek kişilere ilişkin olarak "Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve

Uyum Programı-2'nin uygulamaya aldığı duyurulmuştur. Bu program kapsamında büyük şirket ortağı olup, 2025 döneminde gelir beyanı ile harcama düzeyi arasında 10 kattan fazla fark olan 16.300 tane şirket ortağı kapsama alınmıştır. 2025 hesap döneminde Gelir Vergisi beyannamesi vermemiş, potansiyel gelir ve harcama düzeyi ile vergi beyanları uyumsuz olan 16.300 mükellef "Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı" kapsamına alınmıştır.

Bu program kapsamında mükelleflere, haklarında tespit edilen bulgulara ve uyumsuzluklara ilişkin açıklama yapma ve gönüllü uyum sağlama imkânı sunulmaktadır. Gözetim çalışması sonucunda makul bir açıklama yapılmaması ya da gönüllü uyum gösterilmemesi durumunda, ilgili mükellefler Vergi Denetim Kurulu'nun risk analiz birimi tarafından izaha davet gerekçelerinin oluşturulması veya vergi incelemesine esas dayanakların belirlenmesi için yeniden risk değerlendirmesine alınacaktır.

Kapsama 16.300 şirket ortağının alındığı duyurulmuş ve bu şirket ortaklarının büyük şirketlerden seçildiği belirtilmiştir. İdarenin büyük şirketten kastı ise geliri en az 6 milyon TL olan veya aktif büyüklüğü ve net satışlarının ortalaması 120 milyon ila 350 milyon TL arasında olan veya öz kaynak toplamı 35 milyon TL ve üzeri olan şirketler olarak açıklanmıştır.

Bu duyurunun hemen ardından kapsama giren mükelleflere "Gönüllü Uyum" yazıları iletilmiştir. İlgili yazılarda mükellefle gönüllü uyum çalışmasının yürütülmesi adına Müfettişler yetkilendirilmiş, potansiyel gelir ve harcama düzeyine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Beyanname veremeyen veya potansiyel gelir düzeyi ile harcama düzeyi eşleşmeyen mükelleflerden, ilgili farkın açıklanması beklenmektedir. Açıklanamayan durumlarda ise gönüllü uyum kap-

samında beyannamelerini vermeleri veya düzeltmeleri beklenmektedir.

3. GÖNDERİLEN YAZILARIN HUKUKİ DAYANAKLARI

Vergi Usul Kanunu'nun 256. ve 257. maddeleri, vergi idaresine bilgi isteme ve defter/belge ibrazı konusunda geniş yetkiler tanımaktadır. Ancak bu yetkiler doğrudan mükellef ya da vergi sorumlusuna yöneliktir. Şirket ortakları, şirketin tüzel kişiliğinden bağımsız gerçek kişiler olduklarından, bu kişilerin kişisel mali verilerinin denetlenmesi ancak açık yasal dayanakla mümkün olabilmektedir.

Ayrıca Vergi Usul Kanunu'nun 148-149 ve 257. maddeleri kapsamında da, vergi idaresi belirli kişi ve kurumlardan bilgi toplayabilir. Ancak burada şirket ortağı gibi üçüncü kişilere yöneltilen bilgi taleplerinin kapsamı sınırlı olmalıdır. Özellikle şirketle doğrudan ilgisi olmayan şahsi harcamaların açıklanmasının istenmesi, hukuki güvenlik ve özel hayatın gizliliği ilkesi yönünden tartışmalıdır.

Anayasanın 20. Maddesi kişisel hayatın gizliliği ve 35. maddesi mülkiyet hakkı kapsamında, kişilerin mali bilgileri anayasal koruma altındadır. Bu haklara yapılacak müdahalelerin ancak kanunla ve ölçülülük ilkesine uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir.

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 370. Maddesinde izaha davet müessesesi düzenlenmiştir. Uyuşmazlıkların idari çözüm yollarına ilişkin bir düzenleme olan izaha davet uygulaması, verginin ziyaa uğradığına delalet eden emareler bulunduğu dair yetkili merciler tarafından yapılmış ön tespitlerle ilgili olarak aynı merciler tarafından mükelleflerden açıklama talep edilmesi olarak açıklanabilir. Bu müessese, yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi ziyana sebebiyet

vermediği anlaşılan mükelleflerin konuyla ilgili vergi incelemesine veya takdire sevk edilmesini önlemekte, vergi ziyana sebebiyet verildiği durumlarda ise belirli şartlar dahilinde indirimli ceza uygulanmak suretiyle mükellefleri daha ağır müeyyidelerden korumaktadır.

Bu bağlamda, yüksek gelir grubundaki kişilere gönderilen son yazılarda ziyaa uğrayan bir vergiye ilişkin doğrudan bir tespit bulunmaması nedeniyle bu izaha davet kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Son dönemde idare tarafından gönüllü uyuma sevk adına başlatılan beyana davet çalışmaları kapsamında değerlendirilmesinin daha uygun olacağını değerlendiriyoruz.

4. HANGİ KONULARDA BİLGİ İSTENMEKTEDİR

Vergi Denetim Kurulu (VDK) tarafından Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı'nı kapsamında mükelleflere gönderilen yazılarda şirket sahiplerine yöneltebilen sorular ise aşağıdaki gibidir;

- Gelir getirici bir faaliyetiniz var mı? (ticari, zirai, ücret, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradi, menkul sermaye iradi ve diğer kazanç ve iratlar)
- Mükellef, 2025 yılın ortağı olduğu şirket veya şirketlerden kar payı almış mıdır? Alındıysa, kar payının alındığı yılı, şirketin VKN'sini, unvanını ve ödeme tutarını açıklayınız.
- Mükellef, ortak olduğu şirket ya da şirketlerden en son hangi tarihte kar payı tahsil etmiştir?
- Ortak olunan şirket veya şirketler tarafından kar dağıtımı yapılmasına ilişkin en son hangi tarihte karar alınmıştır?

e. 2025 yılı itibarıyla, mükellefe ortak olduğu şirket ya da şirketler tarafından ücret, huzur hakkı, tazminat, prim vb. ödemeler yapıldı mı? Yapıldıysa, ödemenin yapıldığı yılı, şirketin VKN'sini, unvanını ve ödeme tutarını açıklayınız.

f. Mükellefin, ortak olduğu şirket ya da şirketlere herhangi bir borcu bulunmakta mıdır? Borç mevcutsa, borcun oluştuğu yılı, ilgili şirketin VKN'sini ve unvanını açıklayınız

g. Mükellefin, ortak olduğu şirket veya şirketlerden herhangi bir alacağı var mıdır? Alacak mevcutsa, yılı, şirketin VKN'sini, unvanını ve alacak tutarını açıklayınız.

h. 2025 yılında, mükellefin ortak olduğu şirket ya da şirketlerden olan alacağına istinaden kur farkı, faiz, vade farkı vb. adlar altında herhangi bir ödeme yapıldı mı? Yapıldıysa, yılı, şirketin VKN'sini, unvanını ve ödeme tutarını açıklayınız.

i. Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına konu herhangi bir işlem gerçekleşti mi? Gerçekleştirildiyse, işlemin yapıldığı yılı, ilgili şirketin VKN'sini ve unvanını belirtiniz.

j. 2025 yılında, ortak olunan şirket ya da şirketlere ait kredi kartlarının mükellef tarafından kişisel harcamalarında kullanımı söz konusu oldu mu? Kullanım mevcutsa, yılı, ilgili şirketin VKN'sini, unvanını ve kullanım gerekçesini belirtiniz.

k. Mükellefin şahsi banka hesaplarında, ortak olduğu şirket ya da şirketler adına yürütülen herhangi bir işlem mevcut mu?

l. Mükellefin kredi kartı harcamaları tamamen şahsi nitelikte midir, yoksa şirket adına yapılan harcamalar da bulunmakta mıdır?

5. TEBLİGAT ALAN KİŞİLERİN NE YAPMASI GEREKTİĞİ VE BEYANA DAVET SÜRECİNDE MÜKELLEFİN YOL HARİTASI

Vergi Müfettişleri tarafından gönderilen bu tür yazıları yukarıda belirttiğimiz gibi "gönüllü beyana davet" kapsamında değerlendirmek ve izahat talebinde gösterilmesi gereken özen ve hassasiyetle yaklaşmak gerekmektedir. Gönderilen yazılar, doğrudan vergi incelemesi başlatıldığı anlamına gelmemektedir. Ancak ciddi bir risk analizine takıldığınızı göstermekte olup, bu nedenle bu yazıları ciddiyetle takip etmek ve özenle cevaplamak gerekmektedir.

Öncelikle, tebliğ edilen yazıda belirtilen süre içinde yanıt verilmesi ya da görüşülmeye gidilmesi önemlidir. Süresi içinde yanıt verilmemesi ya da mazeretsiz görüşmeye gidilmemesi vergi müfettişinin / idarenin değerlendirmesinde mükellef aleyhine bir kanaat oluşmasına neden olabilir.

Kendisinden bilgi istenen mükellef ya da şirket ortağı bu süre içinde aşağıdaki adımları atmalıdır:

5.1. Gelir-Gider Dengesinin Gözden Geçirilmesi

Yazıda belirtilen dönemlerdeki harcamalar, banka hareketleri ve mal edinimleri beyan edilen gelirle karşılaştırılmalı, aradaki farklar varsa, bunların kaynağı (örneğin miras, bağış, geçmiş birikim, borç sözleşmesi vb.) belgeleriyle birlikte açıklanmalıdır.

5.2. Uzman Bir Meslek Mensubundan Destek Alınması Gerekliği

Süreç teknik olduğu kadar hukuki boyut da içermekte olup, bu nedenle uzman bir meslek mensubundan destek alınması, açıklamanın daha sağlıklı yapılmasına katkı sağlayacaktır.

5.3. Belgelerle Açıklama Yapılması

Beyan dışı bir gelir yoksa, harcamaların kaynağını belgelemek gerekir. Sadece "benim birikimimdi" demek yeterli olmayıp, bunu destekleyen belgelerin de sunulması gerekmektedir.

İzaha davet süreci, mükellef için önemli bir savunma imkânı sunmaktadır. Bu aşamada yapılacak eksiksiz ve belgeli açıklama, inceleme ve ceza sürecinin önüne geçebilecektir.

6. GÖNÜLLÜ UYUM YAZILARINA DÖNÜŞ YAPILMAMASI DURUMUNDA NELER OLABİLİR

Gönüllü uyum yazılarına olumlu dönüş yapılmaması ya da gönüllü uyum süreci sonucunda açıklanamayan gelir-harcama farklarının tespit edilmesi ve mükelleflerle herhangi bir düzeltme beyanı verilmemesi hâlinde, vergi mevzuatında doğrudan vergi tarhiyatına imkan sağlayan yasal bir dayanak bulunmamaktadır. Ancak izahat verilmemesi veya verilen izahatların Vergi Müfettişinin değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunması üzerine daha detaylı araştırılması veya incelenmesi yönündeki görüşleri uyarınca Vergi Denetim Kurulu tarafından ilgili mükellefler için izaha davet süreci başlatılması mümkün olabilecektir. İzaha davet kapsamında yapılan açıklamanın yeterli bulunmaması veya mükellefin davete süresi içinde yanıt vermemesi durumunda ise, söz konusu mükellefler hakkında vergi incelemesine geçilmesi öngörülmektedir.

Sonuç olarak, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından teknolojik altyapı ve veri analizine dayalı olarak yürütülen bu program, beyan dışı bırakılmış veya eksik beyan edilmiş gelir unsurlarının tespit edilmesini ve mükelleflerin gönüllü uyum yoluyla vergisel yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, bu süreçte uygun hareket edilmemesi hâlinde, izaha davet ve devamında vergi incelemesi gibi denetim mekanizmalarının devreye girmesi kaçınılmaz olacaktır.

Bu çerçevede, gönüllü uyum sürecinde yer alan mükelleflerin, gelir unsurlarının doğru şekilde değerlendirilmesi ve sürecin sağlıklı ilerleyebilmesi adına, konunun uzmanlarınca yapılan yönlendirmelerden faydalanmaları sürecin daha öngörülebilir ve mevzuata uygun şekilde yönetilmesine katkı sağlayacaktır.

7. ŞİRKET ORTAKLARININ DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Vergi Denetim Kurulu tarafından yürütülen "Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı", yüksek gelir elde eden gerçek kişiler ile bu kişilerin kontrol ettiği şirketler arasındaki ekonomik ilişkilerin daha yakından izlenmesini amaçlayan bir uyum ve denetim mekanizmasıdır. Bu program ile birlikte yalnızca beyan edilen gelirler değil, aynı zamanda mükelleflerin yaşam standartları, harcama düzeyleri ve şirketleri ile olan finansal etkileşimleri de bütüncül bir bakış açısıyla analiz edilmektedir. Dolayısıyla şirket ortaklarının şirketten doğrudan veya dolaylı olarak elde ettikleri ekonomik menfaatlerin vergisel açıdan doğru sınıflandırılması ve raporlanması, önceki dönemlere kıyasla çok daha kritik hale gelmiştir. Bu çerçevede, şirket ile ortak arasındaki işlemlerin hem şekli hem de öz itibarıyla emsallere uygun olması ve gerektiğinde izah edilebilir nitelikte bulunması gerekmektedir.

7.1. Huzur Hakkı Ödemesi Yapılması

Şirket ortaklarının aynı zamanda yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptığı yapılarda huzur hakkı ödenmesi, hem vergisel hem de mali planlama açısından önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Huzur hakkı ödemeleri şirket açısından gider olarak dikkate alınabilmekte ve bu suretle kurumlar vergisi matrahını azaltıcı bir etki yaratmaktadır. Buna karşılık söz konusu ödemeler ortak nezdinde ücret geliri olarak vergilendirilmekte ve gelir vergisi tarifesine tabi olmaktadır. Bu yönüyle huzur hakkı, kar payına kıyasla farklı bir vergisel sonuç doğurmakta ve doğru kurgulandığında dengeli bir vergi planlaması imkânı sunmaktadır.

Öte yandan, şirketlerin uzun süre kar dağıtmaması ve ortaklara huzur hakkı gibi düzenli bir gelir akışı sağlamaması durumunda, ortakların kişisel harcamaları ile beyan ettikleri gelirler arasında uyumsuzluk oluşabilmektedir. Bu tür durumlar, idare tarafından örtülü kazanç dağıtımı veya kayıt dışı gelir elde edildiği yönünde değerlendirmelere konu olabilmektedir. Bu nedenle huzur hakkı ödemelerinin belirli bir sistematik içinde, şirketin faaliyet hacmi, kârlılığı ve yönetim sorumluluğu gibi kriterler dikkate alınarak belirlenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca söz konusu ödemelerin mutlaka genel kurul kararına dayanması, bordro üzerinden yürütülmesi ve ilgili vergisel yükümlülüklerinin eksiksiz yerine getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde, ya emsallere aykırı yüksek ödemeler nedeniyle örtülü kazanç dağıtımı eleştirisi ile karşılaşılması ya da hiç ödeme yapılmaması nedeniyle harcama/gelir uyumsuzluğu riski doğması söz konusu olabilecektir.

7.2. Belirli Dönemlerde Kar Payı Dağıtılması

Şirket ortaklarının elde ettiği gelirin en temel ve şeffaf yollarından biri kar payı dağıtımıdır. Kurum kazancı üzerinden kurumlar vergisi ödendikten sonra dağıtılan kar payları üzerinden ayrıca stopaj uygulanmakta ve belirli şartlar dahilinde gerçek kişi ortaklar tarafından yıllık gelir vergisi beyanamesi ile beyan edilmektedir. Bu yapı, kar payı gelirin vergisel açıdan nihai olarak vergilendirilmesini sağlamaktadır.

Bununla birlikte, şirketlerin uzun yıllar boyunca kar dağıtmaması ve buna rağmen yüksek kârlılık ve aktif büyüklük sergilemesi, vergi idaresi nezdinde dikkat çeken bir durum haline gelebilmektedir. Özellikle ortakların kişisel harcamalarının yüksek olduğu ancak buna paralel bir gelir

beyanının bulunmadığı durumlarda, karın şirket bünyesinde tutulması yoluyla vergisel avantaj sağlandığı yönünde değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu nedenle kar dağıtımının tamamen ertelenmesi yerine, şirketin nakit akışı, yatırım planları ve finansman ihtiyacı dikkate alınarak belirli dönemlerde planlı şekilde gerçekleştirilmesi daha sağlıklı bir yaklaşım olacaktır. Bu sayede hem ortakların gelir yapısı şeffaf hale getirilecek hem de olası vergi risklerinin önüne geçilebilecektir.

7.3. Şirketten Para Kullanımı ve Adat Hesaplanması

Şirket ortaklarının şirketten borç alması veya şirket kaynaklarını geçici olarak kullanması uygulamada karşılaşılan bir durumdur. Ortaklara kullandırılan tutarlar üzerinden emsallere uygun bir faiz hesaplanması durumunda, bu işlem transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı kapsamında değerlendirilmektedir. Bu durumda, hesaplanması gereken faiz tutarı şirket kazancına eklenmekte ve aynı zamanda stopaj yükümlülüğü doğabilmektedir.

Bu risklerin önüne geçilebilmesi için, ortaklara kullandırılan tutarlar üzerinden adetlendirme yöntemiyle faiz hesaplanması gerekmektedir. Adat hesaplamasının günlük bakiye üzerinden yapılması, kullanılan faiz oranının piyasa koşullarını yansıtması ve hesaplanan tutarların düzenli olarak muhasebeleştirilmesi önemlidir. Özellikle yüksek tutarlı ve uzun süreli ortak borç bakiyelerinde bu hesaplamaların ihmal edilmesi, vergi incelemelerinde doğrudan eleştiri konusu yapılmaktadır. Bu nedenle şirket-ortak arasındaki borç ilişkilerinin mümkün olduğunca sınırlı tutulması, alternatif olarak kar payı veya huzur hakkı gibi yöntemlerle finansman sağlanması daha düşük riskli bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

7.4. Şirket Kaynaklarının ve Mallarının Özel Amaçlarla Kullanılmaması

Şirket varlıklarının ortaklar tarafından kişisel amaçlarla kullanılması, vergi uygulamaları açısından en hassas konulardan birini oluşturmaktadır. Şirket aktifinde yer alan araçlar, gayrimenkuller, demirbaşlar veya nakit varlıkların şirket faaliyetleri dışında kullanılması durumunda, bu kullanımın ekonomik bir karşılığının bulunması gerekmektedir. Aksi halde söz konusu kullanım, örtülü kazanç dağıtımı olarak değerlendirilmekte ve KDV'ye ilave olarak hem kurumlar vergisi hem de gelir vergisi yönünden ilave yükümlülükler doğurabilmektedir.

Buna ek olarak, şirket varlıklarının şahsi kullanımına ilişkin giderlerin kurum kazancından indirilememesi ve bu giderlere ilişkin KDV'nin indirim konusu yapılamaması gibi sonuçlar da ortaya çıkabilmektedir. Özellikle şirket araçlarının özel kullanımına ilişkin yakıt, bakım ve amortisman giderleri vergi incelemelerinde sıklıkla sorgulanmaktadır. Bu nedenle şirket varlıklarının kullanımına ilişkin açık ve yazılı politikaların oluşturulması, ortakların şahsi kullanımına tahsis edilen varlıklar için emsal bedel üzerinden kira veya kullanım bedeli tahsil edilmesi ve şirket harcamaları ile kişisel harcamaların kesin bir şekilde ayrıştırılması gerekmektedir. Aksi uygulamalar, çok yönlü vergi riskleri ile karşılaşılmasına neden olabilecektir. Ancak Şirket faaliyetleri çerçevesinde kullanılan şirket araç ve kaynaklarının özel harcama ve/veya ortağa sağlanan menfaat kapsamında değerlendirilmemesi gerektiğini not etmekte fayda görüyoruz.

SONUÇ

Şirket ortaklarının gelir ve harcamaları arasındaki tutarsızlıklara ilişkin olarak vergi idaresi tarafından izahat istenmesi, vergi denetiminin etkinliği açısından anlaşılabilir olmakla birlikte, bu uygulamanın anayasa, vergi hukuku ve kişisel verilerin korunması hukuku bakımından sınırların zorlandığını da kabul etmek gerekmektedir. İdarenin bu yönde bir araştırma yapma ve tarhiyat gerekçesi oluşturma niyeti veya beklentisi varsa öncelikle yasal alt yapının oluşturulmasının hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin tesis edilmesi anlamında önemini vurgulamak isteriz.

Bununla birlikte gönderilen yazılardaki temel maksadın da mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde kayıt dışı kalmış vergisiz gelirlerin olup olmadığının araştırılmasına dönük bilgi toplama faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi ve takip eden aşamalarda gerek şahısları gerekse ortağı olduğu şirketler nezdindeki olası incelemenin yaratacağı iş yükü

ve stresli sürecin oluşmaması adına gelen açıklama taleplerinin dikkate alınmasını tavsiye etmekteyiz. İzahı istenen ve detaylarına yukarıda yer verdiğimiz olası uyumsuzluk intibalarının bertaraf edilmesine dair gerekli belgelendirme ve açıklamalar yapılması, bu süreçte profesyonel destek alınması konuya ilişkin takip eden aşamalarda daha çetrefilli süreçlerle muhatap olmamak adına oldukça önemlidir.

Sonuç olarak, Yüksek Gelir Grupları Gözetim ve Uyum Programı sonrasında şirket ile ortak arasındaki mali ilişkilerin daha şeffaf, izlenebilir ve emsallere uygun bir yapıya kavuşturulması zorunlu hale gelmiştir. Bu kapsamda, ortakların şirkette üstlendikleri yönetim fonksiyonları karşılığında huzur hakkı gibi düzenli ve vergisel açıdan doğru nitelendirilmiş ödemelerle gelir elde etmeleri, belirli dönemlerde kar payı dağıtımı yoluyla şirket kazancının ortaklara yansıtılması, şirketten kullanılan tutarlar bulunması halinde bunların adet yöntemiyle faizlendirilerek

emsallere uygun hale getirilmesi ve şirket kaynakları ile varlıklarının kişisel amaçlarla kullanılmasından kaçınılması temel uyum noktaları olarak öne çıkmaktadır.

Bu uygulamaların bir bütün olarak hayata geçirilmesi, hem ortakların beyan edilen gelirleri ile fiili yaşam düzeyleri arasındaki uyumun sağlanmasına katkıda bulunacak hem de transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı, gider reddi ve cezalı tarhiyat gibi risklerin minimize edilmesine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla, şirket-ortak ilişkilerinin yalnızca hukuki şekil şartlarıyla değil, aynı zamanda ekonomik gerçeklik ve vergisel uyum perspektifiyle yönetilmesi, güncel denetim yaklaşımı karşısında kritik bir gereklilik haline gelmiştir. Bu nedenle gerekli durumlarda uzman görüşü alınması ve işlemlerin önceden planlanması, vergi risklerinin minimize edilmesi açısından önemlidir.

2025 YILI KURUMLAR VERGİSİ BEYANNAMESİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN ÖNEMLİ HUSUSLAR

GİRİŞ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14. maddesi uyarınca, 2025 hesap dönemine ait kurum kazançlarının 30.04.2026 tarihine kadar beyan edilmesi gerekmektedir.

Türk vergi mevzuatı dinamik bir yapıda olup, özellikle son yıllarda yapılan düzenlemeler, ikincil mevzuat ve idari görüş değişiklikleri nedeniyle kurumlar vergisi beyannamesi hazırlama süreci önemli ölçüde teknik detaylara odaklanmayı gerektirmektedir. Bu durum, mükellefler açısından yalnızca mevzuata uyum değil, aynı zamanda risk yönetimi ve vergi avantajlarının kaçırılmaması perspektifini de zorunlu hale getirmekte, detaylara bakarken bütüncül bakış açısının kaçırılmamasını da önemli kılmaktadır.

Özellikle enflasyon düzeltmesinden kalan düzeltmelerin etkileri, finansman gider kısıtlaması ve yeni fon yükümlülükleri gibi uygulamalar, muhasebe kayıtları ile vergi matrahı arasındaki farkları artırmış; bu da beyannamenin hazırlanmasında "muhasebe kârı - mali kâr ayrımının" çok daha dikkatli analiz edilmesini gerektirmiştir.

Ayrıca, Vergi Denetim Kurulu'nun veri analitiğine dayalı risk analiz kapasitesinin artması, beyannamede yer alan her kalemin karşılaştırmalı olarak incelendiği yeni bir denetim yaklaşımını beraberinde getirmiş olması nedeniyle çalışma sırasında bir izahat arşivinin oluşturulması da önemli hale gelmiştir.

Çalışmamızda bu kapsamda, kurum kazançlarının vergilendirilmesi, indirim ve istisnalar ile kurumlar vergisi beyannamesinin doldurulması başta olmak üzere özelliği olan bazı konularda kısa açıklamalar ve hatırlatmalar yapılacaktır.

1. YENİDEN DEĞERLEME UYGULAMASI

Yeniden değerlendirme oranı, her yıl Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ilan edilmekte olup, devreden tutarların doğru endekslenmemesi vergi matrahını doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle 2025 beyannamesinde yeniden değerlendirme gerektiren işlemlerin kontrol edilmesi gerekmektedir.

1.1. Sürekli Yeniden Değerleme Uygulaması

Gerek Hazinesinin önemli tutarlarda kurumlar vergisi kaybına neden olması gerekse meslek mensuplarının ve uygulayıcıların erteleme/kaldırma taleplerine istinaden VUK'a eklenen geçici 37. madde ile enflasyon düzeltmesi (asgari) 3 yıl için (2021 ve 2022 hesap dönemlerine yönelik yapıldığı gibi) tekrar ertelenmiştir. Buna göre 2025, 2026 ve 2027 hesap dönemlerinde enflasyon düzeltmesi yapılmayacaktır. Kanunda Cumhurbaşkanına enflasyon düzeltmesini uygulamama hususunda 3 yıla kadar uzatma yetkisi verilmiştir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı da yetkisini kullanırsa uygulama 2030 yılına kadar yapılmayabilecektir.

Kanun koyucu, enflasyonun yüksek oranda devam ettiği realitesini de dikkate almış olacak ki, mezkur maddede, VUK'un mükerrer 298/Ç maddesinde düzenlenen ve sadece enflasyon düzeltmesi şartlarının gerçekleşmediği dönemlerde uygulanabilen sürekli (vergisiz) yeniden değerlendirme müessesesinin tekrar uygulanabileceğini açıkça düzenlemiştir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298/Ç bendi kapsamında sürekli yeniden değerlendirme uygulaması kapsamında amortisman tabi iktisadi kıymetler ile birikmiş amortisman tutarları yeniden değerlemeye tabi tutulmakta, değerlendirme farkı 522-Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme

Artışları hesabına kaydedilmekte, ilgili yıl amortismanları düzeltilmiş değerler üzerinden ayrılmaktadır.

Bu uygulama 2025 yılı amortisman tutarlarının yeniden değerlendirilmiş tutar üzerinden ayrılması nedeniyle ilave gider imkanı sağlamakta, şirketlerin aktiflerini ve özkaynaklarını güçlendirerek kredibilitelerini arttırmakta, özkaynakların güçlenmesi sebebiyle, finansman gider kısıtlaması, borca batıklık, örtülü sermaye uygulaması bakımından şirketlere olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu sebeple enflasyon düzeltmesi uygulamasının kalktığı 2025 hesap dönemi için yeniden değerlendirme çalışmaları yapılarak amortisman giderleri güncel değerler üzerinden ikmal edilmesi uygun olacaktır.

1.2. Normal Yeniden Değerleme Uygulaması

Kurumlar Vergisi Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde, önceki yıllardan devreden yatırım indirimi, Ar-Ge indirimi ve yatırım katkı tutarlarının yeniden değerlendirme oranı dikkate alınarak endekslenmesi gerekmekte olup bu değerlemelerin tamamlanması hak kayıplarının yaşanmaması adına önem arz etmektedir.

2. ENFLASYON DÜZELTME KAYNAKLI KKEG, İNDİRİM VE FON UYGULAMASI

Vergi Usul Kanunu mükerrer 298/A kapsamında şirketler 2023 ve 2024 hesap dönemlerinde enflasyon düzeltmesi uygulamış olup bu dönemlerdeki düzeltme işlemlerinin 2025 hesap döneminde düzeltilmesi gereken etkileri devam etmektedir.

2.1. Ar-Ge Farkları

Ar-Ge harcamalarının enflasyon düzeltmesine tabi tutulması ancak projelerin tamamlanmasına imkân kalmaması veya projenin başarısızlıkla sonuçlanması nedeniyle herhangi bir iktisadi kıymetin ortaya çıkmadığı durumlarda önceki yıllarda aktifleştirilmiş olan tutarlar projenin başarısızlıkla sonuçlandığı hesap döneminde doğrudan gider olarak dikkate alınacağından, söz konusu giderin 2023 hesap dönemi sonu itibarıyla yapılan enflasyon düzeltmesine ilişkin kısmının gider olarak dikkate alınmaması gerekmektedir.

2.2. Avanslar, Depozitolar ve Gelecek Dönemlere Ait Gelir-Giderlerin Durumu

165 ve 176 Seri No.lu Tebliğlerde belirtildiği üzere, avanslar, depozitolar ve gelecek dönemlere ait giderlere ilişkin enflasyon fark hesapları ile ilgili 2025 yılı kurumlar vergisi beyannamesinde dikkat edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır.

2.2.1. Avanslar

31.12.2023 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kıymet mahiyetindeki alınan avansların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucu oluşan farkların avans kapatıldığında gelir hesaplarına intikal ettirilmesi, bu şekilde gelir hesaplarına aktarılan

farkların vergiye tabi tutulmaması, beyannameye diğer indirimler kısmında gösterilmesi gerekmektedir.

Verilen avansların ise malın teslim edilmesi veya hizmetin görülmesi halinde aynı hesabın alacağına yazılarak kapatılması, avansa ilişkin taahhüdün yerinde getirilmesi ile parasal olmayan verilen avanslar kapatılırken bu avansa ait düzeltme farkının da avansın mahsup edilmesi ilgili hesaba aktarılarak kapatılması gerekmektedir.

2.2.2. Depozitolar

31.12.2023 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kıymet mahiyetindeki alınan depozitoların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucu oluşan farkların depozitonun geri verildiğinde gelir hesaplarına intikal ettirilmesi, bu şekilde gelir hesaplarına aktarılan farkların vergiye tabi tutulmaması, beyannameye diğer indirimler kısmında gösterilmesi gerekmektedir.

31.12.2023 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kıymet mahiyetindeki verilen depozitoların da enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucu oluşan farkların depozitonun geri alındığında gider hesaplarına intikal ettirilmesi, bu şekilde gider hesaplarına aktarılan farkların beyannameye KKEG kısmında gösterilmesi gerekmektedir.

2.2.3. Gelecek Dönemlere Ait Giderler

31.12.2023 tarihli bilançoda yer alan "180 Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken, gelecek döneme ait giderler" ve "280 Peşin ödenen ve cari dönem içinde ilgili gider hesaplarına kaydedilmemesi gereken gelecek yıllara ait giderler" hesabının enflasyon düzeltme farklarının, ait olduğu dönemde gider yazılması an-

cak beyanname üzerinde KKEG olarak dikkate alınması gerekmektedir.

2.3. Reel Olmayan Finansman Maliyetleri

ROFM hesaplamalarına ilişkin hususlar 555 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinin 14'üncü ve 34'üncü maddelerinde açıklanmıştır. Bu kapsamda 2023 yılı enflasyon düzeltmesi sırasında ayrılaştırılan ROFM tutarları 5 yıl içinde beyanname üzerinden eşit taksitlerle indirim konusu yapılması gerekmektedir. İktisadi kıymetin elden çıkarılması halinde kalan tutar tek seferde giderleştirme/indirme imkanı bulunmaktadır. Bu nedenle 2023 yılı enflasyon düzeltmesi sırasında ROFM hesaplaması yapan mükelleflerce 2025 yılı kurumlar vergisi beyanamesi üzerinde söz konusu tutarın 1/5'inin indirim konusu yapılması gerekmektedir.

2.4. 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar Kaynaklı Özel Fonlar

30.10.2024 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 7529 sayılı Kanun ile, Vergi Usul Kanunu (VUK)'nun mükerrer 298. maddesinin (A) fıkrasına eklenen bent uyarınca VUK kapsamındaki muhasebe standartları uyarınca "Yapılmakta Olan Yatırımlar" hesabında (258 no.lu hesap) takip edilen tutarların enflasyon düzeltmesine tabi tutulması sonucunda oluşan ve bu hesabın alt hesabında izlenen düzeltme farklarının, bilançonun pasifinde özel bir fon hesabında gösterilmesi ve dönem kazancının tespitinde dikkate alınmaması sağlanmıştır.

Bu düzenleme uyarınca, özel fon hesabında bulunan bu tutarlar, yatırımın tamamlanarak ilgili iktisadi kıymetin aktifleştirilmesi gereken dönem ile bu dönemi takip eden dört hesap dönemi içerisinde eşit taksitler halinde dönem kazancının tespitinde dikkate alınması ve bu

süreçte de fon hesabındaki tutarın yeniden değerlendirilmesinde artırılması gerekmektedir.

09.02.2026 tarihinde Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde yayımlanan "196 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Sirküleri" ile, özel fon hesabında bulunan tutarların; gerek yatırım döneminde gerek sonraki süreçlerde, **ilgili yıl için belirlenen yeniden değerlendirme oranı dikkate alınarak** artırılacağına dair belirleme yapılmıştır.

Buna göre, Sirkülerde, mezkur düzenlemenin yürürlüğe girdiği 2024 hesap dönemi için fon hesabındaki tutarların yeniden değerlendirilmesinde artırılmayacağı (dolayısıyla 2024 hesap dönemi için hesaba yeniden değerlendirilmeyeceği), 2025 hesap dönemi için 27.11.2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 585 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile belirlenen yeniden değerlendirme oranı olan %25,49'un kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Anılan bent uyarınca özel fon hesabına alınan tutarların yeniden değerlendirilmesinde **artırılan kısımlarının iktisadi kıymetin maliyetine intikal ettirilmesinin mümkün bulunmadığı** açıklanmıştır.

Diğer taraftan, Sirküler'de yer verilen örnekte özel fonlar hesabına alınan tutarların yatırımların aktifleştirildiği dönemde endekslenmesine ilişkin olarak **"yatırım döneminde yeniden değerlendirilmesinde artırılan ve özel fonlar hesabına alınan tutarlar dahil"** ibaresi kullanılmıştır.

Yapılan bu açıklamalardan, artış tutarlarının yasal kayıtlara alınacağı ancak dönem kazancının tespitinde KKEG olarak dikkate alınması gerektiği gibi dolaylı bir sonuca ulaşılmaktadır.

Bu açıklamaları 2024 hesap dönemi

minde 258-Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabının enflasyon düzeltme farkı olup da 549-Özel Fonlar hesabında takip edilen tutarların yeniden değerlendirilmesinde artırılması ve aktifleştirilen yatırım harcamaları için fonda yer alan tutarın gelir yazılması gereken kısma ilişkin kayıtların tamamlanması önem arz etmektedir.

2.5. Enflasyon Fark Tutarları

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesinde yer alan düzenlemelere göre, pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir şekilde başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tabi tutulması gerekmektedir. Ancak özsermaye kalemlerine ait enflasyon düzeltme farkları, düzeltme sonucu oluşan geçmiş yıl zararlarına mahsup edilebilmekte veya sermayeye ilave edilebilmekte, bu işlemler de kâr dağıtımı sayılmamaktadır.

Bu nedenle gerek geçmiş yıl zararlarının dağıtım sırasında, gerek birleşme, bölünme işlemleri sırasında pasif kıymetlere ait enflasyon farklarının çekilmemesi veya başka hesaplara aktarılmaması gerekmektedir.

555 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde, düzeltme işlemine tabi tutulmuş olan 2023 hesap dönemi sonuna ait bilançoda yer alan parasal olmayan kıymetlerden amortismanına tabi olmayan kıymetlerin, düzeltilmiş değerlerinin altında bir bedelle satılması halinde, düzeltme sonrası değerle, düzeltme öncesi değer arasındaki farka isabet eden zararın, gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde dikkate alınmaması belirtilmiştir.

165 Seri No.lu Sirkülerde, düzeltilmiş değerle düzeltme öncesi değer

arasındaki farka isabet eden ve gider olarak kabul edilmeyecek zarar tutarının;

- ▶ Satış bedelinin 2023 hesap dönemi sonuna ait düzeltme öncesi değerden düşük olması halinde, düzeltme öncesi değerle düzeltilmiş değer arasındaki tutarın tamamı,
- ▶ Satış bedelinin 2023 hesap dönemi sonuna ait düzeltme öncesi değer üstünde ancak 2023 hesap dönemi sonuna ait düzeltilmiş değer altındaki olması halinde ise satış bedeli ile düzeltilmiş değer arasındaki tutar

olarak dikkate alınması gerektiği açıklanmıştır.

3. FİNANSMAN GİDER KISITLAMASI VE GÜNCEL İDARİ YAKLAŞIM

Finansman gider kısıtlaması, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 11/1-i maddesi kapsamında uygulanmakta olup, yabancı kaynakların özkaynağı aşması halinde finansman giderlerinin belirli oranlardaki kısmın KKEG olarak dikkate alınmasını gerektirmektedir.

Yabancı kaynak özkaynak oranlaması ile ilgili 2025 yılında Maliye Bakanlığı farklı görüş belirtmiştir. 2025/09. ay öncesinde, oranlamasında vergi karşılığı ayrıldıktan sonraki bilançoya göre yabancı kaynak özkaynak oranı dikkate alınması gerektiği görüşünderken, 25.09.2025 tarih ve 38418978-125[6-2023/4]-542301 sayılı özelge ile, vergi karşılığı ayrılmadan önceki bilançoya göre yabancı kaynak özkaynak oranının dikkate alınması gerektiği yönünde görüş verilmiştir. Bu görüşün değişme ihtimali dikkate alınarak güvenli alanda kalarak vergi karşılığı ayrılmış bilanço üzerinden yabancı kaynak/özkaynak oranının belirlenmesini faydalı görmekteyiz.

4. İSTİSNA VE İNDİRİMLERDE YMM TASDİK RAPORU

49 Seri No.lu SMMM ve YMM Genel Tebliği ile Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükellefleri tarafından bazı indirim ve istisnalardan yararlanılabilmeleri için YMM rapor şartı getirilmiştir.

Gelir Vergisi Beyannamesinde Tasdike Konu İstisna/İndirim/Uygulamalar

	İstisna/İndirim/Uygulama	İlgili Mevzuat
1	Sınai Mülkiyet Haklarında İstisna	5520 sayılı Kanun (Madde 5/B)
2	Türk Uluslararası Gemi Siciline Kayıtlı Gemilerin İşletilmesinden ve Devrinden Sağlanan Kazanç İstisnası	4490 sayılı Kanun
3	Serbest Bölgelerde Elde Edilen Kazanç İstisnası	3218 sayılı Kanun
4	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazanç İstisnası	4691 sayılı Kanun
5	Yurtdışına Verilen Yazılım, Mühendislik, Eğitim ve Sağlık Hizmetleri Kazanç İndirimi	193 sayılı Kanun (Madde 89/13)
6	İndirimli Gelir Vergisi Uygulaması	5520 sayılı Kanun (Madde 32/A)
7	Ar-Ge ve Tasarım İndirimleri	5746 sayılı Kanun
8	Yatırım İndirimi İstisnası (GVK Geçici 61 kapsamında tevkifata tabi olmayanlar)	193 sayılı Kanun
9	Yıllık GV Beyannamesinde "Diğer İndirimler" ve "Diğer İstisnalar"	193 sayılı Kanun ve diğer Kanunlar

Kurumlar Vergisi Beyannamesinde Tasdike Konu İstisna/İndirim/Uygulamalar		
	İstisna/İndirim/Uygulama	İlgili Mevzuat
1	Yurtdışı İştirak Kazançları İstisnası	5520 (Madde 5/1-b)
2	Yurtdışı İştirak Hissesi Satış Kazancı İstisnası	5520 (Madde 5/1-c)
3	Emisyon Primi Kazancı İstisnası	5520 (Madde 5/1-ç)
4	GYF/GYO Kazanç İstisnası (belirtilen istisna kapsamı)	5520 (Madde 5/1-d)
5	Taşınmaz/iştirak hissesi vb. satış kazancı istisnası	5520 (Madde 5/1-e ve Geçici 16)
6	Yurtdışı inşaat, onarım, montaj ve teknik hizmetler kazanç istisnası	5520 (Madde 5/1-h)
7	Sinai Mülkiyet Haklarında İstisna	5520 (Madde 5/B)
8	Türk Uluslararası Gemi Sicili kazanç istisnası	4490 sayılı Kanun
9	Serbest bölgelerde kazanç istisnası	3218 sayılı Kanun
10	Teknoloji geliştirme bölgelerinde kazanç istisnası	4691 sayılı Kanun
11	Araştırma altyapılarının kazançlarında istisna	6550 sayılı Kanun
12	Ar-Ge indirimi	5520 (Mülga Madde 10/1-a)
13	Yurtdışına verilen yazılım, mühendislik, eğitim ve sağlık hizmetleri kazanç indirimi	5520 (Madde 10/1-ğ)
14	Nakdi sermaye artışından kaynaklanan faiz indirimi	5520 (Madde 10/1-ı)
15	Kurumlar vergisi oranının indirimli uygulanması / indirimli KV	5520 (Madde 32/6-7-8 ve 32/A)
16	Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi Uygulaması	5520 (Ek 1-13 ve Geçici 17)
17	Ar-Ge ve tasarım indirimleri	5746 sayılı Kanun
18	Tekno-girişim sermaye desteği indirimi	5746 sayılı Kanun
19	Tekno-kent sermaye desteği indirimi	4691 sayılı Kanun
20	Yatırım indirimi istisnası (GVK Geçici 61 kapsamında tevkifata tabi olmayanlar)	193 sayılı Kanun
21	KV Beyannamesinde "Diğer İndirimler/İstisnalar" satırları	5520 ve diğer Kanunlar

- ▶ "Diğer İndirimler/İstisnalar" satırları dışında, beyannamede müstakil satırı bulunan ve yukarıdaki tabloda (Tablo 2) sayılan her bir istisna/indirim için 500.000 TL'yi aşması halinde tasdike tabidir.
- ▶ Her biri 500.000 TL'yi aşmamakla birlikte birden fazla istisna/indirim toplamı 1.000.000 TL'yi aşması halinde tamamı tasdike tabidir.
- ▶ "Diğer İndirimler ve İstisnalar" veya "Diğer İndirimler" satırları 1.000.000 TL'yi aşması ya da toplamı 1.000.000 TL'yi aşması halinde ilgili istisna/indirimlerin tamamı tasdike tabidir.
- ▶ 5520 Sayılı Kanun'un 32 nci maddesinin 6, 7 ve 8 inci fıkraları kapsamındaki kurumlar vergisi oranının indirimli uygulamalarında, yararlanılan toplam vergi indirimi 200.000 TL'yi aşması halinde tamamı tasdike tabidir.
- ▶ 5520 Sayılı Kanun'un 32/A maddesi kapsamındaki indirimli kurumlar vergisi uygulaması ile Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi uygulamasında (Ek 1-13 ve Geçici 17) ise tutar sınırı olmaksızın tasdike tabidir.

Bu nedenle 2025 yılı beyannamelerinde yer alan indirim ve istisnalar ile ilgili gerekli şartların sağlanıp sağlanmadığı hususunda uzman görüşü alınması, kapsama giren mükelleflerin YMM raporunu süresi içerisinde temin etmesini tavsiye edilmektedir.

5. İZAHA DAVET İÇİN HAZIRLIK YAPILMASI

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı, Risk analiz sistemi üzerinden mükelleflerin faaliyetleri gruplar ve sektörler itibarıyla analiz edilerek mukayese ederek risk alanlarını tespit etmektedir. Bu kapsamda Vergi Müfettişleri Vergi Dairelerinde görevlendirilerek beyanname gözetim çalışmaları yapılmakta, beyannameler analiz edilerek mükelleflerin beyan ettikleri istisna ve indirimler hakkında izahatlar istenmektedir.

Bu nedenle 2025 yılı Kurumlar Vergisi Beyannamelerinde yer alan istisna, indirim, KKEG ve diğer vergisel işlemlere ilişkin hukuki dayanakların, hesaplama yöntemlerinin ve diğer belgelerin önceden hazırlanması önem arz etmektedir.

6. AR-GE İNDİRİMİ, TEKNOKENT FON YATIRIM ZORUNLULUĞU VE VUK 352/A

31.12.2025 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 10803 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile, Arge ve Teknopark indiriminden yararlanan mükelleflerin fon ayırma şartlarında değişiklik olmuştur. 2025 yılına ilişkin yıllık beyanname, 5.000.000 TL ve üzeri Ar-Ge indirim, tasarım indirim veya teknokent kazanç istisnasından yararlanan mükellefler;

- ▶ Yararlanılan tutar üzerinden %3 oranında fon ayırmak,
- ▶ Ayrılan bu fonu 31/12/2026 tarihine kadar;

girişim sermayesi yatırım fonu paylarına yatırım yapmak veya girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına ya da teknoparklarda yer alan kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan girişimcilere sermaye olarak koymak suretiyle değerlendirilmek zorundadır.

Diğer taraftan Vergi usul Kanunu 325/A maddesi uyarınca; girişim sermayesi yatırım ortaklıklarına sermaye olarak konulması veya girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması amacıyla, ilgili dönem kazancından veya beyan edilen gelirden girişim sermayesi fonu ayrılabilen ve bu fon tutarının Kurumlar Vergisi Kanunu 10/1-g maddesi uyarınca kurum kazancından indirim konusu yapılabilmektedir.

Ar-Ge İndirimi ve Teknopark istisnasından faydalanan mükellefler için getirilen %3 girişim sermayesi yatırım zorunluluğu kapsamında yapılacak girişim sermayesi yatırımları dolayısıyla Vergi

usul Kanunu 325/A maddesi uyarınca girişim sermayesi yatırım fonu olarak ayrılan tutarın Kurumlar Vergisi Kanunu 10/1-g maddesi uyarınca kurum kazancından indirim imkanı olup olmadığı, bir diğer ifadeyle yapılacak tek girişim sermayesi yatırımı ile Ar-Ge İndirimi ve Teknopark istisnasından doğan %3'lük girişim sermayesi yatırım zorunluluğu ile VUK 325/A kapsamındaki girişim sermayesi yatırımı taahhütünün birlikte karşılanmış sayılmasının mümkün olup olmadığına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte uygulamada her iki uygulama için tek yatırım yapan mükellefler bulunmaktadır.

Vergi Usul Kanununun 325/A maddesine göre girişim sermayesi fonu ilgili dönem kazancından ayrılacağından, pasifte özel bir fon hesabına alınacak tutar hesap dönemi sonu itibarıyla tespit edilebilecektir. Bu çerçevede, **fon hesabına alınma işleminin, izleyen hesap döneminin başından itibaren kurumlar vergisi beyanamesinin verildiği tarihe kadar** yapılması gerekmektedir. Bu şekilde, indirim konusu yapılacak olan kazanç tutarı, ilgili dönemin genel sonuç hesaplarına yansıtılacak olup kurumlar vergisi beyanamesinin ilgili satırında gösterilmek suretiyle de indirimden yararlanılabilecektir.

Bu açıklamalar kapsamında **girişim sermayesi yatırımı yapma taahhüdünde bulunarak KVK 10/1-g maddesi uyarınca girişim sermayesi indiriminden faydalanacak mükelleflerin 01.01.2026 tarihinden beyannamenin verileceği 30.04.2026 tarihe kadar** belirlenen sınırları aşmamak üzere yararlanılacak indirim tutarı için dönem karından fona alma işlemini gerçekleştirmesi; beyannameyle yararlanan Ar-Ge indirim veya teknopark kazanç istisnası kapsamında **girişim sermayesi yatırımı yapma zorunluluğu ortaya çıkan tutar için beyannamenin verilmemesinden sonra** fon ayırma kaydının/ işleminin yapılması gerekmektedir.

7. UYUMLU MÜKELLEF İNDİRİMİ

Gelir Vergisi Kanunu’nun 121. maddesinde düzenlenen vergiye uyumlu mükellef indirim, gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine, belirli uyum şartlarını sağlamaları halinde hesaplanan vergi üzerinden %5 oranında indirim yapılmasına imkân tanımaktadır.

İndirimden yararlanabilmek için mükelleflerin, ilgili yıl ve önceki iki yıla ait tüm beyannamelerini süresinde vermiş olmaları, tahakkuk eden vergileri zamanında ödemeleri, kesintilmiş vergi tarhiyatlarının bulunmaması, belirli tutarı aşan vadesi geçmiş borcunun olmaması ve sahte veya yanıltıcı belge düzenleme ya da kullanma fiilinin tespit edilmemiş olması gerekir. Bu şartlardan herhangi birinin ihlali halinde indirim hakkı kaybedilir.

İndirimden yararlanmak isteyen mükelleflerin; dijital vergi dairesi sistemi üzerinden, interaktif vergi dairesi sistemine giriş yaptıktan sonra sol tarafta yer alan Bilgilerim/Vergide Uyumda Vergi İndirim Bilgisi menüsünden sorgulama yaparak şartları sağlayıp sağlamadıklarını teyit etmeleri ve beyannameyi onaylamadan önce de uyumlu mükellef indiriminin uygulandığından emin olmaları gerekmektedir.

SONUÇ

2025 hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesi, gerek mevzuatta son yıllarda yapılan kapsamlı değişiklikler gerekse idarenin artan denetim ve gözetim yaklaşımı nedeniyle önceki dönemlere kıyasla daha dikkatli ve teknik bir hazırlık sürecini gerektirmektedir. Özellikle yeniden değerlendirme uygulamaları, enflasyon düzeltilmesinin devam eden etkileri, finansman gider kısıtlamasında idari görüş değişiklikleri ve reel olmayan finansman maliyetlerinin beyanı gibi konular, matrahın doğru tespiti açısından kritik öneme sahiptir.

Bunun yanında, enflasyon düzeltmesinden kaynaklanan farkların doğru sınıflandırılması, özel fon hesaplarının mevzuata uygun şekilde izlenmesi ve pasif kalemlere ait enflasyon farklarının işletmeden çekilmesi halinde doğabilecek vergisel sonuçların dikkate alınması gerekmektedir. Aksi takdirde, hatalı uygulamalar ciddi vergi riskleri ve cezai yaptırımlara yol açabilecektir.

İndirim ve istisna uygulamalarında ise hem mevzuat şartlarının sağlandığının detaylı olarak kontrol edilmesi hem de belirli tutarların aşılması halinde YMM tasdik yükümlülüğünün yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle Ar-Ge indirimi, teknokent kazanç istisnası ve indirimli kurumlar vergisi gibi uygulamalarda getirilen yeni fon ayırma yükümlülükleri, mükellefler açısından ilave planlama gerektirmektedir. Ayrıca gözetim uygulamaları kapsamında indirilemeyen KDV'ye ilişkin yeni düzenlemeler de beyan sürecinde dikkatle değerlendirilmelidir.

Diğer taraftan, Gelir Vergisi Kanunu'nun 121. maddesi kapsamında sağlanan vergiye uyumlu mükellef indirimi, mükellefler için önemli bir vergi avantajı sunmakla birlikte, oldukça sıkı şartlara bağlıdır. Bu nedenle mükelleflerin beyan ve ödeme disiplinlerini korumaları, geçmiş dönem uyum durumlarını kontrol etmeleri ve gerekli sorgulamaları önceden yapmaları gerekmektedir.

Son olarak, risk analiz sistemine dayalı izaha davet mekanizmasının etkin şekilde uygulanması nedeniyle, beyannamede yer alan tüm indirim, istisna ve kanunen kabul edilmeyen giderlere ilişkin hukuki dayanakların, hesaplama yöntemlerinin ve tevsik edici belgelerin önceden hazırlanması büyük önem arz etmektedir.

Bu çerçevede, 2025 yılı kurumlar vergisi beyannamesinin hazırlanmasında sadece teknik hesaplamaların değil, aynı zamanda mevzuata uyum, belge düzeni ve denetim risklerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir olup, gerektiğinde uzman görüşü alınması mükellefler açısından önemli bir güvence sağlayacaktır.

NAKDİ SERMAYE ARTIŞI FAİZ İNDİRİMİNDE TARTIŞMALI UYGULAMALAR

GİRİŞ

Nakdi sermaye artışı üzerinden faiz indirimi, Kurumlar Vergisi Kanunu m.10/1-ı ile Türk vergi sisteminde yer almış olan ve şirketler için önemli bir teşvik mekanizmasıdır. 6637 sayılı Kanun ile getirilen bu düzenlemenin temel amacı, şirketlerin borçlanma yerine özkaynakla finansmanının teşvik edilmesi ve bu suretle mali yapılarının güçlendirilmesidir. Şirketlerin ilişkili veya ilişkisiz kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak finansman kullanmasının vergi gelirlerini de olumsuz etkilemesi nedeniyle ortakların şirket sermayelerini güçlendirici yönde hareket etmelerini özendirerek bir yaklaşımla hareket edilmiştir.

Kanunun lafzı açık olmakla birlikte, düzenlemenin uygulaması gerek ikincil mevzuat gerekse idari yorumlar ve yargı kararları sonrasında önemli tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu yazıda, söz konusu indirimin çerçevesi ortaya konulmakta ve uygulamada tereddüt yaratan konular değerlendirilmektedir.

1. NAKDİ SERMAYE FAİZ İNDİRİMİ UYGULAMASI

Nakdi sermaye artışı üzerinden faiz indirimi uygulamasında; finans, bankacılık ve sigortacılık sektörlerinde faaliyet gösteren kurumlar ile kamu iktisadi teşebbüsleri hariç olmak üzere sermaye şirketlerinin:

- ▶ Ticaret siciline tescil edilmiş **nakdi sermaye artışları** veya
- ▶ Yeni kurulan şirketlerde **nakit olarak karşılanan sermaye**

üzerinden hesaplanan tutarın belirli bir kısmı kurum kazancından indirilebilmektedir.

İndirimin hesaplanmasında:

- ▶ Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından açıklanan TL ticari kredi faiz oranı,
- ▶ Sermayenin şirkete fiilen yatırıldığı tarih (kıst dönem esasına göre),
- ▶ Cumhurbaşkanı kararıyla belirlenen indirim oranı (%50; yurt dışı kaynaklı nakitte %75)

esas alınmaktadır.

İndirimin uygulanabilmesi için öncelikli şartlar, nakit olarak şirkete yatırılan sermaye bulunması ve sermaye artışının ticaret siciline tescil edilmiş olmasıdır.

Buna karşılık aynı sermaye konulması suretiyle yapılan sermaye artışları, birleşme, devir ve bölünmeden kaynaklanan sermaye artışları, bilanço içi kalemlerin sermayeye eklenmesi

suretiyle gerçekleştirilen sermaye artışları kapsam dışındadır. Ayrıca, ortakların borçlanma yoluyla finanse edilen ve sermaye artışında kullanılan tutarların da faiz indiriminden yararlanması mümkün değildir.

Daha önceden süre sınırlaması olmayan nakdi sermaye artışı indirim hakkı, 7417 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ile 2022 sonrasında **5 hesap dönemi** ile sınırlandırılmıştır. 5 hesap döneminin başlangıcı sermaye artırımına ilişkin kararın veya ilk kuruluş aşamasında ana sözleşmenin tescil edildiği hesap dönemidir.

2022 yılından önce yapılan sermaye artışları için de mevcut haklar korunmuş ve 2022 dönemi dahil 5 hesap dönemi için de öncesinde yapılan sermaye artışlarından hesaplanan indirimin uygulanmasına imkan tanınmıştır.

Sermaye azaltılması halinde ise indirim hakkı tutarı da azalmaktadır. 5 hesap dönemi içerisinde nakit olarak arttırılan sermayeden daha fazla bir tutarda sermaye azaltımı yapılması halinde, bu işlemin gerçekleştiği dönemden itibaren faiz indirimi uygulaması da sona ermektedir.

Diğer yandan, önce sermaye azaltımı yapan bir şirkette, takip eden dönemlerde şirket faaliyetlerinin finansman ihtiyacı yaratması ve finansman kullanmak yerine ortaklar tarafından nakdi sermaye artışı yapılması durumunda ise yukarıda belirtilen şartların da sağlanması koşuluyla indirimden 5

hesap dönemi boyunca yararlanılması söz konusu olabilecektir.

İndirim uygulanabilmesi için öncelikle nakit sermayenin fiilen banka hesabına yatırılması icap ettiğinden yatırılan tutara ilişkin belgelerin sermaye artışının yapıldığı yıla ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği tarihe kadar vergi dairesine ibraz edilmesi gerekliliği de bulunmaktadır.

2. İNDİRİM HAKKININ SINIRLANDIĞI DURUMLAR VE TARTIŞMALI HUSUSLAR

2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı durumlarda indirim oranı %0 olarak belirlenmiştir. Bunlar arasında:

- ▶ Gelirlerinin %25 veya fazlası pasif nitelikli gelirlerden oluşan şirketler,
- ▶ Aktifinin büyük kısmı iştiraklerden oluşan şirketler,
- ▶ Artırılan sermayeyi başka şirketlere kullandıran yapılar,
- ▶ Arsa ve arazi yatırımı yapılması

yer almaktadır.

Bu düzenleme, özellikle "pasif gelir" kavramı bakımından önemli yorum farklılıklarına yol açmaktadır.

Pasif gelir tanımı kapsamında kira gelirleri sayılmakla birlikte, bu gelirlerin şirketin ana faaliyet konusu kapsamında olup olmadığı kritik önem taşımaktadır.

Gelir İdaresinin ana faaliyet konusundan bağımsız olarak konuya yaklaşabildiği anlaşılmaktadır. Zira verilen bir özeltgede, faaliyeti gayrimenkul alım-satım, kiralama ve inşaat hizmetleri olan kurumun kira gelirleri pasif gelir olarak değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, bir organizasyon vasıtasıyla uzun dönem operasyonel taşıt kiralama hizmeti veren mükellefleri bile pasif gelir elde eden şirket olarak

yorumlanmasına sebep olabilecektir.

Faaliyet konusu içinde yer alan kira gelirlerinin **ticari kazanç** olduğu ve pasif gelir sayılmaması gerektiği kanaatindeyiz. Bununla birlikte, ticari faaliyet kapsamındaki operasyonların yürütülmesi için yapılan sermaye artışından sonraki hesap dönemlerinde, faaliyete son verilmesi ve aktiflerin likidite edilmesi halinde, kalan nakdin değerlendirilmesi suretiyle faiz geliri elde edilmesi halinde ise ilgili dönem için faiz indirimi hesaplanması mümkün bulunmamaktadır.

Bazı gelirlerin de pasif gelir kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği belirsizdir. Pasif gelir, kişinin aktif bir emek sarf etmeden, süreklilik arz edecek şekilde elde ettiği gelir türüdür. Yani gelir elde etmek için her seferinde aktif bir şekilde çalışma zorunluluğu yoktur; genellikle daha önce yapılan bir yatırım, kurulan bir sistem veya sahip olunan maddi veya gayri maddi bir varlık üzerinden gelir sağlanır.

31.12.2023 tarihli bilanço düzeltildikten sonra ortaya çıkan enflasyon farkları, vergi matrahının tespitinde dikkate alınmamış ancak 2024 yılında yapılan enflasyon düzeltmesinin sonuçları vergi matrahını etkilemiştir. Vergiye tabi tutulan enflasyon düzeltmesi geliri elde eden şirketlerin bu gelirleri "faiz, kâr payı, kira, lisans ücreti, menkul kıymet satış geliri **gibi**" pasif nitelikli gelir olarak mı değerlendirilecektir?

Enflasyon düzeltmesi yapılması, şirket yönetiminin kararı ile verilen bir uygulama değildir. Enflasyon düzeltme geliri elde etmek amacıyla harekete geçilmesi yönünde bir irade kullanılmasından da bahsedilemez. Böyle bir durumda, pasif gelir elde etme gayesi gütmeyen ve fakat Vergi Usul Kanunu'nun enflasyon düzeltmesi hükümlerinden dolayı faaliyetlerinden bağımsız olarak zorunlu bir şekilde

vergiye tabi enflasyon düzeltmesi geliri yazmak durumunda olan bir işletmenin bir de nakit sermaye artışından kaynaklanan faiz indirimi uygulamasından faydalandırılmamasının, uygulamanın amaçları ile bağdaşmayacağı açıktır.

Bunun dışında, özellikle yeni kurulan ve yatırım aşamasındaki şirketler dikkate alındığında, devam eden yatırım sürecinde ortaklar tarafından konulan sermayenin bankada değerlendirilmesi sonucunda elde edilen pasif gelirin de bu kapsamda değerlendirilmesi hakkaniyete aykırı bir sonuç vermektedir.

Ortaklara olan borcun sermaye artırımında kullanılması, önce ortaklara olan borcun geri ödenip sonra sermaye arttırımı yapılması veya sermaye artışı ile gelen nakit ile ilişkili kişilere olan borcun ödenmesi de farklı değerlendirmelere konu olabilmektedir.

Bu tür işlemler yapılan vergi incelemelerinde bilanço kalemlerinin yer değiştirmesi olarak değerlendirildiğinden faiz indiriminden faydalanamayacağı iddia edilmektedir. Bize göre, kanunda indirimden faydalanamayacak olan işlemlere açık bir şekilde yer verilmiştir.

Ortaklara olan borcun sermayeye eklenmesinin şirketin finansman ihtiyacının sermaye konulması yoluyla giderilmesine yönelik olduğu açıktır.

Diğer yandan, ortağa olan borcun ödenmesinden sonra sermaye artırımının yapılmasının veya sermaye artışı ile gelen nakit kullanılarak ilişkili kişilere olan borcun ödenmesinin sırf bilanço kalemlerinin yer değiştirmesi olarak değerlendirilmesi nedeniyle mükellefin faiz indirimi hakkının kullanılmasının önlenmesi şeklinde eleştiriler ile de karşılaşılabilmektedir ve bunun kanunda bir karşılığı bulunmamaktadır. Zira bilanço kalemlerinin yer değiştirmesi halinde faiz indiriminden

yararlanılamayacağı, faiz indirimine ilişkin yayınlanan ve Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde değişiklik yapan 9 nolu Tebliğ ile yapılan açıklamalarda yer almaktadır. Ne Kanunda ne de faiz indiriminin hangi işlemler için hangi oranda uygulanacağına ilişkin yayınlanan 2015/7910 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında bu yönde bir sınırlandırma bulunmamaktadır.

Buna göre, işlemin ekonomik mahiyeti dikkate alınarak, nakit katkısına veya borçların azaltılmasına katkıda bulunan sermaye artışlarının faiz indirimi uygulamasından faydalandırılması savunulabilir bir uygulamadır. Ancak bu uygulamanın ihtilaf riskinin yüksek olacağını da belirtmekte fayda görüyoruz.

Tartışmalı konular bunlardan ibaret değildir. Bilindiği üzere, aktifinin %50'sinden fazlası iştiraklerden oluşan şirketlerin faiz indiriminden faydalanması mümkün bulunmamaktadır. Bu kontrol her hesap dönemi için ayrı ayrı yapılmaktadır. Yani sermaye artışının yapıldığı hesap döneminde iştiraklerin ve bağlı ortaklıkların bilanço toplamı içerisindeki oranının %50'nin altında olması faiz indiriminden 5 hesap dönemi boyunca faydalanılabileceği anlamına gelmemektedir. Bu oranın her hesap dönemi için tekrar yapılması gerekmektedir.

Şirketlerin bilanço yapısının her dönem değişmesi olağan bir durumdur. Bazen yeni bir iştirak veya bağlı ortaklık yatırımı olmasa da iştirak yatırımı dışındaki faaliyetlerden zarar eden şirketlerin öz kaynakları zarar nedeniyle azalmakta ve geçmişte yapılmış iştirak yatırımları, alış bedeli ile değerlendirildiğinden bilanço tarihinde %50 oranının üzerine çıkabilmektedir.

Bunun dışında, 2023 ve 2024 yıllarında enflasyon düzeltilmesi uygulamasından dolayı iştiraklerdeki artış enflasyon düzeltilmesi kararlarından daha fazla ise yine %50 oranının üzerine

çıkılması söz konusu olabilmektedir.

Yapılan denetimlerde, kurumlar vergisi beyannamelerinin ekindeki mali tablolarından bu durumda oldukları tespit edilen mükelleflerin, faiz indirimi için düzeltme beyannamesi vermeleri talep edilmiştir.

Faiz indirimine ilişkin iştirak ve bağlı ortaklıkların bilanço aktif değerinin %50'sinin üzerine çıkıp çıkmadığının kontrolü Vergi Usul Kanunu'na göre hazırlanan bilanço'ya göre yapılmaktadır. Bu durumun mükellefin iradesiyle oluşmadığı açıktır fakat sonuç itibarıyla Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre düzenlenen bilançoların esas alınması nedeniyle faiz indirimi hakkının devam ettirilmesi gerektiğinin savunulması mümkün görünmemektedir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir konu da ortaklar veya ilişkili kişiler tarafından borçlanma yoluyla finanse edilen sermaye artışlarının indirim kapsamı dışında olmasıdır. Ortağın yurtçinde mukim olması halinde bu tespitin yapılması nispeten kolaydır. Fakat ortak ve ortakları yurtdışında mukim olan şirketlerin sermaye artışında yabancı ortak tarafından yapılan sermaye ödemesinin hangi kaynaktan geldiğini tespit edebilmek çok daha zordur. Burada yabancı ortağın beyanının esas alınması zorunlu hale gelmektedir. Zira çokuluslu işletmelerin nakit havuzlarından yapılan ödemelerin kaynağının tespit edilmesi her zaman mümkün olmayabilmektedir. Nakdi sermaye artışlarının, yurt dışından getirilen nakitle karşılanan kısmı için bu faiz indirimi oranı %75 olarak uygulanmaktadır. Düzenlemenin amacı, yurtdışından yabancı sermaye getirilmesini teşvik etmek olarak Kanunun gerekçesinde belirtilmiştir. Yurtdışından gelen sermayenin kaynağının bu şekilde bir kısıtlamaya tabi tutulmasının kendi içinde bir çelişki olduğu düşünülebilir. Ancak borçlanma yoluyla finanse edilen sermaye

artışlarının faiz indiriminden faydalandırılmaması yönündeki düzenleme sadece yurtiçi değil yurtdışı ortaklardan gelen sermaye ödemeleri için de geçerlidir. Kanunun amacıyla tam uyum göstermeyen böyle bir düzenlemenin yurtiçi ortaklardan gelecek sermaye ödemeleri ile sınırlandırılması yönünde bir düzenleme, konudaki tereddütleri gidermek için gerekli görünmektedir.

Sermaye avanslarının sermayeye eklenmesindeki süre sınırı da ayrı bir tartışmalı uygulamadır.

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'ne göre sermaye avanslarının yıl sonuna kadar sermayeye dönüşmesi gerekmektedir. Aksi halde indirimden yararlanılması mümkün değildir.

Bu şartın Kanun'da yer almadığı açıktır. Sermaye avansı olarak yapılan bir ödemenin, sermaye artışının tescili ile birlikte ortakların sermaye artışından kaynaklanan taahhütleri kapsamında kullanılması halinde tescil tarihinden itibaren indirimin mümkün olduğunun savunulabileceği ve böyle bir durumda ihtirazi kayıtlı beyanname verilerek uygulamanın dava konusu edilebileceği kanaatindeyiz.

SONUÇ

Nakdi sermaye artışında indirim, teorik olarak açık ve teşvik edici bir düzenleme olmakla birlikte, uygulamada, idari yorumlar, tebliğ hükümleri ve yargı kararları arasında farklılıklar bulunmaktadır.

Özellikle, bilanço içi kalemlerin yer değiştirmesi olarak değerlendirilen işlemler, pasif gelir kavramı, sermaye avansları gibi alanlar ihtilaf üretmeye devam etmektedir.

Sonuç olarak, söz konusu indirim mekanizması hâlen gelişen bir alan olup, yargı kararlarının yönü uygulamanın geleceğini belirlemede etkili olacaktır.

İSTİSNA VE İNDİRİM UYGULAMALARINDA YMM RAPOR ŞARTI VE GETİRDİĞİ SORUMLULUKLAR

GİRİŞ

30 Aralık 2025 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 49 Sıra No.lu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Genel Tebliği ile gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanunu uyarınca verdikleri beyannamelerde yer alan belirli istisna ve indirimlerden yararlanabilmeleri ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda düzenlenen yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi uygulamasına ilişkin işlemler, yeminli mali müşavir (YMM) tarafından düzenlenen tasdik raporunun ibrazı şartına bağlanmış olup, söz konusu raporlara ilişkin usul ve esaslar da belirlenmiştir. Buna göre, bu çalışmamızda gelir vergisi ve kurumlar vergisi yönünden tasdik kapsamına alınan indirim ve istisnalara ilişkin detaylı açıklamalara aşağıda yer verilmektedir.

1. GELİR VERGİSİ YÖNÜNDEN TASDİK

1.1. Tasdik kapsamı

Anılan Tebliğ ile gelir vergisi mükelleflerine, beyannamelerinde yer alan aşağıdaki istisna/indirim uygulamalarına ilişkin işlemlerini YMM’ye tasdik ettirme zorunluluğu getirilmiştir.

Sıra	İstisna/İndirim/Uygulama	İlgili Mevzuat	Açıklama/Not
1	Sınai mülkiyet haklarında istisna	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/B (gelir vergisi mükellefleri için de uygulanır)	Patent, faydalı model vb. haklardan elde edilen kazanç istisnası
2	Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden sağlanan kazanç istisnası	4490 sayılı Kanun	Gemi işletmeciliği ve devir kazançları
3	Serbest bölgelerde elde edilen kazanç istisnası	3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu	Serbest bölge kazançları
4	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde elde edilen kazanç istisnası	4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu	Teknopark kazançları
5	Ar-Ge İndirimi	5746 sayılı Kanun md. 3	Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine ilişkin indirim
6	Ar-Ge İndirimi (ek indirim)	5746 sayılı Kanun md. 3/A	Ek Ar-Ge indirimi
7	Tasarım İndirimi	5746 sayılı Kanun md. 3	Tasarım faaliyetlerine ilişkin indirim
8	Yurtdışına verilen eğitim, sağlık veya diğer hizmetlerden sağlanan kazanç indirimi	GVK ilgili hükümleri	Yurtdışı mukimlere verilen hizmet kazançları
9	Yazılım ve mühendislik hizmetlerine ilişkin indirim	İlgili mevzuat	Yazılım ve mühendislik hizmetleri kazanç indirimi
10	Yatırım İndirimi	İlgili tebliğler (eski düzenleme)	Belirli yatırım harcamalarına ilişkin indirim
11	Diğer İstisnalar (beyannameye "Diğer İstisnalar" satırına yazılanlar)	GVK çeşitli maddeler	Toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa tamamı tasdike tabi
12	Diğer İndirimler (beyannameye "Diğer İndirimler" satırına yazılanlar)	GVK 89. madde vb.	Toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa tamamı tasdike tabi

1.2. Uygulama Dönemi

2025 yılı takvim yılı ve izleyen vergi dönemleri ile özel hesap dönemi olanlar için 2025 yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen dönemler için tebliğde belirtilen hadlerin aşılması halinde yukarıdaki tabloda yer verilen indirim ve istisnalar için YMM raporu alınması zorunludur.

1.3. Tasdik sınırı

- ▶ “Diğer İndirimler” ve “Diğer İstisnalar” satırları dışında, beyanname müstakil satırı bulunan ve yukarıdaki tabloda sayılan her bir istisna/indirim için 500.000 TL’yi aşması halinde tasdik zorunludur.
- ▶ Her biri 500.000 TL’yi aşmamakla birlikte beyannamedeki birden fazla istisna/indirim toplamı 1.000.000 TL’yi aşarsa tamamı tasdike tabidir.
- ▶ “Diğer İndirimler” satırı veya “Diğer İstisnalar” satırı 1.000.000 TL’yi aşarsa ya da bu iki satırın toplamı 1.000.000 TL’yi aşarsa ilgili istisna/indirimlerin tamamı tasdike tabidir.
- ▶ 5520 sayılı Kanun’un 32/A kapsamındaki indirimli gelir vergisi uygulamasında tutar sınırı olmaksızın vergi indirimi tasdike tabidir.

Aksi belirtilmedikçe, 2025 yılı için belirlenen sınır izleyen yıllarda yeniden değerlendirme oranının yarısı kadar artırılacak olup, 10.000 TL’yi aşmayan kısımlar dikkate alınmayacaktır.

Sınırı aşmayan işlemler için mükellefler isterlerse tasdik yaptırabileceklerdir.

1.4. Raporun gönderilme zamanı

Tasdiki zorunlu işlemler için yeminli mali müşavir tasdik raporu, yıllık gelir vergisi beyannameyi verme süresinin bitimini takip eden iki ay içerisinde, Dijital Vergi Dairesi üzerinden

elektronik ortamda gönderilecektir. 2025 yılına ilişkin olarak bu süre 31.05.2026 tarihine kadardır.

Tam tasdik sözleşmesi bulunan mükelleflerde ise, tam tasdik raporunda Tebliğ ekindeki dispoziyona uygun bölüm ayrılması şartıyla ayrıca rapor hazırlanmasına gerek bulunmamaktadır.

2. KURUMLAR VERGİSİ YÖNÜNDEN TASDİK

2.1. Tasdik Kapsamı

Tebliğ ile kurumlar vergisi mükelleflerine, beyannamelerinde yer alan aşağıdaki istisna/indirim uygulamalarına ilişkin işlemlerini YMM’ye tasdik ettirme zorunluluğu getirilmiştir.

Sıra	İstisna/İndirim/Uygulama	İlgili Mevzuat	Açıklama/Not
1	Yurtdışı İştirak Kazançları İstisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-b	Yurtdışı iştiraklerden elde edilen kazanç istisnası
2	Yurtdışı İştirak Hissesi Satış Kazanç İstisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-c	Yurtdışı iştiraklerin elden çıkarılması kazanç istisnası
3	Emisyon Prim Kazancı İstisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-ç	Emisyon prim kazancından elde edilen prim kaynaklı istisna
4	GYF/GYO Kazanç istisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-d	Gayrimenkul Yatırım Fonu/ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığına ilişkin kazanç istisnası
5	İştirak hisseleri satış kazancı istisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-e	İştirak hisselerinin satışından doğan kazanç istisnası
6	Taşınmaz satış kazancı istisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-e	Taşınmazların satışından doğan kazanç istisnası
7	Yurtdışı inşaat, onarım, montaj ve teknik hizmetler kazanç istisnası	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/1-h	Yurtdışı inşaat, onarım, montaj ve teknik hizmetlerden kaynaklı kazanç istisnası
8	Sinai mülkiyet haklarında istisna	5520 sayılı KV Kanunu md. 5/B	Patent, faydalı model, tasarım vb. haklardan elde edilen kazanç istisnası
9	Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin işletilmesinden ve devrinden sağlanan kazanç istisnası	4490 sayılı Kanun	Gemi işletmeciliği ve devir kazançları
10	Serbest bölgelerde elde edilen kazanç istisnası	3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu	Serbest bölge kazançları
11	Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde elde edilen kazanç istisnası	4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu	Teknopark kazançları
12	Tekno-girişim sermaye desteği indirimi	5746 sayılı Kanun	Tekno-girişim sermaye desteği indirimi
13	Tekno-kent sermaye desteği indirimi	4691 sayılı Kanun	Tekno-kent sermaye desteği indirimi
14	Araştırma altyapılarının kazançlarında istisna	6550 Sayılı Kanun	Araştırma altyapılarının kazançları
15	Ar-Ge İndirimi	5746 sayılı Kanun md. 3	Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine ilişkin indirim
16	Ar-Ge İndirimi (ek indirim)	5746 sayılı Kanun md. 3/A	Ek Ar-Ge indirimi
17	Tasarım İndirimi	5746 sayılı Kanun md. 3	Tasarım faaliyetlerine ilişkin indirim
18	Nakdi sermaye artırımı indirimi	5520 sayılı KV Kanunu md. 10/1-ğ	Nakdi sermaye artırımlarına ilişkin indirim
19	Hizmet ihracatı kazanç indirimi (%80 indirim)	5520 sayılı KV Kanunu ilgili hükümleri	Yurtdışına verilen hizmetlerden yazılım, mühendislik, eğitim ve sağlık)sağlanan kazanç indirimi
20	Diğer İstisnalar (beyanname "Diğer İstisnalar" satırına yazılanlar)	5520 sayılı KV Kanunu çeşitli maddeler	Toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa tamamı tasdike tabi
21	Diğer İndirimler (beyanname "Diğer İndirimler" satırına yazılanlar)	5520 sayılı KV Kanunu md. 10 vb.	Toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa tamamı tasdike tabi
22	İndirimli kurumlar vergisi uygulaması	5520 sayılı KV Kanunu md. 32/A	Belirli yatırımlarda indirimli vergi oranı
23	Yerel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi	5520 sayılı KV Kanunu ek 1 ila ek maddeler	Tutar sınırı olmaksızın tasdike tabi
24	Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi (Top-up Tax)	5520 sayılı KV Kanunu ek 1 ila ek 13 ve geçici 17	Tutar sınırı olmaksızın tasdike tabi

2.2. Uygulama Dönemi

2025 yılı takvim yılı ve izleyen vergi dönemleri ile özel hesap dönemi olanlar için 2025 yılında başlayan özel hesap dönemi ve izleyen dönemler için tebliğde belirtilen hadlerin aşılması halinde indirim ve istisnalar için YMM raporu alınması zorunludur.

2.3. Tasdik sınırı

- ▶ "Diğer İndirimler/İstisnalar" satırları dışında, beyannamede müktefil satırı bulunan ve yukarıdaki tabloda sayılan her bir istisna/indirim için 500.000 TL'yi aşması halinde tasdik zorunludur.
- ▶ Her biri 500.000 TL'yi aşmamakla birlikte beyannamedeki birden fazla istisna/indirim toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa tamamı tasdike tabidir.
- ▶ "Diğer İndirimler ve İstisnalar" veya "Diğer İndirimler" satırları 1.000.000 TL'yi aşarsa ya da toplamı 1.000.000 TL'yi aşarsa ilgili istisna/indirimlerin tamamı tasdike tabidir.
- ▶ 5520 Sayılı Kanun'un 32 nci maddesinin 6, 7 ve 8 inci fıkraları kapsamındaki kurumlar vergisi oranının indirimli uygulamalarında, yararlanılan toplam vergi indirimi 200.000 TL'yi aşarsa tümü tasdike tabidir.
- ▶ 5520 Sayılı Kanun'un 32/A maddesi kapsamındaki indirimli kurumlar vergisi uygulaması ile Yerel ve Küresel Asgari Tamamlayıcı Kurumlar Vergisi uygulamasında (Ek 1-13 ve Geçici 17) ise tutar sınırı olmaksızın hesaplanan tutarların tasdiki zorunludur.

Tebliğde KİT'lere ilişkin bir istisna tanınmıştır. Buna göre, 233 sayılı KHK hükümlerine tabi KİT'ler ve müesseseleri için Tebliğ kapsamındaki işlemlerin YMM'ye tasdiki zorunlu değildir.

Aksi belirlenmedikçe, 2025 hesap dönemi için belirlenen sınır izleyen yıllarda yeniden değerlendirilme oranının yarısı kadar artırılacak olup, 10.000 TL'yi aşmayan kısımlar dikkate alınmayacaktır.

Sınırı aşmayan işlemler için mükellefler isterlerse tasdik yaptırabileceklerdir.

2.4. Raporun gönderilme zamanı

Tasdiki zorunlu işlemlere ilişkin raporlar, ilgili hesap döneminin kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte veya beyanname verme süresinin bitimini takip eden iki ay içinde, Dijital Vergi Dairesi üzerinden elektronik ortamda gönderilir.

Ayrıca, 01.01.2025'ten itibaren elde edilen kazançlara uygulanmak üzere 5520 sayılı Kanun'un 5-1(d) maddesi kapsamındaki istisna (yatırım fon ve ortaklıklarının kazançlarına ilişkin istisna) için düzenlenen raporların, kurumlar vergisi beyannamesi ile birlikte veya beyanname verme süresinin bitimini takip eden üç ay içinde gönderilmesi zorunludur.

Tam tasdik sözleşmesi bulunan mükelleflerde, tam tasdik raporunda Tebliğ ekindeki dispozyona uygun bölüm ayrılması şartıyla ayrıca rapor aranmaz.

3. TASDİK SORUMLULUĞU

49 Sıra No.lu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Genel Tebliği uyarınca, gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde yer alan belirli istisna, indirim ve uygulamaların (yerel ve küresel asgari tamamlayıcı kurumlar vergisi dâhil) Yeminli Mali Müşavir (YMM) tasdik raporu ile desteklenmesi zorunlu kılınmıştır. Bu raporun, beyanname verme süresini takip eden en geç iki ay içinde elektronik ortamda ibraz edilmemesi durumunda, önemli hukuki ve idari sonuçlar doğmaktadır.

Öncelikle, tasdik raporunun zamanında ibraz edilmemesi halinde, mükellefe 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) mükerrer 227 nci maddesinin

üçüncü fıkrası uyarınca idare tarafından makul bir mühlet tanınmaktadır. Bu ek süre içerisinde de raporun ibraz edilmemesi durumunda, **mükellef tasdike konu olan istisna, indirim veya uygulamadan yararlanma hakkını tamamen kaybetmektedir.** Başka bir ifadeyle, ilgili tutarlar vergi matrahının tespitinde dikkate alınmakta ve beyanname üzerinden yararlanılan vergi avantajı fiilen ortadan kalkmaktadır.

Bunun yanı sıra, raporun kanuni süresinde ibraz edilmemesi, özel usulsüzlük cezası uygulanmasını da gerektirmektedir. Bu ceza, VUK'un ilgili hükümleri çerçevesinde ayrıca tahakkuk ettirilmekte olup, mükellefin idari yükümlülüklerini yerine getirmemesinin bir yaptırımı niteliğindedir. Söz konusu düzenleme, tasdik mekanizmasının etkinliğini sağlamak ve beyannamelerde yer alan yüksek tutarlı istisna/indirim beyanlarının güvenilirliğini güvence altına almak amacıyla getirilmiştir.

Yeminli mali müşavirler, 49 Sıra No.lu Tebliğ kapsamında düzenledikleri tasdik raporlarında önemli bir inceleme ve doğrulama yükümlülüğü altındadır. YMM; tasdik kapsamına giren işlemlerin ilgili mevzuata (Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu ve ilgili özel kanunlar) uygunluğunu, defter kayıtlarının usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını, dayanağı teşkil eden belgelerin geçerliliğini ve gerçek durumu yansıtmadığını, muhasebe ilkelerine ve kayıt nizamına uygunluğunu titizlikle araştırmak ve tespit etmek zorundadır. Bu kapsamda, gerekli incelemeleri yapmak, kanıt toplamak ve şüpheli durumlarda (sahte veya yanıltıcı belge riski gibi) derinlemesine araştırma yapmak YMM'nin temel mesleki yükümlülüğüdür.

Tasdik raporunda yer alan hususların doğru olmaması halinde, YMM'nin sorumluluğu da ortaya çıkmaktadır.

Tebliğdeki açık belirlemelere göre, yeminli mali müşavirler, tasdik kapsamı ile sınırlı olmak üzere, tasdik doğruluğundan sorumludur. Tasdik hatalı veya eksik olması nedeniyle ziyaa uğratılan vergi, kesilecek ceza ve hesaplanacak gecikme faizinden, mükellefle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulurlar. Bu sorumluluk, yalnızca tasdik edilen işlemlerle sınırlı olup, YMM'nin mesleki özen yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda hem idari hem de hukuki sonuçlar doğurabilmektedir.

Bu düzenlemeler, bir yandan mükelleflerin istisna ve indirimlerden yararlanma hakkını güvence altına alırken, diğer yandan YMM'lerin tasdik sürecindeki rolünü güçlendirerek vergi sistemine olan güveni artırmayı hedeflemektedir. Tam tasdik sözleşmesi bulunan mükelleflerde ise, ilgili hususların tam tasdik raporu içinde ayrı bir bölümde gösterilmesi, ayrı bir tasdik raporu zorunluluğunu ortadan kaldırmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak, 49 Sıra No.lu Tebliğ ile hayata geçirilen tasdik zorunluluğu, vergi sistemine daha fazla şeffaflık ve güven getirme potansiyeli taşımakla birlikte, mükellefler ve YMM'ler açısından önemli uyum maliyetleri ve riskler de içermektedir. Uygulamanın etkinliği, tebliğ düzenlemelerinin mükellefler ve meslek mensupları tarafından doğru anlaşılmasına, gerekli iç kontrollerin zamanında kurulmasına ve dijital vergi idaresi altyapısının sorunsuz işlemesine bağlı olacaktır.

Gelecek dönemde bu yeni düzenlemenin uygulama sonuçları yakından izlenmeli, olası aksaklıklar ve uyum sorunları tespit edilerek gerekli revizyonlar yapılmalıdır. Böylece hem vergi adaletinin güçlenmesi hem de mükelleflerin hukuki güvenliğinin korunması hedeflerine daha etkin bir şekilde ulaşılabilecektir.

İTHALATTA GÖZETİM UYGULANMASI, KORUNMA ÖNLEMLERİ VE İTHALATTA HAKSIZ REKABETİN ÖNLENMESİ KAPSAMINDA ÖDENEN KDV'NİN İNDİRİMİ

GİRİŞ

Bilindiği üzere; Katma Değer Vergisi Kanununun 36. maddesi kapsamında Cumhurbaşkanı, indirim veya iade hakkını kısmen veya tamamen kaldırmaya veya yeniden koymaya ve bu şekilde indirim veya iade hakkı kısıtlanan mal veya hizmetleri belirlemeye, süresi içinde iadesi talep edilmeyen ve indirim yoluyla giderilmek üzere sonraki dönemlere devrolunan katma değer vergisinin gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak yazılmasına imkân vermeye, iade talebinde bulunulabilecek asgari tutarı belirlemeye yetkilidir.

24/11/2023 tarihli ve 32379 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile bahsi geçen yetki kullanılarak; ithalatta gözetim, korunma önlemleri ve haksız rekabetin önlenmesine konu edilen mallar nedeniyle bu işlemlerden kaynaklı ithalde ödenen KDV'nin indirim hakkı kaldırılmıştır.

7846 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı sonrasında;

- ▶ İthalatta gözetim uygulanması hakkında ilgili mevzuat uyarınca, gözetim uygulamasına tabi tutulan mallara ilişkin gümrük beyannamelerinde beyan olunan ve tevsik edilemeyen tutarlar ile bu tutarlar nedeniyle doğan ve katma değer vergisi matrahına dâhil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen katma değer vergisinin,
- ▶ İthalatta korunma önlemleri uygulanması hakkında ilgili mevzuat uyarınca, korunma önlemi olarak uygulanan gümrük vergisi ve/veya ek mali mükellefiyetler ile bu tutarlar nedeniyle doğan ve katma değer vergisi matrahına dâhil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen katma değer vergisinin,
- ▶ İthalatta haksız rekabetin önlenmesi hakkında ilgili mevzuat kapsamında uygulanan dumpinge karşı vergi ve telafi edici vergiler ile bu tutarlar nedeniyle doğan ve katma değer vergisi matrahına dâhil olan her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen katma değer vergisinin,

indirimi artık mümkün bulunmamaktadır.

Diğer taraftan ilgili Kararın uygulamasına ilişkin usul ve esaslarla ilgili olarak ilgili maddesi 31/1/2026 tarihinde yürürlüğe giren KDV Genel Uygulama Tebliğinde

Değişiklik Yapılmasına Dair 57 Seri No.lu Tebliğ yayımlanmıştır. İşbu Makalemizde İthalatta Gözetim, Koruma Önlemleri ve Haksız Rekabetin Önlenmesi uygulamaları ile ilgili olarak ödenen KDV'nin indirim durumunun detayları hakkında bilgiler vereceğiz.

1. İTHALATTA GÖZETİM UYGULANMASI VE KORUNMA ÖNLEMLERİ NEDİR

İthalatta gözetim uygulaması, yerli üreticilerin zarar görmesini önlemek amacıyla, belirli ürünlerin ithalat seyrinin izlenmesi ve belirli bir kıymet (fiyat) eşliğinin altındaki ithalatların Ticaret Bakanlığı tarafından verilen "Gözetim Belgesi"ne tabi tutulmasıdır.

Bu uygulama, düşük fiyatlı ithalatı denetleyerek haksız rekabeti önlemeyi hedefler.

Korunma önlemleri, yerli üreticinin ani ithalat artışlarından zarar görmesini önlemek amacıyla uygulanır. Bu kapsamda;

- ▶ Ek mali yükümlülükler,
- ▶ İlave gümrük vergileri

gibi unsurlar devreye girer ve bu ilave yükümlülükler de KDV matrahına dahil edilmektedir.

Hal böyleyken, ilgili Cumhurbaşkanı Kararı gereği artık bu ürünler için gümrük idaresine ödenen KDV'nin bir kısmının indirimi mümkün bulunmamaktadır.

2. DÜZENLEMENİN KATMA DEĞER VERGİSİ İNDİRİMİ ÜZERİNE ETKİLERİ

7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararına göre, ithalatta gözetim uygulaması, ithalatta korunma önlemleri ve ithalatta haksız rekabetin önlenmesine ilişkin mevzuat kapsamında ithal edilen malların KDV matrahında bu uygulamalar nedeniyle ortaya çıkan artış tutarları ile bu artış tutarlarına ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Ancak, söz konusu uygulamalar kapsamında ithal edilen mallara ilişkin KDV matrahında bu uygulamalar dışında kalan bedeller ile bu bedellere ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim konusu yapılması mümkündür.

Bu noktada gayet açıklayıcı olan Tebliğ'de yer alan örneğe yer vermek faydalı olacaktır.

Örnek: (A) A.Ş. ithalatta gözetim uygulaması kapsamında CIF bedeli 4.000.000 TL, gözetim bedeli ise 10.000.000 TL olan (Z) ürünü ithal etmektedir. İthal edilen ürüne ilişkin %10 oranında gümrük vergisi (GV), %15 oranında ilave gümrük vergisi (İGV) ve %20 oranında KDV ödenmiştir. Gözetim uygulaması nedeniyle oluşan ve tevsik edilemeyen tutar ithalata ilişkin gümrük beyannamesinde yurt dışı gider olarak beyan edilmiştir. Buna göre ithalatta gözetim uygulaması kapsamında indirilemeyecek KDV ile indirilebilecek KDV tutarları aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

Gümrük Vergisi Matrahı:	10.000.000 TL
Gümrük Vergisi (%10):	1.000.000 TL
İlave Gümrük Vergisi (%15):	1.500.000 TL
KDV Matrahı:	12.500.000 TL
KDV (%20):	2.500.000 TL
Yurt Dışı Gider (Tevsik Edilemeyen Gider): (10.000.000-4.000.000)	6.000.000 TL
Yurt Dışı Gidere İsbet Eden GV: (6.000.000*%10)	600.000 TL
Yurt Dışı Gidere İsbet Eden İGV: (6.000.000*%15)	900.000 TL
İndirilemeyecek KDV Matrahı: (6.000.000+600.000+900.000)	7.500.000 TL
İndirilemeyecek KDV: (7.500.000*%20)	1.500.000 TL
CIF Bedeli:	4.000.000 TL
CIF Bedeli Üzerinden Hesaplanan GV: (4.000.000*%10)	400.000 TL
CIF Bedeli Üzerinden Hesaplanan İGV: (4.000.000*%15)	600.000 TL
İndirilecek KDV Matrahı: (4.000.000+400.000+600.000)	5.000.000 TL
İndirilecek KDV: (5.000.000*%20)	1.000.000 TL

Örnekten görüldüğü üzere, söz konusu uygulamalar kapsamında ithal edilen mallara ilişkin tüm KDV'nin indirilememesi söz konusu olmayıp KDV matrahının bu uygulamalar dışında kalan bedeller ile bu bedellere ilişkin her türlü vergi, resim, harç ve paylar dolayısıyla ödenen KDV'nin indirim konusu yapılabilmesi mümkündür.

KDV Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 57 Seri No.lu Tebliğ ile birlikte ayrıca 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe giren ithalatta gözetim ve korunma önlemi uygulamaları kapsamında hesaplanan KDV'nin indirilmediğinin tevsikine yönelik **Bildirim ve Özel Amaçlı YMM Raporu şartı** getirilmiştir. Söz konusu düzenleme Tebliğin yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Buna göre, bu kapsamda ithalat yapan mükellefler;

► Takvim yılının altışar aylık dönemleri itibarıyla ithalat bedeli **46 Sıra No.lu Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Genel Tebliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirlenen 2.600.000,00 TL** tutarı aşmayan ithalatlara ilişkin KDV'nin, işlemin yapıldığı döneme ait KDV beyannamesinde mezkur Karar kapsamında doğru bir şekilde indirim konusu yapıp yapılmadığını altışar aylık dönemleri izleyen ayın sonuna kadar bağlı oldukları vergi dairesine bildirmeleri gerekmektedir.

► Takvim yılının altışar aylık dönemleri itibarıyla ithalat bedelinin belirlenen **2.600.000,00 TL** tutarını aşması halinde, söz konusu uygulamalar nedeniyle ödenen KDV'nin, mezkur Karar kapsamında doğru bir şekilde indirim konusu yapıp yapılmadığını altışar aylık dönemleri izleyen ayın sonuna kadar ibraz

edilecek Özel Amaçlı YMM Raporu ile tevsik etmeleri gerekmektedir. **Şu kadar ki, mükellefin ithalatın yapıldığı yıl için süresinde düzenlenmiş tam tasdik sözleşmesinin bulunması ve düzenlenecek YMM Tam Tasdik Raporunda 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında gerçekleştirilen ithalata ilişkin ödenen KDV'nin indirim konusu yapılp yapılmadığına yönelik açıklama bulunması halinde Özel Amaçlı YMM Raporu ibrazına gerek bulunmamaktadır.**

Sözü edilen düzenleme sonrasında özetle; 7846 sayılı Karar kapsamında işlemi bulunan ancak kapsama giren işlemlerin ithalat bedeli 2.600.000-TL'yi aşmayan mükellefler, altışar aylık dönemleri izleyen ayın sonuna kadar bağlı oldukları vergi dairesine bu ithalatlara nedeniyle ödemiş oldukları KDV'yi indirmediklerine dair bildirimde bulunmakla yükümlüdürler. Dolayısıyla, Ocak-Haziran/2026 dönemine ilişkin bildirim Temmuz/2026 ayının sonuna, Temmuz-Aralık/2026 dönemine ilişkin bildirim ise Ocak/2027 ayının sonuna kadar yapılması gerekmektedir.

Yine, 7846 sayılı Karar kapsamında işlemi bulunan ve kapsama giren işlemlerin ithalat bedeli 2.600.000-TL'yi aşan mükellefler ise bu ithalatlara nedeniyle ödemiş oldukları KDV'yi indirmediklerini **Özel Amaçlı YMM Raporu** ile tevsik etmekle yükümlüdürler. Özel Amaçlı YMM Raporu, Ocak-Haziran/2026 dönemi için Temmuz/2026 sonuna; Temmuz-Aralık/2026 dönemi için Ocak/2027 sonuna kadar düzenlenip ibraz edilmelidir. Diğer taraftan, kapsama giren ithalatı olan mükelleflerin **süresinde düzenlenmiş YMM Tam Tasdik Sözleşmesinin** bulunması ve Tam Tasdik Raporunda indirim hakkı kaldırılan KDV'nin indirim konusu yapılp yapılmadığına yönelik açıklama yer alması koşuluyla Özel Amaçlı Rapor ibrazına gerek bulunmamaktadır.

SONUÇ

İthalatta gözetim uygulamaları, korunma önlemleri ve haksız rekabetin önlenmesine yönelik tedbirler, esas itibarıyla yerli üreticinin korunması ve dış ticaret dengesinin sağlanması amacıyla yürürlüğe konulan mali ve idari düzenlemelerdir. Ancak 24/11/2023 tarihli ve 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile bu tedbirlerin vergisel boyutu önemli ölçüde genişletilmiş ve söz konusu uygulamalar kapsamında ithalat sırasında ödenen (bu uygulamalar dolayısıyla oluşan fark) KDV'nin indirim hakkı kaldırılarak mükellefler açısından doğrudan bir maliyet unsuruna dönüştürülmüştür.

Bu düzenleme ile birlikte;

Daha önce indirim konusu yapılabilen KDV tutarlarının artık indirilememesi, ithalat maliyetlerini artırmakta ve özellikle gözetim ve korunma önlemlerine tabi ürünlerde efektif vergi yükünü yükseltmektedir.

İndirilemeyen KDV'nin (malın mahiyetine göre) gider veya maliyet unsuru olarak dikkate alınabilmesi mümkün olmakla birlikte, bu durum nakit akışı ve kârlılık üzerinde olumsuz etki yaratabilmektedir.

Özellikle düşük marjla çalışan ithalatçı firmalar açısından bu düzenleme fiyatlandırma politikalarının yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Öte yandan, KDV Genel Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 57 Seri No.lu Tebliğ ile getirilen Bildirim ve YMM Raporu yükümlülükleri, sadece vergisel bir düzenleme olmanın ötesinde önemli bir uyum sürecini de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda;

► Söz konusu uygulamalar kapsamında 2.600.000,00 TL olarak be-

lirlenen ithalat haddinin altında ithalatı bulunan mükellefler için periyodik bildirim yükümlülüğü,

► Söz konusu uygulamalar kapsamında 2.600.000,00 TL olarak belirlenen ithalat haddinin üstünde ithalatı bulunan mükellefler için ise Özel Amaçlı YMM Raporu (veya YMM Tam Tasdik Raporu) ile tevsik zorunluluğu

getirilerek uygulamanın idari denetim boyutu güçlendirilmiştir.

YMM Tam Tasdik Sözleşmesi bulunan mükellefler açısından getirilen istisna, uygulamada belirli bir kolaylık sağlamakla birlikte, rapor içeriklerinin bu kapsamı karşılayacak şekilde düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Sonuç olarak, 7846 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile getirilen düzenleme, KDV'nin temel prensiplerinden olan "indirim mekanizması uygulanarak katma değer vergilendirilmesi" prensibine önemli bir istisna getirmiştir. İthalat yapan mükelleflerin bu durumu dikkate alarak hem maliyet yönetimini gözden geçirmeleri hem de vergisel süreçlerini buna göre uyumlaştırmaları gerekmektedir.

Bu çerçevede mükelleflerin ithalatını yaptıkları malların gözetim, korunma önlemi veya dampa karşı vergi ve telafi edici vergi kapsamında olup olmadığını önceden analiz etmeleri, indirilemeyecek KDV tutarlarını doğru şekilde muhasebeleştirmeleri ve KDV beyannamelerini de buna göre oluşturmaları ve bildirim veya raporlama yükümlülüklerini süresinde ve eksiksiz yerine getirmeleri büyük önem arz etmektedir. Aksi takdirde, gerek vergi ziyayı cezalı tarhiyatlara gerekse özel usulsüzlük cezaları ile karşılaşılması söz konusu olabilecektir.

KDV İADELERİNDE KEFALET SENEDİ UYGULAMASI

GİRİŞ

Katma Değer Vergisi İadeleri, özellikle ihracat yapan ve indirimli orana tabi satış gerçekleştiren mükellefler açısından önemli bir nakit akışı unsuru oluşturmaktadır. İade süreçlerinde kamu alacağının güvence altına alınması amacıyla teminat mekanizması uygulanmakta olup, uzun süre boyunca yalnızca banka teminat mektupları teminat olarak kabul edilmiştir. Ancak bankacılık sektöründe kredi hacmindeki artışın sınırlandırılması ve kredi süreçlerinin sıkılaştırılması, işletmelerin teminat mektubuna erişimini zorlaştırmış ve alternatif teminat araçlarına duyulan ihtiyacı artırmıştır.

1. KDV İADELERİNDE TEMİNAT UYGULAMASI

Sınırlı bazı iade türleri dışında, belirli tutarların üzerindeki iadelerde teminat gösterilerek nakit iade alınabilmektedir. Vergi İnceleme Raporu veya Yeminli Mali Müşavir (YMM) raporu sunulmadan önce teminat verilmesi halinde mükellefler iade tutarına daha hızlı erişebilmektedir. Teminatın çözümü ise daha sonra düzenlenen raporlara bağlı olarak gerçekleştirilmektedir.

Mevzuatta teminata dayalı iade uygulaması, indirimli teminat uygulaması, artırımlı teminat sistemi gibi çeşitli yöntemlerle teminat karşılığı KDV iadesi alınmasına imkân tanınmıştır.

2. KEFALET SENEDİ UYGULAMASININ HUKUKİ DAYANAĞI

5 Temmuz 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7417 sayılı Kanun ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da değişiklik yapılmış ve sigorta şirketleri tarafından düzenlenen kefalet senetlerinin teminat olarak kabul edilebilmesine imkân sağlanmıştır. Bu değişiklikte, kefalet sigortası kapsamında düzenlenen senetlerin kamu alacaklarının güvence altına alınmasında kullanılmasının önünü açmıştır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği ile kefalet senetlerinin şekil ve içeriği belirlenmiş, ayrıca 25 Ekim 2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan KDV

Uygulama Genel Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair 43 Seri No.lu Tebliğ ile 1 Kasım 2022 tarihinden itibaren KDV iadelerinde kefalet senetlerinin teminat olarak kabul edilmesine imkân sağlanmıştır.

3. KEFALET SENETLERİNİN TEMİNAT OLARAK KABUL ŞARTLARI

İlgili mevzuata göre KDV iadelerinde teminat olarak kullanılacak kefalet senetlerinin aşağıdaki şartları taşıması gerekmektedir:

- 1) Süresiz ve şartsız olması,
- 2) Paraya çevrilmesini kısıtlayıcı herhangi bir hüküm içermemesi,
- 3) Tahsilat Genel Tebliği ekinde yer alan örneğe uygun şekilde düzenlenmesi,
- 4) Türkiye'de yerleşik sigorta şirketleri tarafından düzenlenmiş olması.

Bu şartlar, kamu alacağının güvence altına alınmasını ve teminatın etkinliğini sağlamayı amaçlamaktadır.

4. KEFALET SENEDİ UYGULAMASININ EKONOMİK VE MALİ ETKİLERİ

Banka teminat mektupları kredi limitlerini azaltıcı etkiye sahip olduğundan ve ayrıca kefalet senedine nispeten daha maliyetli olduğundan işletmeler açısından ciddi finansal maliyet yaratmaktadır. Kefalet senetlerinin teminat olarak kabul edilmesi, işletmelerin kredi limitlerini kullanmadan daha düşük maliyetle KDV iadesine erişebilmesini mümkün kılmaktadır. Bu durum özellikle KOBİ'ler ve finansmana erişimi sınırlı olan işletmeler açısından önemli bir avantaj sağlamaktadır.

SONUÇ

Kefalet senetlerinin KDV iadelerinde teminat olarak kabul edilmesi, vergi mevzuatında önemli bir yenilik niteliği taşımaktadır. Bu imkan, mükelleflerin finansman yükünü azaltmakta, teminat araçlarını çeşitlendirmekte ve KDV iade süreçlerinin hızlanmasına katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte uygulamanın etkinliği, sigorta sektörünün kapasitesi, idarenin denetim mekanizmaları ve mükelleflerin uyum düzeyi ile yakından ilişkilidir.

Ancak, Tebliğ değişikliğinin üstünden 3,5 yıl gibi bir süre geçmesine rağmen kefalet senetlerinin henüz çok etkin kullanılmadığı gözlemlenmektedir. Belirttiğimiz olumlu etkileri dikkate alınarak özellikle kredi limitleri daralan ve yüksek mektup masrafı ödeyen firmaların, KDV iadesi öncesinde teminat mektubu maliyetleri ile karşılaştırma yaparak kefalet senedi teminini de tercih edebileceğini hatırlatmakta fayda görmektedir.

ŞİRKETLERİN KAMU BORÇLARINDAN ORTAKLARIN, YÖNETİM KURULU ÜYELERİNİN VE MÜDÜRLERİN SORUMLULUĞU

GİRİŞ

Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan düzenlemeler kapsamında şirketler, şahıs şirketleri (kollektif ve komandit) ve sermaye şirketleri (anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket) olarak ikiye ayrılmaktadır. Şirket türüne göre de o şirketin; kuruluş şartları (tescile tabi olup/olmaması), ortak sayısı, asgari sermayesi, şirket organları (yönetim kurulu, denetim kurulu, genel kurul) vs'ye ilişkin düzenlemeler ve bu düzenlemeler kapsamında getirilen zorunluluklar farklılık göstermektedir.

Şahıs şirketleri ile sermaye arasındaki en önemli ayrımlardan biri, ortakların şirket borçlarından dolayı sorumluluğuna ilişkin bulunmaktadır. Şahıs şirketlerinde eski ve yeni ortaklar, şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı müteselsilen ve bütün malvarlığı ile sorumludur.

Sermaye şirketleri ise, ortaklarının gerçek veya tüzel kişilerden oluştuğu, sorumlulukları sadece şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olan, yönetimin, temsil ve denetim yetkilerinin belirli organlara ait olduğu şirketlerdir. Sermaye şirketlerinde ortakların, şirketin özel hukuk borçlarından dolayı bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

Ancak, şirket tüzel kişiliğinden tahsil edilemeyen bir kamu borcu söz konusu olduğunda durum farklılaşmakta ve yönetici ve/veya ortaklar açısından ilave sorumluluklar ortaya çıkmaktadır. Bu noktada, şirket türüne göre

ortakların veya yöneticilerin bu borç dolayısıyla sorumlu olup/olmadıkları veya ne oranda sorumlu oldukları, alacaklı durumunda olan kurumlar açısından önem arz etmektedir.

Sermaye şirketlerinde şirket ortaklarının, yönetim kurulunun ve müdürlerin kamu borçlarından sorumluluğu ve bunların tahsiline yönelik hükümler temel olarak; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 10'uncu maddesinde, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 35 ve mükerrer 35'inci maddesinde ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88'inci maddesinde yer almaktadır.

Bahsi geçen bu sorumluluğun sınırları özellikle 6183 sayılı Kanunun ilgili maddelerinde yer verilen düzenlemeler ile çizilerek bunların nasıl uygulanacağı, şirketlerin Türk Ticaret Kanunundaki temsil ve yönetime ilişkin hükümleri de göz önüne alınarak açıklanmıştır.

Bu Makalemizde anonim ve limited şirketlerin kamuya olan borçlarından ötürü şirket ortaklarının, yönetim kurulu üyelerinin ve müdürlerin sorumluluğu incelenecektir.

1. KAMU BORÇLARINDAN SORUMLULUK

1.1. Genel Olarak Şirketlerin Kamuya Olan Borçlarında Sorumluluk

Kural olarak hem limited şirketler hem de anonim şirketler gerek ticari borçlarından gerekse de kamuya olan borçlarından ötürü tüm mal varlıklarıyla sorumlu bulunmaktadır.

1.2. Şirketlerde Kanuni Temsilcinin Vergi Borcundan Sorumluluğu

Şirketlerde kanuni temsilcinin vergi borcundan olan sorumluluğu, hem 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hem de 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, kamu alacaklarının tahsilatını güvence altına alma ve sorumluların belirlenmesi amaçlarını taşımaktadır.

213 sayılı VUK'nun 'Kanuni Temsilcinin Ödevi' başlığını taşıyan 10'uncu maddesinde "Tüzel kişilerle küçüklerin ve kısıtlıların, Vakıflar ve cemaatlar gibi tüzel kişiliği olmayan teşekküllerin mükellef veya vergi sorumlusu olmaları halinde bunlara düşen ödevler kanuni temsilcileri, tüzel kişiliği olmayan teşekkülleri idare edenler ve varsa bunların temsilcileri tarafından yerine getirilir.

Yukarıda yazılı olanların bu ödevleri yerine getirmemeleri yüzünden mü-

kelleflerin veya vergi sorumlularının varlığından tamamen veya kısmen alınamayan vergi ve buna bağlı alacaklar, kanuni ödevleri yerine getirmeyenlerin varlıklarından alınır. Bu hüküm Türkiye’de bulunmayan mükelleflerin Türkiye’deki temsilcileri hakkında da uygulanır” hükmü yer almaktadır.

Bu düzenleme kapsamında şirketlerin kanuni temsilcileri, tüzel kişilerin vergi borçlarından, bu borçların kanuni temsilci görevini yürüttükleri dönemde doğmuş olması şartıyla, sınırsız ve zincirleme olarak sorumludurlar.

Öte yandan, 6183 sayılı Kanunun mükerrer 35’inci maddesine göre, şirketin mal varlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacakları, kanuni temsilcilerin şahsi mal varlıklarından tahsil edilir. Bu hüküm, yabancı şahıs veya kurumların Türkiye’deki mümessilleri hakkında da uygulanmaktadır.

Tüzel kişilerin tasfiye haline girmiş veya tasfiye edilmiş olmaları, kanuni temsilcilerin tasfiyeye giriş tarihinden önceki zamanlara ait sorumluluklarını kaldırmamaktadır. Öte yandan kanuni temsilciler, şirketi idare edenler veya vekiller, ödedikleri tutarlar için (cezalar hariç) şirkete rücu edebilmektedirler.

1.3. Anonim Şirketlerde Kamu Borçlarından Sorumluluk

Anonim şirketlerde vergi borcunun ödenmesine ilişkin sorumluluklar ve diğer kamu alacaklarına ilişkin yükümlülükler, esas itibarıyla şirketin kanuni temsilcisi olan yönetim kurulu aracılığıyla yerine getirilmektedir. Söz konusu yükümlülüklerin ihmal edilmesi, eksik veya hiç yerine getirilmemesi durumunda devletin tahsil edemediği vergiler ve diğer kamu alacakları, kanuni temsilcilerin (yönetim kurulu

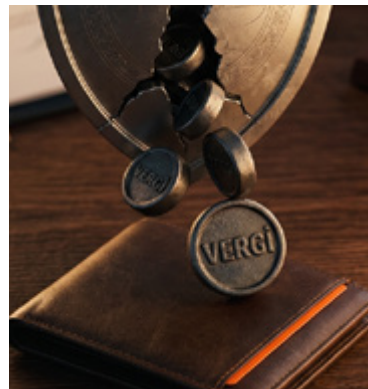
üyelerinin) şahsi malvarlığı üzerinden aranabilmektedir.

Dolayısıyla söz konusu düzenleme, hem şirketlerin kamu borçlarını ödemelerini güvence altına almayı hem de kamu alacaklarının tahsilinde sorumluların belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda anonim şirketlerde kanuni temsilci olan yönetim kurulu üyeleri, vergisel görevlerini ihmal ettiklerinde şahsi olarak sorumlu hale gelmektedirler.

1.3.1. Kanuni Temsilcinin Vergi Borcu Kapsamındaki Sorumluluğu

Anonim şirketlerde vergi borcunun ödenmesine ilişkin sorumluluk, esas itibarıyla kanuni temsilciler aracılığıyla yerine getirilir. Şirketin ödemekle yükümlü olduğu vergi ve buna bağlı diğer borçlar, şirket malvarlığından tamamen veya kısmen tahsil edilemediğinde, kanuni temsilcilerin şahsi malvarlıkları üzerinden tahsil edilmektedir.

Buna göre, anonim şirketlerde kanuni temsilciler görevlerini ihmal ettiklerinde, hukuken şahsi olarak sorumlu hale gelmektedirler. Söz konusu düzenleme, yabancı kurumların Türkiye’deki şubeleri, irtibat büroları ve temsilcilikleri için de geçerlidir. Öte yandan, kanuni temsilciler ödedikleri kamu borçları için şirkete rücu edebilmektedirler.

1.3.2. Yönetim Kurulu Üyelerinin Vergi Borcundan Sorumluluğu

Anonim şirketlerde, yönetim ve temsil yetkisi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK) 365’inci maddesi uyarınca yönetim kurulu tarafından kullanılır. Öte yandan, şirket yönetim kurulu, şirketi yönetme ve temsil etme yetkisine sahip en üst organ olup, TTK md. 367/1 uyarınca bu yetkilerini şirket kuruluşunda esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle ve düzenlenecek bir iç yönergeye göre kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü kişilere devredebilir. Ancak bu devrin yapılmadığı durumlarda, yönetim kurulu üyelerinin tümü kanuni temsilci sıfatını taşıyor ve şirketin kamu borçlarından sorumlu tutulurlar.

Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri, şirkette buldukları dönemde doğan tüm kamu borçlarından sorumludur. Bu sorumluluk, görevden ayrıldıktan sonra devam etmez. Ancak görevde oldukları dönemde ait muaccel olan ya da sonradan tahakkuk edebilecek borçlar için şahsi malvarlıklarıyla sorumlu bulunmaktadır.

1.3.3. Ortakların Vergi Borcu Kapsamındaki Sorumluluğu

Yönetim kurulu üyesi olan anonim şirket ortakları, sermaye paylarının büyüklüğüne bakılmaksızın, şirketin kamu borçlarından sorumludurlar. Ancak bu sorumluluk şirket ortağı olmaktan değil, yönetim kurulu üyeliğinden kaynaklanmaktadır.

Öte yandan, yönetim kurulu üyesi olmayan ve şirkette herhangi bir idari görev veya temsil yetkisi bulunmayan ortaklar, şirketin kamu borçlarından dolayı herhangi bir sorumluluğa sahip değildir.

1.3.4. Anonim Şirketlerde SGK Borçlarında Sorumluluk

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88'inci maddesi gereği, Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK'ya) ödenmeyen sigorta primleri, genel sağlık sigortası primleri, işsizlik sigortası primleri, idari para cezaları, gecikme zamları ve diğer alacaklar için, şirketin yönetim kurulu üyeleri, üst düzey yöneticileri ve kanuni temsilcileri müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.

Yönetim kurulunun kamu borçlarının sorumluluğunun takibinde, bu borçların VUK md. 10 veya 6183 sayılı Kanun'un mükerrer 35'inci maddesi hükümlerinden doğmuş olması halinde öncelikli olarak asıl borçlu şirkete gidilmiş olması ancak borcun tahsil edilememiş olması gerekirken, söz konusu borcun 5510 sayılı Kanun m. 88/20 hükmünden doğmuş olması halinde ise yönetim kurulu üyeleri şirketle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu bulunmaktadır. Bu sebeple, 5510 sayılı Kanun'dan doğan SGK borçlarının, asıl borçlu şirketten tahsil edilip edilmemesine bakılmaksızın yönetim kurulu üyelerinden tahsiline gidilebileceği kabul edilmektedir.

Bu kapsamda, ödenmeyen sosyal güvenlik primleri, kanuni temsilcilerin ve üst düzey yöneticilerin şahsi malvarlıklarından karşılanır. Zira, SGK kaynaklı prim ve borçlar, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında kamu alacağı sayıldığından, üst düzey yöneticilerin şahsi sorumluluğu bulunmaktadır.

1.4. Limited Şirketlerde Kamu Borçlarında Sorumluluk

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 573'üncü maddesi uyarınca, limited şirketlerin vergi borcundan kural olarak şirket tüzel kişiliği sorumludur.

Öte yandan 6183 sayılı AATUHK'nun ilgili maddelerinde yer alan düzenlemeler gereği limited şirketlerde, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu borçlarından dolayı tüm pay sahiplerinin, hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumluluğu bulunmaktadır.

1.4.1. Ortakların Vergi Borcu Kapsamındaki Sorumluluğu

Limited şirketlerde ortakların vergi borcundan sorumlu tutulabilmesi için borcun şirket tüzel kişiliğinden tahsil edilememesi veya tahsil edilemeyeceğinin anlaşılması gerekmektedir. 6183 sayılı Kanunun 35'inci maddesi gereği limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen ya da tahsil edilemeyeceği anlaşılan kamu alacaklarından, sermaye payları oranında sorumludur.

Zira, 6183 sayılı Kanunun 35/1 maddesinde; " *Limited şirket ortakları, şirketten tamamen veya kısmen tahsil edilemeyen veya tahsil edilemeyeceği anlaşılan amme alacağından sermaye hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu olurlar ve bu Kanun hükümleri gereğince takibe tabi tutulurlar*" hükmü yer almaktadır.

Buna göre, limited şirketlerde şirkete ait ödenmeyen kamu borçlarından dolayı sorumluluk, anonim şirketlerde olduğu gibi yalnızca yöneticilerle sınırlandırılmamış olup, söz konusu borçlardan ötürü tüm ortakların hisseleri oranında sorumluluğu bulunmaktadır.

1.4.2. Müdür ve Yöneticilerin Vergi Borcu Kapsamındaki Sorumluluğu

Limited şirketlerde, şirket müdürleri kanuni temsilci sıfatıyla şirketin vergi borçları ve diğer kamu borçlarından

sorumludurlar. Söz konusu sorumluluk, yalnızca şirkette görevde buldukları döneme ait borçlar için geçerli bulunmaktadır.

Buna göre, limited şirketlerde müdürlerin görev süresi sona erse bile, görevde buldukları dönemde ortaya çıkan vergi borçlarından doğan sorumlulukları devam eder. Bu noktada söz konusu düzenleme, kamu alacaklarının tahsilatını güvence altına almak ve ilgili kişilerin sorumluluk dönemlerini belirlemek açısından önem arz etmektedir.

1.4.3. Pay Devri Hallerinde Vergi Borcunda Sorumluluk

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 35'inci ve Vergi Usul Kanununun 10'uncu maddesinde yer alan hükümler uyarınca, limited şirkette hem payını devreden hem de payı devralan ortaklar, şirketin geçmiş dönemlere ait kamu borçlarından sorumlu tutulmaktadır.

Zira, 6183 sayılı Kanunun 35/2 maddesinde; " *Ortağın şirketteki sermaye payını devretmesi halinde, payı devreden ve devralan şahıslar devir öncesine ait amme alacaklarının ödenmesinden birinci fıkraya hükmüne göre müteselsilen sorumlu tutulur*" hükmü yer almaktadır. Dolayısıyla, limited şirketlerde ortaklık payının devri, ortakların şirket vergi borçlarından olan sorumluluğunu doğrudan etkileyen hukuki bir işlem olarak düzenlenmiştir.

Söz konusu düzenleme, kamu alacaklarının tahsilatını güvence altına almak amacıyla getirilmiş olup, pay devrinin ortakların vergi borcu sorumluluğunu ortadan kaldırmadığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Öte yandan, şirketin vergi borçlarından sorumlu tutulan kişiler, yalnızca pay devreden ortaklardan değil, aynı zamanda pay sahibi olan şirket mü-

dürlerinden de oluşmaktadır. Limited şirkette pay sahibi olan şirket müdürü, 6183 sayılı Kanunun 35/2 ve VUK'nun 10'uncu maddesinde yer alan hükümler uyarınca, hem kusursuz sorumluluk hem de kusur sorumluluğu taşımaktadır.

Bu kapsamda, 6183 sayılı Kanunun 35/2 maddesi gereği, pay devrini gerçekleştiren şirket müdürü, devrettiği paya ilişkin borçlardan sermaye hissesi oranında kusursuz sorumlu tutulur. Ayrıca, aynı ortak VUK'nun 10'uncu maddesine göre, şirket müdürü olarak, görevi sırasında yerine getirilmemiş vergi borçları açısından da sorumluluk altındadır.

1.4.4. Limited Şirketlerde SGK Borçlarında Sorumluluk

Limited şirketlerde, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 88'inci maddesi ile 6183 sayılı Kanunun 35'inci maddesi kapsamında, Sosyal Güvenlik Kurumu'na ödenmeyen sigorta primleri, genel sağlık sigortası primleri, işsizlik sigortası primleri, idari para cezaları, gecikme zamları ve diğer alacaklar için, öncelikle şirket müdürü ve kanuni temsilcilerin borcun tamamından müştereken ve müteselsilen sorumluluğu bulunmaktadır. Bunlardan tahsil edilememesi durumunda ise şirket ortakları Kurum borçlarından şirketteki payları oranında şahsi mal varlıkları ile sınırsız sorumludurlar.

Dolayısıyla şirket veya şirket müdürü veya şirketin kanuni temsilcileri tarafından ödenmeyen veya bunlardan tahsil edilemeyen sosyal güvenlik primlerinin tamamı şirkette müdürlük görevi olmayan veya temsil yetkisi bulunmayan ortakların şahsi malvarlıklarından payları oranında tahsil edilebilir.

SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda sermaye şirketleri arasında sayılan anonim ve limited şirketlerin kamuya olan ödenmemiş borçlarına ilişkin olarak şirket ortakları, müdürleri ile kanuni temsilcilerin sorumlulukları açısından farklılık bulunmaktadır.

Anonim şirketlerde pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumlu olup, şirketin kamu veya özel borçlarından dolayı herhangi bir sorumlulukları bulunmamaktadır. Ancak, yönetim kurulu üyesi olan ve şirketin kanuni temsil yetkisini üzerinde bulunduranlar, şirketten tahsil edilemeyen vergi borçlarından dolayı bütün malvarlıkları ile birlikte sorumlu olmaktadır.

Limited şirketlerde ise, anonim şirketlerden farklı olarak, şirketten tahsil edilemeyen kamu borçlarından dolayı tüm pay sahipleri, hisseleri oranında doğrudan doğruya sorumlu bulunmaktadır.

Dolayısıyla, limited şirketlerde şirkete ait ödenmeyen kamu borçlarından dolayı sorumluluk, anonim şirketlerde olduğu gibi yalnızca yöneticilerle sınırlanılmamış olup, söz konusu borçlardan ötürü tüm ortakların hisseleri oranında sorumluluğu bulunmaktadır. Ayrıca, limited şirkette pay devri durumunda, hem payını devreden hem de payı devralan ortaklar, şirketin geçmiş dönemlere ait kamu borçlarından sorumlu tutulmaktadır.

Bu noktada, şirket ortak ve yöneticilerinin amme alacakları karşısındaki sorumluluklarının ne olduğunu, bu sorumlulukların ne zaman başladığını ve ne zaman bittiğini bilmeleri ileride karşılaşmaları muhtemel sorun ve yaptırımları önleyebilmeleri açısından önem arz etmektedir.

STOK GÖZETİM PROGRAMI: STOK SAYIM NOKSANLARI VE FAZLALIKLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

GİRİŞ

Teknolojinin gelişmesiyle paralel olarak mali idare geleneksel denetim uygulamalarının yanında teknolojiye dayalı yeni denetim yöntemlerini kullanmaktadır. Vergi Denetim Kurulu Başkanlığınca ve Gelir İdaresi Başkanlığınca son dönemde yapay zeka destekli, risk odaklı denetim stratejisi olarak Kurgan, Meva, Yüksek Gelir Grubu Gözetim-Uyum Programı ve Stok Gözetim Programı hayata geçirilmiştir.

Söz konusu bu programlarda, idare tarafından çeşitli kamu ve özel sektör kuruluşlarından alınan bilgi ve veriler doğrultusunda işlenmekte ve riskli olarak tespit edilen işlemlerle ilgili olarak işlem taraflarından izahat talep edilmektedir.

Makalemizde mali idare tarafından uygulanan bu denetim programlarının uygulama esasları kısaca açıklanacak, devamında yeni uygulamaya alınan stok gözetim programını esasları ile stok noksan ve fazlalıklarının nedenleri ve vergilendirilme esasları açıklanacaktır.

1. RİSK ODAKLI DENETİM STRATEJİLERİ VE AMAÇLARI

Çalışmamızın esasını oluşturan Stok Gözetim Programı haricinde mali idare tarafından uygulanmakta olan yapay zeka destekli risk odaklı denetim programlarının amaçları şu şekildedir.

1.1. KURGAN (Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi)

1 Ekim 2025 tarihinden itibaren uygulanmaya başlayan bu sistemin amacı, sahte belge düzenleme riski yüksek olan kişi ve kuruluşlardan mal ve hizmet alımında bulunan mükelleflerin bu durumdan kendilerinin haberdar edilmeleri ve yapılan alımların listesini ile yasal defterlerde kayıtlı olup olmama durumunda istenilen bilgilerin mali idareye bildirilmesidir. Bu sistem bir vergi incelemesi olmakla birlikte, idarece gönderilen yazıda belirtilen ancak sahte belge düzenleme düzenlemesine yönelik rapor ve tespit bulunmayan ancak risk skoru yüksek mükelleflerden alım yapan firmaların bilgilendirilmesini amaçlamaktadır. Vergi Denetim Kurulunu 2025 yılı faaliyet raporu verilerine göre bu uygulama ile 80 bini aşkın mükellefe ve bu mükelleflerin beyannamelerini veren meslek mensuplarına yazı gönderilmiş, 85.000.000.000 TL'yi aşan fatura için düzeltme beyannamesi verildiği belirtilmiştir. Bu sistem alıcı mükelleflerin vergiye gönüllü uyumunu artırmayı amaçlamakla birlikte henüz düzenleyici olma durumu resmiyet

kazanmayan mükelleflerin vergisel mahremiyetlerini ve ticari itibarlarını ihlal şeklinde yorumlanması nedeniyle eleştirilmektedir.

1.2. MEVA (Mekânsal Veri Analiz Sistemi)

Bu sistemde satışa konu gayrimenkullerin konumu, özellikleri, imar durumları internet sitesi satış ilanları ve emsal satış bedelleri vb. kriterler üzerinden analize tabi tutularak ortalama bir bedel belirlenmektedir. Belirlenen bu fiyat ile gayrimenkul alım-satımına konu işlem bedeli arasındaki farklılıklara ilişkin mükelleflerden izahat istenilmekte ve tapu harç bedelleri ile değer artış kazancı/ticari kazançlarını sistemin emsal olarak belirlediği bedele yakınlaştırmaları/uyumlaştırmaları amaçlanmaktadır. 01/01/2024 tarihinden itibaren pilot olarak uygulanan bu sistem 01/01/2025 tarihinden itibaren tüm Türkiye'de uygulanmaya başlanılmış olup, 2025 yılında 16 binden fazla gayrimenkul taranarak, 9.150 kişiden alım-satım işlemleriyle ilgili olarak açıklama talep edilmiştir.

2. YÜKSEK GELİR GRUBU GÖZETİM-UYUM PROGRAMI

İlk olarak 2025 yılı Haziran ayında, ikinci olarak 2026 yılı Mart ayında uygulanan bu sistemde şirket ortaklığı olan gerçek kişilerin gerçekleştirdiği yüksek tutarlı banka işlemleri, kredi kartı ödemeleri, menkul ve gayrimenkul alımlarıyla gelirleri arasında uyumsuzluk bulunan ve ortağı

olduğu şirketlerce bu harcamaları karşılayacak tutarda kar dağıtımı ve huzur hakkı ödemesi yapılmayan şirket ortaklarını kapsamaktadır. Gelirleri ve harcamaları arasında uyumsuzluk bulunan mükelleflere bu harcamaların dayanağı olan bedellerin ne şekilde temin edildiği konusunda açıklama talep edilmektedir. Örtülü olarak "nereden buldun" sorusu yöneltilmektedir. Uygulamanın hukuki dayanağının noksan olması nedeniyle eleştirilmektedir. Program özü itibarıyla vergi incelemesi olmamakla birlikte yazılar neticesinde elde edilen verilerle vergi incelemesi için veri toplama ve beyan arttırma denemesidir.

VDK faaliyet raporuna göre 2025 yılında 2023-2024 yıllarını kapsayan dönemler için 10.000 şirket ortağına bu kapsamlı yazılar gönderilmiş, yazı gönderilen mükelleflerle matrahlarının 14.700.836.929 TL arttırıldığı açıklanmıştır. 2026 yılında yapılan ikinci uygulamada 16.300 şirket ortağına henüz beyanname dönemi bitmemiş olan 2025 yılına ilişkin mükelleflere yazılar gönderilmiştir. İkinci uygulama, idarenin güncel işlem dönemlerini analize tabi tuttuğunu ortaya koymaktadır.

3. STOK GÖZETİM PROGRAMI

Stok Gözetim programı üretim ve ticaret işletmeleri özelinde alınan hammaddelerle üretilen/alınan stok bilgisi, satış miktar ve tutarları, fire ve zayıf oranı, brüt/net karlılık oranı ve stok devir hızının sektörle uyumlu olup olmadığını ölçmeyi amaçlayan bir uygulamadır.

Vergi Denetim Kurulu yakın tarihte belirli sektörler itibarıyla fiili envanter sayımları ile fiili durumların tespitini yapmış ve stok uyumsuzluğu olan ve risk skorlaması yüksek olan firmaları incelemeye sevk etmiştir. Bu programla birlikte daha önceden

idarenin yaptığı stok denetimlerini mükelleflerden bilgi talep etmek suretiyle kendilerine yaptırmaktadır.

Stok Gözetim Programı kapsamında gönderilen yazı ekinde gönderilen şablonda mükelleflerden istenilen bilgilerin özeti aşağıdadır.

- ▶ **Sicil, Faaliyet ve Karlılık Bilgisi;** bu bölümde yazı ile bilgi talebinde bulunulan firmanın sicil bilgileri, işyeri ve depo adres bilgileri ile faaliyet (nace) kodu, brüt ve net satış karlılık oranlarının yazılması,
- ▶ **İlişkili Kişi Bilgisi;** bu bölümde firmanın ilişkili kişi konumunda olan kişilerin bilgileri ve ilişki başlangıç tarihlerinin yazılması,
- ▶ **Stok Yönetimi Bilgileri;** bu bölümde uygulanmakta olan stok değerlendirme yöntemi, stok devir hızı, stok takip programının adının yazılması,
- ▶ **Stok Hareketlerine İlişkin Bilgiler;** bu bölümde kaydi stok bilgileri ile dönem sonu fiili stok bilgileri ile kaydi ve fiili stok arasındaki farklılıkların miktar ve tutar bilgilerinin yazılması (farklılık olması durumunda bir sonraki bölümün de doldurulması gerekmektedir),
- ▶ **Stok Farkına İlişkin Bilgiler;** bu bölümde bir önceki bölümde kaydi-fiili stok uyumsuzluğu durumunda uyumsuzluğa konu her bir ürüne ilişkin detay bilgiler, KDv oranı ve farklılığın kaynaklandığı dönem bilgisinin yazılması,
- ▶ **Dönem Sonu Stokta Kalan Mamul/Ticari Mallara İlişkin Tablo;** bu bölümde dönem sonu stoklarında yer alan stoklara ilişkin miktar ve tutar bilgilerinin yazılması, talep edilmektedir.

Talep edilen verilerden en önemli olanları, brüt karlılık oranı, stok devir hızı ve kaydi-fiili stoklar arasındaki uyum/uyumsuzluktur. Ticaret işletmelerinin brüt karlılığı esas olup, brüt zararın istisnai olması genel

Kabul görmektedir. Firmaların satışlarından brüt zarar doğması, satış yapılan firmalar arasında ilişkili firmaların da olması mali idare tarafından risk olarak değerlendirilmektedir. Nitekim gönderilen yazıların içeriğinin yorumlanmasıyla da bu sonuca ulaşılmaktadır. Ticaret veya üretim firmalarının uygulanmakta olan brüt karlılığın sektör ortalamasının veya firmanın önceki dönemleriyle ciddi derecede düşük uygulanmakta olması da vergisel olarak risk teşkil edebilmektedir.

Yazı kapsamında talep edilen stok devir hızı, satışların maliyetinin, dönem başı ve dönem sonu stokların ortalamasına bölünmesi yöntemiyle hesaplanmaktadır. 360'ın stok devir hızına bölünmesi yoluyla stok devir gün süresi hesaplanmaktadır. Stok devir hızı stokların bir yıl içinde kaç defa yenilendiğini göstermektedir. Stok devir hızının yüksek olması stokların yıl içinde çok defa yenilendiğini ve satışların ve buna bağlı olarak karlılığın artması beklentisi ile olumlu karşılanmaktadır. Stok devir hızının yüksek olması işletmelerce arzulanan bir durumdur. Ancak stok devir hızının sektör ortalamasının çok üstünde olması beraberinde vergisel riskleri de getirebilmektedir. Fiili stokların kaydi stoklardan fazla olduğu durumda bu durum kayıtdışı alım şeklinde yorumlanabileceği gibi, fiilen satılmayan ürün maliyetlerinin satışların maliyetine kaydedilmek suretiyle vergi matrahını aşındırdığı şeklinde de yorumlanabilmektedir. Benzer şekilde stok devir hızının sektör ortalamasına göre düşük olduğu durumlarda bu durum kayıtdışı satış olabileceği şekilde yorumlanabilecektir.

Sistem kapsamında gönderilen yazıda talep edilen üçüncü önemli veri ise kaydi ve fiili stok miktarları ve tutarları verisidir. Vergi Usul Kanununu 186'ncı maddesine göre her işletme bilanço günündeki mev-

cutları, alacakları ve borçlarını saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle envanter çıkaracağını, aynı kanunun 190'ıncı maddesinde ise büyük mağazalar ve eczaneler emtia mevcurlarının envanterlerini üç yılda bir çıkarabilecekleri, bu takdirde envanter çıkarılmayan yıllarda hesaben mevcut iktisadi kıymetleri envanter defterlerine kaydedecekleri belirtilmiştir. Stokların fiili sayımı yapılmak suretiyle envanterlerinin çıkarıldığı durumda kaydi stok miktarı ile fiili stok miktarı arasında uyumsuzluklar olabilecektir. Kaydi ve fiili envanterler arasındaki uyumsuzluklar vergi etkisi doğurabilecektir. Stok noksan ve fazlalıklarının bulunması ve sebebinin tespit edilememesi durumlarında söz konusu noksanlıklara ilişkin stok değerleri işletmeden çekiş kabul edilebilmekte ve gider olarak kabul edilmemekte, fazlalıklar ise vergiye tabi tutulabilmektedir. Benzer şekilde stok değerlemesinin dönem sonlarında düşük yapılması satılan ticari mal/mamul maliyetinin yüksek gösterilmesi şeklinde yorumlanabilmektedir.

Kaydi stoklar ile devreden kdv uyumu da mali idare tarafından takip edilen ve teste tabi tutulan bir unsurdur. Kaydi mal stoklarının ve devreden kdv'nin artması kayıtdışı satışın olabileceği veya stokların sahte belge ile belgelendirdiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

4. STOK FARKLARININ OLUŞMA NEDENLERİ İLE STOK NOKSANLIKLARI VE FAZLALIKLARINI VERGİLENDİRİLMESİ

Vergi Usul Kanununun 186'ncı maddesi uyarınca işletmeler dönem sonlarında mevcutları ölçmek, tartmak ve saymak suretiyle envanterlerini çıkaracaklardır. Bu işlem sonucunda fiili durum ile yasal defterlerdeki kayıtlı bulunan miktarlar arasında noksanlıkların veya fazlalıkların oluşması muhtemeldir.

Stok sayım farklılığı oluşturabilecek sebeplerden bazıları aşağıdaki gibidir.

- ▶ Dönem başı kaydi veya fiili stok doğru olmayabilir. (Fark önceki yıllardan kaynaklanmaktadır.)
- ▶ Sayım ve ölçüm işlemi yanlış yapılması,
- ▶ Stokların bir kısmı çalınmış veya kaybolması,
- ▶ Üçüncü kişilere emaneten stok verilmesi ve/veya emaneten stok alınmış olması,
- ▶ Faturası alındığı halde gelmeyen (yolda)stok,
- ▶ Satıldığı halde sevk edilmeyen stok,
- ▶ Alınan miktarda farklı miktarda stok gelmiş olması veya satılan miktardan farklı miktarda stok gönderilmesi,
- ▶ Zayi (kırılan, bozulan vb.) olan stokların olması,
- ▶ Fire sebebiyle stokların fiziksel miktarında azalma olması veya rutubet, genleşme vs. sebeplerle miktarında artma olması,
- ▶ Benzer mahiyette olan stok kalemlerin sınıflandırma ve sayım hatası nedeniyle birbiri arasındaki geçişmelerin olmuş olması,
- ▶ Kayıtdışı stok alım veya satımının olması,
- ▶ İşletme sahip veya çalışanlarına işletmeden çekilen stokların kayda geçirilmemiş olması,
- ▶ Tabi afet vb. sebeplerle yaşanan miktarsal kayıplar

1 Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre söz konusu bu farklılıklar, sebepleri tespit edilinceye kadar noksanlıklar 197 nolu Sayım ve Tesellüm Noksanlıkları hesabına, fazlalıklar için ise 397 Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları hesabına kaydedilecektir. Söz konusu hesaplar eksiklik veya noksanlık nedeninin bulunana kadar bekletildiği geçici hesaplardır. Farklılık sebeplerinin tespiti halinde bu hesaplar ters kayıt atılmak suretiyle kapatılmaktadır.

Prinsip olarak söz konusu bu iki hesapta yer alan tutarlar birbiri ile mahsup edilememektedir. Ancak stok kalemlerinin birbirine benzer olduğu ve sayım sonuçlarının benzer olan bu stok kalemlerine kaydedilmesi durumunda bir stok kaleminin fazlası veya eksisi diğer stok kaleminin fazlası veya eksisine mahsup edilerek stok dengesi sağlanabilecektir.

Vergi kanunları uyarınca dönem sonu özsermaye ile dönem başı özsermaye arasındaki olumlu fark dönem kazancı olarak tanımlandığından, stok sayım fazlalıklarının sebebi bulunamaması durumunda bu fazlalıklarının neden olduğu özsermaye artışının gelir olarak sonuç hesaplarına aktarılması gerekmektedir. Stok sayım fazlalıkları beraberinde KDV açısından vergi riski de doğurmaktadır. KDV Kanununun 9. Maddesinin ikinci fıkrasında "*Fiili ya da kaydi envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz hizmet satın alındığının tespiti halinde, bu alışlar nedeniyle ziyaa uğratan katma değer vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften aranır. Belgesiz mal bulundurdukları veya hizmet satın aldıkları tespit edilen mükelleflere, bu mal ve hizmetlere ait alış belgelerinin ibrazı için tespit tarihinden itibaren 10 günlük bir süre verilir. Bu süre içinde alış belgelerinin ibraz edilememesi halinde, belgesi ibraz edilemeyen mal ve hizmetlerin tespit tarihindeki emsal bedeli üzerinden hesaplanan katma değer vergisi, alışlarını belgeleyemeyen mükellef adına re'sen tarhedilir. Bu tarihyata vergi ziyai cezası uygulanır.*" Hükmü uyarınca stok fazlasının olması durumunda ve idare olarak verilen süre içerisinde alış belgesinin ibraz edilmemesi durumunda stok fazlalığının emsal bedeli üzerinden KDV hesaplanması gerekecektir.

Stok sayım noksanlıklarının sebebinin bulunamaması halinde, söz konusu bu eksilme özsermayede meydana gelen bir eksilme olarak addolunacak

ve mali karın tespitinde gider olarak kabul edilmeyecektir. Gider olarak kabul edilmeyen stok noksanlığına ilişkin olarak, stoğun alımı anında yüklenilen KDV'nin indirim hesaplarından çıkartılmak veya ilave Edilecek KDV yapılması gerekmektedir. Sayım noksanlığının sebebinin zayı olan mal kapsamında olması halinde de bu kapsamda işlem yapılır. KDV Kanununun 30/c fıkrasında deprem, sel felaketi veya Maliye Bakanlığınca mücbir sebep ilan edilen yerlerdeki yangın dolayısıyla zayı olan mallara ait KDV indirim konusu yapılabilecek, bu durumlar haricinde zayı olan mallara ilişkin KDV indirim konusu yapılamayacaktır. KDV üretim-alım ve satım süreçlerinde yaratılan katma değer vergilendirilmesini amaçladığından zayı olan mallarda bu amaç gerçekleşmeyeceğinden zayı olan malların alımı anında ödenen KDV'nin indirimi uygun görülmemiştir. 60 nolu KDV sirkülerinde ise son kullanma tarihi geçen gıda ürünleri ile formül hatası bulunan, miadi dolan veya zarar gören ilaçlar da zayı olan mal olarak değerlendirilmiş ve bunlara isabet eden KDV'nin indirilmeyeceği belirtilmiştir.

Aynı sirkülerde fire; bir malın imalat sürecinde veya tüketiciye arzına kadar kendi doğal akışı içinde uğradığı fiziksel kayıp olarak tanımlandığından, imalat sırasında veya sonrasında meydana gelen firelerin zayı olan mal kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Noksanlığın sebebi fire kaynaklanması ve fire oranının yasal oranların veya mesleki kuruluşların belirlediği oranların altında olması (normal fire) durumunda bu firelere isabet eden KDV'nin indirimini etkilememektedir. Ancak fire oranının yasal veya mesleki kuruluşların belirlediği oranı aşması (anormal fire) halinde aşan kısma isabet eden fireye konu stok için alım sırasında ödenen KDV'nin düzeltilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Mali idarenin dijital dönüşüm süreciyle birlikte "geleneksel denetim" anlayışı yerini, veri madenciliği ve yapay zeka destekli "risk odaklı gözetim" modellerine bırakmıştır. KURGAN, MEVA ve Yüksek Gelir Grubu Gözetim Programı gibi uygulamalarla başlayan bu süreç, **Stok Gözetim Programı** ile işletmelerin en dinamik unsuru olan emtia hareketlerini doğrudan mercek altına almıştır.

Bu program, idarenin sadece beyannameler üzerinden değil; brüt karlılık oranları, stok devir hızı ve sektör ortalamaları gibi rasyonel ekonomik göstergeler üzerinden mükellefi öz denetime zorladığını göstermektedir. Makalemizde detaylandırıldığı üzere, kaydi ve fiili stoklar arasındaki uyumsuzluklar sadece bir muhasebe farkı değil, aynı zamanda ciddi birer vergisel risk alanıdır.

Çalışmamız kapsamında ulaşılan temel sonuçlar şunlardır:

- ▶ **Vergiye Gönüllü Uyumun Artırılması:** İdare, çeşitli program isimleriyle gönderdiği izahat talebi yazılarıyla mükelleflere "hata veya noksanlıklarını kendiliğinden düzeltme" imkanı sunarak inceleme yükünü azaltmayı ve vergiye uyumu teşvik etmeyi amaçlamaktadır.
- ▶ **Stok Farklarının Kritik Önemi:** Stok noksanlıklarının işletmeden çekiş sayılarak Kanunen Kabul Edilmeyen Gider (KKEG) ve KDV indirimi düzeltilmesi gerektirmesi; stok fazlalıklarının ise belgesiz mal bulundurma kapsamında ek vergi ve cezalara yol açması, envanter yönetiminin sadece operasyonel değil, yaşamsal bir mali süreç olduğunu kanıtlamaktadır.

▶ Sektörel Rasyoların Takibi:

İşletmelerin stok devir hızlarını ve karlılık oranlarını sadece kendi iç verileriyle değil, mali idarenin de referans aldığı sektör ortalamalarıyla kıyaslayarak takip etmeleri, potansiyel risk skorlarını yönetebilmeleri açısından zaruridir.

Netice itibarıyla, yapay zeka destekli denetimlerin "güncel işlem dönemlerini" de kapsayacak şekilde genişlemesi, mükellefler ve meslek mensupları için "gerçek zamanlı denetim ve hata payını sifıra indirme" disiplini zorunlu kılmaktadır. İşletmelerin dönem sonlarını beklemeden, periyodik olarak fiili envanter sayımları yapmaları ve fiili sayım sonuçlarını kaydi stoklarıyla uyumlaştırmaları, idarenin radarına takılmamak adına alınacak en etkin önlem olacaktır.

Dinçer BAYDEMİR
Kıdemli Müdür, SMMM
dincer.baydemir@centrumturkey.com

GRUP ŞİRKETLERİNDEKİ BORÇ İLİŞKİLERİ VE KÖPRÜ KREDİ UYGULAMALARI

GİRİŞ

Grup şirketi, birden fazla şirketin bir araya gelerek bir çatı şirket altında toplanmasıdır. Bu çatı şirket, genelde holding olarak adlandırılmaktadır. Nitekim 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ("TTK")'nın 195. maddesi ve devamında şirketler topluluğuna ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Şirketler topluluğu da grup şirketi ifadesini karşılayacak niteliktedir. Bu grup şirketleri birbirleriyle bağlantılıdır. TTK'da da düzenlendiği üzere bu şirketler ortak bir yönetim yapısına sahiptirler ve genellikle globalleşen dünyanın da bir sonucu olarak birbirlerine finansal, operasyonel ve pazarlama destekleri sağlarlar. Grup şirketleri arasında güçlü olanın, banka veya finans kurumlarından temin ettiği krediyi aynı koşullar altında diğer grup şirketine aktarması işlemi de köprü kredi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmamızda grup şirketleri arasındaki köprü kredi uygulamalarını ve bu uygulamaların vergisel sonuçlarını detayları ile ele alıyor olacağız.

1. İLİŞKİLİ KİŞİ

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesine göre Ortakla ilişkili kavramı bir kurumun ortağı olduğu başka bir kurumla ilişkisini kapsadığı gibi kurumun kendi ortakları olan diğer kişi ve kurumlarla ilişkisini de ifade etmektedir. Örtülü sermaye uygulamasında ortaklık ilişkisine dair herhangi bir ortaklık payı sınırı bulunmamaktadır. Ancak ortaklık ilişkisi Borsa İstanbul (BİST)'de işlem gören hisselerle sahip olunması yoluyla kurulmuşsa, bu hisselerin ait olduğu kurumlardan borç alınması durumunda örtülü sermayenin oluşabilmesi için elde bulundurulmuş hisselerin sağladığı ortaklık payı %10 veya daha fazla olmalıdır.

Ortakla ilişkili kişi; ortağın, doğrudan veya dolaylı olarak en az %10 oranında ortağı olduğu veya en az %10 oranında oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurum anlamına gelmektedir. Bundan başka, doğrudan veya dolaylı olarak ortak veya ortakla ilişkili kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az %10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurum da ortakla ilişkili kişidir. Başka deyişle, ortakla ilişkili kişi ölçütü olarak en az %10 oranında sermaye, oy ya da kâr payı hakkına sahip olma şartı aranmaktadır. Bu doğrultuda, borç veren gerçek kişi veya kurumların, borç alan kurumlarda %10'dan daha az oranda sermaye, oy veya kâr payı hakkı bulunması halinde, bu kişi ve

kurumlar ortakla ilişkili kişi sayılmayacak ve örtülü sermaye hükümleri uygulanmayacaktır.

Borç alan şirketin, borcu ortak veya ortakla ilişkili bir kurumdan doğrudan temin etmemesi örtülü sermayenin var olmadığı anlamına gelmemektedir. Üçüncü kişi vasıtasıyla dolaylı olarak ortak veya ortakla ilişkili kişiden borç temin edilmesi halinde örtülü sermaye şartları gerçekleşmiş sayılmaktadır.

Ortak veya ortakla ilişkili kişi olmakla birlikte ana faaliyet konusuna uygun olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmalar %50 oranında dikkate alınmaktadır. Sadece ilişkili şirketlere finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalarda ise bu imkândan faydalanılamayacaktır.

2. ÖRTÜLÜ SERMAYE SAYILMAYAN DURUMLAR VE KÖPRÜ KREDİLER

Örtülü sermaye sayılmayacak hallerden ilki; kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalardır. Şahsi kefalet, gayrimenkul ipoteği, teminat mektubu gibi teminatlar gayri nakdi teminat olarak sayılmaktadır.

İkinci olarak; kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişi-

lerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı krediler örtülü sermaye belirlemede hesaba katılmamaktadır. Uygulamada "köprü kredisi" olarak adlandırılan bu durumda, borcun aynı şartlarla başka bir ilişkili kuruma aktarılmasıyla işletmede kullanılan bir borç söz konusu olmayacak ve bu borçlanma nedeniyle örtülü sermaye oluşmayacaktır. Aynı şartlarla aktarılmayan krediler örtülü sermaye hesabında borç olarak değerlendirilir ve borç miktarına eklenir.

3. ÖRTÜLÜ SERMAYE TUTARININ NASIL HESAPLANACAĞI VE ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İSABET EDEN GİDERLERİN KURUMLAR VERGİSİ KANUNU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ortak veya ortakla ilişkili kişilerden yapılan borçlanmalarda, bu kişilerden alınan borçların toplamının hesap dönemi başındaki öz sermayenin üç katı ile karşılaştırılması ve bu oranı aşan borç tutarlarının söz konusu oranı aştıkları sürece ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye olarak dikkate alınması gerekmektedir. Borcu kullanan şirketin aynı zamanda borç kullandığı ortak veya ortakla ilişkili kişiden alacağına olması durumunda, örtülü sermayenin varlığının tespitinde bu kurumdan olan alacak bu kuruma olan borca mahsup edilmeyecektir.

Örtülü sermaye uygulamasında özsermaye kavramı vergi mükellefinin hesap dönemi başında tespit edilmiş özsermayesini ifade etmektedir. Vergi Usul Kanunu (VUK) m.192'ye göre özsermaye, mevcutlar ile alacaklardan oluşan aktif toplamı ile borçlar arasındaki farktır. Bir şirketin dönem başı özsermayesi sıfır veya negatif bir değerde ise böyle bir şirketin ortak ve ortaklarla ilişkili kişilerden gerçekleştirdiği tüm borçlanmalar örtülü sermaye olarak kabul edilecektir.

Örtülü sermaye uygulamasında temin edilen borcun tamamı değil, sadece özsermayenin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye sayılmaktadır. Bu doğrultuda; aşan kısma ilişkin faiz, kur farkı ve benzeri giderler KVK kapsamında gider olarak kabul edilmeyecek ve geçici vergi dönemleri de dahil olmak üzere KVK m.11/1-b bendine göre kurumlar vergisi matrahından indirilemeyecektir.

Borç/özsermaye oranına yönelik öl-

çüt değerlendirilirken yalnızca bir ilişkili kişiden alınan borç miktarı değil, borç alan kurumun ortak ve ilişkili kişilerden temin ettiği örtülü sermaye kapsamındaki tüm borçlar hesaplama dahil edilmesi gerekmektedir.

Şirketin örtülü sermaye niteliğinde borç kullandığı durumlarda Türk Lirası'nın değer kazanması dolayısıyla borç alan şirketin kur farkı geliri elde etmesi mümkündür. Böyle bir durumda elde edilen kur farkı geliri örtülü sermayeye ait olması dolayısıyla, vergilendirilecek kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınmayacaktır.

Örtülü sermaye üzerinden çeşitli adlar altında ödenen faiz ve benzeri ödemeler, borç alan ve borç veren nezdinde, örtülü sermayeye ilişkin şartların gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Kur farkı geliri elde edilmişse bu fark vergilendirilecek kazançta eklenmeyecek, eklenmişse dönem kazancından indirilecek ve vergiye tabi tutulmayacaktır.

Piyasa koşullarına ve ticari teamülere göre makul süreyi aşan vadedeki alımlar nedeniyle ortaya çıkan borçlar örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınacak ve hesaplanan örtülü sermaye tutarına isabet eden vade farkları örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz olarak kabul edilecektir.

Gelecekte yapılacak bazı mal ve hizmet teslimleri karşılığında peşin alınan ya da verilen değerleri ifade eden avanslar, işletmeye finansman imkanı sağladığından borç olarak değerlendirilecek ve örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınacaktır.

Örtülü sermayeye ilişkin olup da giderleştirilmiş bulunan faiz, kur farkı ve benzeri giderler geçici vergi

döneminden sonra düzeltmeye konu edilebilir. Ancak bu durumda borç veren kurum tarafından düzeltme yapılabilmesi bir sonraki geçici vergi döneminde mümkün olabilir ve borç veren kurumun düzeltme yapabilmesi borç alan kurumun düzeltme beyanamesi vererek tahakkuk ettirdiği vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartına bağlıdır.

Borç veren tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak ve ilgili elde eden tarafın şahsiyetine göre kâr payı stopajı değerlendirilecektir. Söz konusu faiz geliri tutarının şartların varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilmesi de mümkündür. Örtülü sermayeye isabet eden kur farkı geliri bulunmaktaysa bu gelir tutarı kâr payı sayılmaz ve vergiyeye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmaz. Türk Lirası'nın değer kazanması sonucu örtülü sermayeye isabet eden bir kur farkı giderinin oluşması durumunda bu gider kanunen kabul edilmeyen gider olarak işleme tabi tutulacaktır.

Şirketin borç para aldığı kişi; gerçek kişi, dar mükellef kurum veya vergiyeye tabi olmayan bir kişi ise, örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler borç veren nezdinde dağıtılmış kâr payı olarak kabul edilmektedir. Örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı, net kâr payı tutarı olarak dikkate alınmalı ve brüte tamamlanarak ilgili oranlarda vergi kesintisine tabi tutulmalıdır. Örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gelirleri kâr payı olarak kabul edilemeyeceğinden vergi kesintisine tabi tutulması söz konusu olmayacaktır. Ayrıca, borç veren kurumun dar mükellef bir kurum olması halinde kur farklarına ilişkin bir düzeltme yapılmayacak sadece faiz ve benzeri gelirlere ilişkin düzeltme işlemi yapılacaktır.

Dar mükellef kurumlardan alınan örtülü sermaye kapsamındaki borçlara ilişkin

ödenen faizler üzerinden vergi kesintisi yapılmışsa, yapılacak düzeltmenin neticesine göre bu kesinti kâr payından yapılması gereken vergi kesintisine mahsup edilebilir. Düzeltme işlemi sadece örtülü sermaye uygulamasına taraf olan mükellefler nezdinde yapılacaktır, bu mükelleflerin ortaklarına ilişkin olarak daha alt basamaklarda bir düzeltmenin yapılmasına gerek yoktur.

4. KÖPRÜ KREDİDE KDV UYGULAMASI

İdarenin bu konuda genel yaklaşımı bankalardan alınarak aynen aktarılan kredilerin bir finansman hizmeti olmayıp finansman hizmetine aracılık olduğu, dolayısıyla bankadan kullanılan kredinin maliyetiyle birlikte aktarılması gerektiği, bu işlemde katma değer vergisi hesaplanmaması gerektiği yönündedir. Mali İdarenin anlayışını, finansman gider kısıtlaması uygulamasıyla ilgili olarak 2021 yılında yayımlanan 18 seri no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde yer alan açıklamada görmek mümkündür. Mezkur tebliğin ilgili bölümünde, işletmelerce banka ve benzeri kurumlardan temin edilen kredilerin, bu işletmelerin üzerinde herhangi bir finansman yükü kalmaksızın grup şirketlerine aktarılması halinde, bu kredilere ilişkin finansman giderinin, krediyi devralan ve fiilen kullanılan şirket bünyesinde gider kısıtlamasına tabi tutulması gerektiği, bankadan kredi kullanan işletmede kısıtlama olmayacağı açıklaması yer almaktadır.

SONUÇ

Grup şirketince bankalardan ve diğer finans kuruluşlarından temin edilen ve uygulamada "köprü kredi" olarak bilinen kredilerin" diğer grup şirketine aktarılması yaygın olarak yapılan bir işlemdir. Bire bir kredi aktarım mekanizmasında önemli olan, temin edilen kredinin aynı koşullarla aktarılmasıdır. Banka ve diğer finans kurumlarından sağlanan krediler aynen aktarılarak grup şirketleri finanse edilecekse, sağlanan kaynağın aynı vade ve faiz koşullarıyla ve olabildiğince eş zamanlı olarak aktarılmasına, vade sonunda faiz tutarının aynı şekilde kaynağı kullanan şirkete yansıtılmasına, geri ödemenin de benzer şekilde eş zamanlı gerçekleştirilmesine dikkat edilmeli önem arz edecektir.

Yergi yolculuğunuzda
rehberiniz biz olalım.
Doğru rotada kalın.

KAT (ARSA PAYI) KARŞILIĞI VE HASILAT PAYLAŞIMLI İNŞAAT İŞLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİ VE BELGE DÜZENİ

GİRİŞ

İnşaat sektörü, en geniş çerçevede; kamu idareleri veya özel girişimler tarafından gerçekleştirilen, insanların en temel ihtiyaçlarından ve vazgeçilmez olan barınma ihtiyacını karşılayan konutların yanında, hastane ve okul gibi toplumsal hizmet sunan yapıların inşasını; baraj, yol, havalimanı ve enerji gibi altyapı tesislerinin kurulmasını kapsayan; bununla birlikte söz konusu yapıların bakım, onarım ve yenileme faaliyetlerini de içeren, bina niteliğindeki ve bina dışındaki tüm sabit sermaye yatırımlarını bünyesinde toplayan bir sektördür.

İnşaat sektörü, ekonomik büyümenin temel dinamiklerinden biri olmasının yanı sıra, farklı sözleşme türleri ve iş modelleri nedeniyle vergisel açıdan en çok tartışma yaratan alanlardan biridir. Özellikle kat (arsa payı) karşılığı inşaat ile hasılat paylaşımına dayalı projeler, klasik alım-satım ilişkilerinden ayrılarak, taraflar arasında çok yönlü bir hak ve yükümlülük dengesi kurmaktadır. Bu yapı, işlemlerin hukuki niteliğinin doğru tespitini zorlaştırmakta ve buna bağlı olarak vergilendirme sürecinde farklı yorumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kat karşılığı modelde arsa sahibinin, arsasını bağımsız bölüm karşılığında değerlendirmesi; hasılat paylaşımında ise projenin satış performansına bağlı bir gelir paylaşımının söz konusu olması, vergiyi doğuran olayın zamanı, matrahın belirlenmesi ve işlemin türü açısından önemli fark-

lılıklar yaratmaktadır. Bu farklılıklar, başta katma değer vergisi, gelir ve kurumlar vergisi uygulamalarında çeşitli riskleri ve uygulama sorunlarını da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte, söz konusu işlemlerde belge düzeninin doğru kurgulanamaması hem mükellefler hem de idare açısından ciddi ihtilaflara yol açabilmektedir. Fatura düzenleme yükümlülüğü, emsal bedel uygulamaları ve işlem taraflarının sıfatlarının doğru belirlenmesi, vergisel güvenliğin sağlanması bakımından kritik öneme sahiptir.

Bu makalede, kat (arsa payı) karşılığı ve hasılat paylaşımı inşaat işlerinin vergilendirilmesi ile belge düzeni, mevzuat hükümleri ve uygulamadaki güncel yaklaşımlar ışığında kapsamlı bir şekilde değerlendirilecektir.

1. KAT KARŞILIĞI VE HASILAT PAYLAŞIMI MODELLERİNİN HUKUKİ VE EKONOMİK YAPISI

Gayrimenkul sektöründe yaygın olarak kullanılan kat karşılığı inşaat modeli ile hasılat paylaşımı modeli, arsa sahipleri ile yükleniciler arasında kurulan iki temel iş birliği türünü oluşturmaktadır. Bu modeller hem hukuki nitelikleri hem de ekonomik sonuçları itibarıyla birbirinden ayrılmakta, tarafların hak ve yükümlülüklerini farklı biçimlerde şekillendirmektedir.

Kat karşılığı inşaat modelinde arsa sahibi ile yüklenici arasında yapılan sözleşme kapsamında arsa sahibi, arsasını yükleniciye devretmeyi veya belirli paylar üzerinde tasarruf yetkisi tanımayı; yüklenici ise bu arsa üzerinde bir yapı inşa ederek belirli bağımsız bölümleri arsa sahibine teslim etmeyi taahhüt eder. Bu modelin hukuki niteliği genellikle karma sözleşme olarak değerlendirilmektedir. Zira söz konusu ilişki, eser sözleşmesi ile taşınmaz satış vaadi unsurlarını birlikte içermektedir. Arsa sahibinin edimi, arsa payını devretmek veya devretmeyi taahhüt etmek iken; yüklenicinin edimi bir eser meydana getirmektir. Bu nedenle taraflar arasındaki ilişki, sadece bir satış ya da sadece bir hizmet ilişkisi olarak nitelendirilemez.

Ekonomik açıdan bakıldığında, kat karşılığı modeli arsa sahibine finansman yükü altına girmeden

taşınmaz geliştirme imkanı sağlar; yüklenici açısından ise arsa için nakit çıkışı olmaksızın proje geliştirme ve satış yoluyla gelir elde etme fırsatı sunmaktadır. Bu modelde yüklenicinin kazancı, kendisine kalan bağımsız bölümlerin satışından elde edeceği gelire bağlıdır. Dolayısıyla piyasa koşulları, satış hızı ve fiyat düzeyi yüklenicinin ekonomik başarısını doğrudan etkilemektedir.

Hasılat paylaşımı modelinde ise arsa sahibi ile yüklenici arasında yapılan sözleşme gereğince, yüklenici projeyi geliştirip bağımsız bölümleri üçüncü kişilere satar ve elde edilen satış gelirleri, taraflar arasında önceden belirlenen oranlarda paylaşılır. Bu modelde arsa sahibi genellikle arsa mülkiyetini devretmez; bunun yerine projeden elde edilecek hasılat üzerinden pay alır. Hukuki açıdan bu model, çoğu zaman adi ortaklık benzeri bir yapı olarak değerlendirilmekte olup taraflar arasında daha yoğun bir ekonomik iş birliği söz konusudur.

Ekonomik açıdan hasılat paylaşımı modeli, taraflar arasında riskin daha dengeli dağıtılmasına imkan tanımaktadır. Arsa sahibi, yalnızca bağımsız bölüm almak yerine doğrudan satış gelirine ortak olmakta; böylece piyasa değer artışlarından daha yüksek oranda faydalanabilmektedir. Yüklenici ise satış performansına bağlı olarak gelir elde etmekte, ancak aynı zamanda pazarlama ve satış süreçlerine ilişkin daha fazla sorumluluk üstlenmektedir.

Sonuç olarak, kat karşılığı ve hasılat paylaşımı modelleri, gayrimenkul geliştirme süreçlerinde farklı risk, getiri ve hukuki sonuçlar doğuran iki ayrı yapı olup; tercih edilecek modelin belirlenmesinde tarafların finansal gücü, risk iştahı ve piyasa beklentileri belirleyici olmaktadır.

2. KAT KARŞILIĞI İNŞAAT İŞLERİNDE VERGİLENDİRME

2.1. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından

KDV Kanununun 2/5. maddesinde belirtildiği üzere trampa, iki ayrı teslim hükmündedir. Bu hükme göre, arsa karşılığı inşaat işinde iki ayrı teslim gerçekleşmektedir. Bunlardan birincisi, arsa sahibi tarafından konut veya işyerine karşılık müteahhide arsa payı teslimi, ikincisi ise müteahhit tarafından arsa payına karşılık arsa sahibine yapılan konut veya işyeri teslimidir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin I/B-8 bölümünde de "Arsa Karşılığı İnşaat İşleri"nin vergilendirilmesine ilişkin ayrıntılı açıklamalar yer almaktadır. İki ayrı teslim işleminin KDV açısından sonuçları aşağıdaki gibidir.

Arsa sahibi tarafından müteahhide arsa payının teslimi işleminde;

- ▶ Arsanın bir iktisadi işletmeye dahil olması veya arsa sahibinin arsa alım satımını mutad ve sürekli bir faaliyet olarak sürdürmesi halinde, konut veya işyeri karşılığı müteahhide yapılan bu arsa payı teslimi KDV'ye tabidir.
- ▶ Arsa sahibinin, gerçek usulde mükellefiyetini gerektirmeyecek şekilde, arızı bir faaliyet olarak arsa payını konut veya işyeri karşılığında müteahhide tesliminde vergi uygulanmayacaktır.

KDV Kanunu'nun 7456 sayılı yapılan değişiklik öncesindeki 17/4-r maddesine göre, kurumların aktifinde en az iki tam yıl süreyle bulunan taşınmazların satışı suretiyle gerçekleşen devir ve teslimlerin KDV'den müstesna olduğu, istisna kapsamındaki kıymetlerin ticaretini yapan kurumların, bu amaçla aktiflerinde bulundukları taşınmazların teslimlerinin ise istisna kapsamı dışında olduğu belirtilmiştir.

ti. Söz konusu madde 7456 sayılı Kanunla 15 Temmuz 2023 tarihinden geçerli olarak yapılan değişiklikle; bu tarihten önce satın alınan taşınmazlar için KDV istisna uygulaması devam etmektedir. Bu kapsamda; **arsa sahibinin bir işletmeye ait bilançoya dahil olması durumunda**, şirketin taşınmaz ticareti ile uğraşmaması ve arsanın 15 Temmuz 2023 tarihinden önce şirket aktifinde yer alması şartıyla yapılacak olan arsa teslimleri KDV'den istisna olacaktır.

Müteahhit tarafından arsa sahibine konut veya işyeri teslimi işleminde;

- ▶ Müteahhit tarafından arsa sahibine arsa payının karşılığı olarak yapılan konut veya işyeri teslimlerinde, konut veya işyerinin Vergi Usul Kanunu'nun 267/2. maddesinde yer alan ikinci sıradaki maliyet bedeli esasına göre belirlenen tutarı üzerinden KDV uygulanmalıdır. Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 27/4. maddesine göre, katma değer vergisi uygulaması bakımından emsal bedelin tayininde genel idare giderleri ve genel giderlerden mamule düşen hissenin bedele katılması mecburi olduğundan, genel idare giderleri ve genel giderlerden konut veya işyerine düşen hissenin arsa karşılığı inşaat işlerine ilişkin bedele dahil edilmesi gerekmektedir.
- ▶ Arsa sahibine kalacak konut veya işyerlerine ilişkin arsa payının müteahhide devri söz konusu olmadığından, arsa sahibine bırakılacak konut veya işyerlerinin maliyet bedelinin tespitinde arsa payı dikkate alınmamalıdır.

Buna göre; vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği tarihte, müteahhitten arsa sahibine yapılacak bağımsız birim teslimleri için müteahhit tarafından düzenlenecek faturada bağımsız birimin niteliğine göre emsal bedeli (arsa payı dahil) üzerinden %1 veya %20 oranında KDV hesaplanması gerekmektedir.

2.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından

Gelir Vergisi Kanunu'nun 1. maddesinde gerçek kişilerin gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu; gelirin, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarı olduğu belirtilmiştir.

Bu hüküm dikkate alındığında, kat karşılığı inşaat işlerinde vergilendirmeden söz edilebilmesi için, arsa sahibi veya diğer taraf olan müteahhidin işlem neticesinde vergiye tabi bir kazanç elde etmesi gerekmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinde ise yedi gelir unsurları aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- 1) Ticari kazançlar,
- 2) Zirai kazançlar,
- 3) Ücretler,
- 4) Serbest meslek kazançları,
- 5) Gayrimenkul sermaye iratları,
- 6) Menkul sermaye iratları,
- 7) Diğer kazanç ve iratlar.

Kat karşılığı inşaat işleri bakımından, söz konusu gelir unsurları içerisinde özellikle "Ticari Kazanç" ile "Diğer Kazanç ve İratlar" hükümleri çerçevesinde vergilendirme söz konusu olmaktadır.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 37. maddesinde, her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançların ticari kazanç olduğu belirtilmiş olup; maddenin ikinci fıkrasının (4) numaralı bendinde, gayrimenkullerin alım, satım ve inşaa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden elde ettiği kazançların; (6) numaralı fıkrasında ise satın alınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satıl-

masından; elde edilen kazançların ticari kazanç sayılacağı özellikle vurgulanmıştır.

Bu kapsamda hem arsa teslimi yapan hem de müteahhit açısından Ticari Kazanç hükümleri dikkate alınarak vergilendirme yapılması mümkündür.

Mezkûr kanunun mükerrer 80. maddesinde değer artışına ilişkin hükümler yer almaktadır. Buna göre maddede yazılı olan altı başlık altında ele alınan mal ve hakların elden çıkarılmasından doğan kazançların, değer artışı kazançları olduğu belirtilmiştir. Bu maddede geçen "elden çıkarma" ifadesi için de ayrıca bir açıklama yapılmış ve maddede yer alan mal ve hakların satılması, bir ivaz karşılığında devir ve temlik, trampa edilmesi, takası, kamulaştırılması, devletleştirilmesi, ticaret şirketlerine sermaye olarak konulmasının çıkarma kapsamında değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Değer artış kazancı olarak değerlendirilen altı işlem arasında; altıncı başlık olarak, iktisap şekli ne olursa olsun (ivazsız olarak iktisap edilenler hariç) 70'inci maddenin birinci fıkrasının (1), (2), (4) ve (7) numaralı bentlerinde yazılı mal (gerçek usulde vergiye tâbi çiftçilerin zirai istihsalde kullandıkları gayrimenkuller dahil) ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar da yer almaktadır.

Bu açıklamalar kapsamında arsa sahibi olan gerçek kişinin, ticari kazanç kapsamında bu işlemi gerçekleştirmemesi durumunda; arsa tesliminden elde edilen kazanç değer artışı kazancı olarak vergilendirilecektir. Eğer arsa sahibi, teslim etmiş olduğu arsayı beş yılı aşan bir sürede elde tutuyorsa, maddede yer alan hüküm kapsamında bir vergilendirme de söz konusu olmayacaktır.

2.3. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun ilk maddesinde verginin konusu açıklanmış olup aynı madde içerisinde kurum kazancının, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluştuğu da ifade edilmiştir.

Mezkûr Kanunun altıncı maddesinde ise kurumlar vergisinin, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı; safi kurum kazancının tespitinde, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağına yer verilmiştir.

Aktifinde yer alan arsayı, kat karşılığı olarak teslim eden kurumların elde edeceği kazançlar, kurumlar vergisine tabidir. Arsa teslimlerinin Katma Değer Vergisi Kanunu açısından değerlendirilmesi bölümünde yer verdiğimiz gibi, Kurumlar Vergisi Kanununun 5/1.e maddesinde yer alan ve kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazların satışından doğan kazançların %50 oranındaki istisna da 7456 sayılı Kanunla yapılan değişiklikte 15 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır. 15 Temmuz 2023 tarihi itibarıyla aktifte yer alan taşınmazlar için kazanç istisnası korunmakta olup istisna kazancın %25'lik kısmı ile sınırlandırılmıştır.

Bununla birlikte 1 Seri Nolu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin 5.6.2.4.1. Taşınmazlar ile iştirak hisselerinin para karşılığı olmaksızın devir ve temlik, trampası ve kamulaştırılması bölümünde; istisnanın uygulanabilmesi için taşınmazların satılması ve bu işlemde bir kazanç elde edilerek, satan kurumun mali yapısında bir iyileşmenin olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle, söz konusu aktif kalemlerin para karşılığı olmaksızın devir ve temlik, trampası gibi işlemler istisna kapsamına girmeyecektir.

Kat karşılığında arsa devrinde olduğu gibi, bir mal veya hakkın başka bir mal veya hak ile değiştirilmesini ifade eden trampa işlemlerinde de söz konusu istisna hükmünün uygulanması da söz konusu olmayacaktır.

Kurumlar vergisine tabi kurumlar arasında yer alan kooperatifler açısından, arsa teslimlerinin diğer kurumlardan farklı özellikler taşıması nedeniyle ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kooperatifler, üyelerinin meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarının karşılıklı dayanışma ve yardımlaşma ile sağlanması amacıyla kurulmaktadır. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi ile de tüketim ve taşımacılık kooperatifleri dışında kalan kooperatifler belirli şartlarla kurumlar vergisinden muaf tutulmuşlardır.

Bir kooperatifin kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanabilmesi için ana sözleşmesinde sadece ortaklarla iş görülmesine ilişkin hüküm bulunması ve fiilen de bu hükmeye uyulması gerekmektedir. Ortak dışı işlemler, sadece ortak olmayanlarla yapılan işlemleri değil, ortaklarla kooperatif ana sözleşmesinde yer almayan konularda yapılan işlemleri de kapsamaktadır.

Yapı kooperatiflerinin, arsalarını kat karşılığı vererek işyeri veya konut elde etmeleri ortak dışı işlem sayılacaktır. Ancak, bu kooperatiflerin, her bir hisse için bir işyeri veya konut elde etmesi halinde, bu işlem ortak dışı işlem olarak kabul edilmeyecektir.

Yapı kooperatifi tarafından inşa edilen işyeri ve konutlarda yaşayan insanların sosyal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sosyal tesislerin kat karşılığı inşa ettirilmesi de ortak dışı işlem sayılmayacaktır. Bu tesislerin yapımını müteakip, kooperatif tarafından işletilmesi halinde, işletilmeye başlandığı tarihte muafiyet şartı ihlal edilmiş sayılacaktır.

3. HASILAT PAYLAŞIMI İNŞAAT İŞLERİNDE VERGİLENDİRME

3.1. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından

60 Seri No'lu KDV Kanunu Sirkülerinde, uygulamada "hasılat paylaşımı", "gelir paylaşımı" vb. şekillerde düzenlenen sözleşmeler uyarınca yapılan işlerde, inşa edilen bağımsız birimler yerine bunların hasılatı paylaşılmakta olup, bu tür sözleşmeler gereğince yapılan işlerin de Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nde düzenlenen "arsa karşılığı inşaat" olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

3.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından

Kat karşılığı inşaat işleri ile hasılat paylaşımına inşaat işlerinden elde edilen kazancın vergilendirilmesinde Gelir Vergisi Kanunu açısından bir fark bulunmamaktadır.

Bu noktada değer artışı kazancı açısından önemli bir hususun vurgulanmasında fayda bulunmaktadır.

Arsa teslimi yapacak olan gerçek kişinin; arsa alım-satımını mutad ve sürekli bir faaliyet olarak sürdürmemesi durumunda değer artışı kazancı söz konusu olacaktır. Satış işleminin ticari bir organizasyon dahilinde veya bir ticari organizasyon olmamakla birlikte birden fazla taşınmaz satışı yapılması halinde ise ticari faaliyet kapsamında vergilendirme gündeme gelebilecektir. Bu kapsamda arsa teslimi sonrasında kat karşılığı teslim alınan taşınmazların (daire vb.) satışında ticari kazanç söz konusu olabilecektir. Ancak hasılat paylaşımı yöntemi açısından böyle bir toplu ya da ticari organizasyon kapsamında satış söz konusu olmamakta, arsa teslimine karşılık nakdi bir bedel elde edilmektedir.

3.3. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından

Kat karşılığı inşaat işleri ile hasılat paylaşımına inşaat işlerinden elde edilen kazancın vergilendirilmesinde Kurumlar Vergisi Kanunu açısından bir fark bulunmamaktadır. Her iki modelde de elde edilen kazanç, kurum kazancı olarak vergilendirilecek ve kurumlar vergisine tabi olacaktır.

Kurumlar vergisi açısından önemli olan bir husus da vergiden muaf olan kurumların yapacağı işlemlerin vergilendirilmesidir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun ilk maddesi kapsamında iktisadi kamu kuruluşları vergi mükellefiyeti kapsamına alınmıştır. Devlete, il özel idarelerine, belediyelere ve diğer kamu idareleri ile kuruluşlarına ait veya bunlara bağlı olup faaliyetlerini süreklilik arz edecek şekilde sürdüren; sermaye şirketleri ve kooperatifler kapsamında değerlendirilmeyen ticari, sınai ve zirai işletmeler, iktisadi kamu kuruluşu olarak kabul edilmektedir.

İktisadi işletmenin tanımı içinde yer alan ve devamlı olarak yapılan ticari, sınai veya zirai faaliyetten söz edebilmek için bu işletmenin tedavül ekonomisine katılması, başka bir ifadeyle işletmede üretilen veya alınan malların veya verilen hizmetin bir bedel karşılığı satılmış olması gerekmektedir. Aksi halde diğer unsurlar var olsa dahi bir iktisadi işletmenin varlığından söz edilemeyecektir.

Belediye gibi kurumlar vergisi mükellefi olmayan tüzel kişilerin adına kayıtlı arsa üzerinde kat karşılığı olarak **belediye hizmet binası inşa ettirilmesi** durumunda devamlılık arz eden ticari, sınai ve zirai bir faaliyetten söz edilemeyeceğinden, bu faaliyet nedeniyle Belediye'ye bağlı bir iktisadi kamu kuruluşu oluşmayacaktır. Ancak Belediye adına kayıtlı arsa üzerinde yürütülen inşaat faaliyetinin hasılat paylaşımı sözleşmesine istinaden icra edilmesi, işin

yapılış tarzına bağlı olarak, Belediye yönünden ticari organizasyonun varlığına karine teşkil edecek olup, söz konusu faaliyetin ticari faaliyet olarak değerlendirilmesi ve bu faaliyet nedeniyle Belediye'ye ait olarak oluşacak iktisadi kamu kuruluşu nezdinde kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis edilmesi ve işlemin vergilendirilmesi gündeme gelebilecektir.

4. BELGE DÜZENİ, FATURA UYGULAMALARI VE DİĞER ÖZELLİKLİ KONULAR

Kat karşılığı ve hasılat paylaşımı şeklinde gerçekleştirilen inşaat işlerinde, vergilendirme kadar önem arz eden bir diğer husus da belge düzeni ve fatura uygulamalarıdır. Söz konusu işlemlerin hukuki ve ekonomik niteliği, düzenlenecek belgelerin türünü, düzenleme zamanını ve bedelin tespitini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle, taraflar arasındaki işlemlerin mahiyetine uygun bir belge düzeninin tesis edilmesi, ileride doğabilecek vergisel risklerin önlenmesi açısından kritik önem taşımaktadır.

4.1. Kat Karşılığı İnşaat İşlerinde Belge Düzeni ve Fatura Uygulamaları

Kat karşılığı inşaat modelinde işlemin özü itibarıyla iki ayrı teslim söz konusudur. Bu kapsamda, belge düzeni de çift yönlü olarak ele alınmalıdır. İlk olarak arsa sahibi tarafından müteahhide yapılan arsa payı devri, ikinci olarak ise müteahhit tarafından arsa sahibine gerçekleştirilen bağımsız bölüm teslimi ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Arsa sahibi tarafından müteahhide yapılan arsa payı devrinde, arsa sahibinin vergi mükellefi olup olmamasına göre belge düzeni farklılık göstermektedir. Arsa sahibinin kurumlar vergisi veya ticari kazanç yönünden gelir vergisi mükellefi olması halinde, arsa payı devri için fatura düzenlenmesi gerekmektedir. Buna karşılık, arsa sahibinin gerçek kişi olması ve arsa satışının ticari faaliyet kapsamında değerlendirilmemesi durumunda, fatura düzenlenmesi söz konusu olmayacak, alıcı kurum tarafından gider pusulası düzenlenecektir.

Kat karşılığı inşaat işlerinde, arsa karşılığında daire/işyeri teslimi, karşılıklı ve eş zamanlı olarak gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, arsa sahibinin arsa tesliminin ticari nitelikli olması durumunda arsa için, müteahhidin ise arsa sahibine teslim ettiği bağımsız birimler için, eş zamanlı olarak gerçekleşecek arsa ve daire/işyeri teslim tarihinden itibaren yedi gün içerisinde fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

Fatura düzenleme zamanı da ayrıca önem taşımaktadır. Genel ilke olarak, teslimin gerçekleştiği tarihte fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

Arsa karşılığı inşaat işlerinde vergiyi doğuran olay, müteahhidin arsa karşılığı konut, işyeri gibi bağımsız birimleri arsa sahibine teslimiyle gerçekleşmektedir. Bu tarih itibarıyla arsa açısından da vergiyi doğuran olay vuku bulmak-

tadır. Taşınmazda teslim kural olarak tapuya tescil ile gerçekleşmekle birlikte, tapuya tescilden önce bağımsız birimlerin alıcının tasarrufuna terk edilmesi durumunda da vergiyi doğuran olay gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, arsa sahibinin arsa tesliminin ticari nitelikli olması durumunda arsa için, müteahhidin ise arsa sahibine teslim ettiği bağımsız birimler için, vergiyi doğuran olayın vuku bulduğu tarih itibarıyla eş zamanlı olarak fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

4.2. Hasılat Paylaşımı İnşaat İşlerinde Belge Düzeni ve Fatura Uygulamaları

Hasılat paylaşımı esasına dayanan inşaat işlerinde belge düzeni ve fatura uygulamaları, kat karşılığı inşaat modeline kıyasla farklı bir hukuki ve ekonomik yapı arz etmektedir. Bu modelde arsa sahibi, arsa karşılığında bağımsız bölüm edinmek yerine, projenin satışından elde edilen hasılat üzerinden belirli bir pay almaktadır. Başka bir ifadeyle arsa karşılığı inşaat işlerinde, arsa bedeli nakit değil ayın olarak tahsil edilmekte, hasılat paylaşım yönteminde arsa bedeli nakit olarak tahsil edilmektedir. Dolayısıyla işlemin mahiyeti, karşılıklı mal tesliminden ziyade, gelir paylaşımına dayalı bir ilişki olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum, düzenlenecek belgelerin niteliğini ve faturalama sürecini doğrudan etkilemektedir.

Hasılat paylaşımı modelinde bağımsız bölümlerin üçüncü kişilere satışı, ekseriyetle müteahhit tarafından gerçekleştirilmekte ve satışa ilişkin faturalar, bağımsız bölümleri alan kişilere düzenlenmektedir. Bu aşamada satış bedeli üzerinden düzenlenen faturalar, müteahhidin ticari faaliyeti kapsamında değerlendirilmekte ve elde edilen hasılat müteahhit nezdinde gelir olarak kaydedilmektedir. Arsa sahibi ise bu satışlardan sözleşmede belirlenen oran üzerinden pay almakta olup, bu pay, arsa sahibi açısından ayrı bir gelir unsurunu teşkil etmektedir.

Belge düzeni açısından en önemli hususlardan biri, arsa sahibine yapılan ödemelerin niteliğinin doğru belirlenmesidir. Arsa sahibinin kurumlar vergisi mükellefi veya ticari kazanç yönünden gelir vergisi mükellefi olması durumunda, elde edilen hasılat payı için yükleniciye fatura düzenlenmesi gerekmektedir. Söz konusu fatura, genellikle satışların gerçekleşmesine bağlı olarak hak kazanılan tutarlar üzerinden ve sözleşmede belirlenen oran dikkate alınarak düzenlenmektedir. Bu çerçevede, hasılat paylaşımı modelinde fatura düzeni çoğunlukla "hak ediş" esasına dayanmaktadır.

Buna karşılık, arsa sahibinin gerçek kişi olması ve elde edilen gelirin ticari faaliyet kapsamında değerlendirilmemesi halinde, yapılan ödemelerin niteliği ayrıca analiz edilmelidir. Bu durumda elde edilen gelirin değer artışı kazancı mı yoksa başka bir gelir unsuru mu olduğu önem arz etmekte; belge düzeni de bu tespite bağlı olarak şekillenmektedir. Uygulamada farklı görüşler bulunuyor olsa da Vergi İdaresi hasılat paylaşımına konu işlerin adi ortaklık olarak yürütüldüğünü ve arsa sahibince elde edilen gelirlerin de ticari kazanç kapsamında olduğunu değerlendirmektedir.

Fatura düzenleme zamanı bakımından, hasılat paylaşımı modelinde vergiyi doğuran olay, satışın gerçekleşmesi ve arsa sahibinin hasılat payına hak kazanması ile ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, arsa sahibi tarafından düzenlenecek faturanın da bu tarihten itibaren Vergi Usul Kanunu'nda öngörülen süreler içerisinde düzenlenmesi gerekmektedir. Müteahhit açısından ise fatura, bağımsız bölümün üçüncü kişilere satışının gerçekleştiği tarihte düzenlenmektedir.

4.3. Fatura Bedelinin Tespiti ve Emsal Bedel Uygulaması

İnşaat sektöründe kat karşılığı ve hasılat paylaşımı modellerine dayalı işlemlerde, belge düzeninin en kritik unsurlarından biri fatura üzerinde yer alacak bedelin doğru şekilde tespit edilmesidir. Özellikle hasılat paylaşım modelinde bedelin belirsizliği, bu modelin en problemleri tarafıdır.

Katma Değer Vergisi Kanunu'nda arsa karşılığı inşaat işlerine ilişkin bedelin tespitinde, müteahhit tarafından arsa sahibine bırakılan konut veya işyerinin, Vergi Usul Kanununun 267'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ikinci sıradaki maliyet bedeli esasına göre belirlenen tutarın esas alınacağı belirtilmiştir.

4.4. Diğer Özellikli Konular

4.4.1. Tapu Harcı

Tapu ve Kadastro Harçları Harçlar Kanunu'nun dördüncü kısmında düzenlenmiş olup, kanunun 57'nci maddesinde; tapu ve kadastro işlemlerinden bu kanuna bağlı (4) sayılı tarifede yazılı olanların, tapu ve kadastro harçlarına tabi olduğu belirtilmiştir.

Mezkûr kanunun 63. maddesinde ise;

- ▶ Kanunda sözü edilen "kayıtlı değer" veya "emlak vergisi değeri" deyiminin; 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29'uncu maddesine göre belirlenen vergi değerini ifade ettiği,
- ▶ Gayrimenkul devir ve iktisaplarında tapu ve kadastro harcı, emlak vergisi değerinden az olmamak üzere, beyan edilen devir ve iktisap bedeli üzerinden hesaplanacağı,
- ▶ Kat irtifaklı gayrimenkul devir ve iktisaplarında harç, devir ve iktisap bedelinin tamamı üzerinden hesaplanacağı

hükümlerine yer verilmiştir.

Kat irtifaklı gayrimenkullerin alım-satımına ilişkin tapu harcı uygulamasında tereddütler yaşanması üzerine, 5838 sayılı Kanunla yapılan düzenleme ile kat irtifaklı tesis edilmiş gayrimenkullerin devir ve iktisabında tapu harcının, gayrimenkulün emlak vergisi değerinden az olmamak üzere devir ve iktisap bedelinin tamamı üzerinden hesaplanmasına yönelik uygulamaya açıklık kazandırılmıştır.

Yapılan düzenleme kapsamında, devre konu gayrimenkullerin emlak vergisi değerinden az olmamak üzere beyan edilen gerçek alım-satım bedeli üzerinden tapu harcı hesaplanması gerekmektedir.

Harçlar Kanununun tapu harçlarının yer aldığı (4) sayılı tarifeden 20/a. maddesi uyarınca; gayrimenkullerin ivaz karşılığında devrinde emlak değerinden az olmamak üzere satış bedeli üzerinden, alan ve satan için ayrı ayrı binde 20 (yüzde 2) oranında tapu harcı alınmaktadır.

Bu kapsamda tescil işlemin yapılacağı Tapu Müdürlüğü tarafından;

- ▶ Arsa sahibinin, müteahhide arsa payının devrinde,
- ▶ Müteahhidin arsa sahibine bağımsız bölüm devrinde,
- ▶ Müteahhidin üçüncü kişilere bağımsız bölüm satışında,

satış veya devir bedeli üzerinden alıcı ve satıcıdan ayrı ayrı olmak üzere binde 20 (yüzde iki) oranında tapu harcı hesaplanacaktır.

4.4.2. Gayrimenkullerde İktisap Tarihinin Belirlenmesi

Gayrimenkullerde iktisap, Türk Medeni Kanunu'nun 705'inci maddesi uyarınca, tapuya tescille olmaktadır. Buna göre, kat karşılığı müteahhide veya kooperatiflere verilen arsa karşılığında alınan gayrimenkuller dahil, iktisap edi-

len gayrimenkullerin elden çıkarılması halinde, değer artışı kazancının tespiti yönünden iktisap tarihi olarak, gayrimenkulün tapuya tescil edildiği tarih esas alınmalıdır.

Ancak, gayrimenkulün tapuya tescil tarihinden önce sahibinin fiilen kullanımına bırakıldığı bazı özel haller de iktisap tarihi olarak tapuya tescil tarihi yerine fiilen kullanıma bırakılma tarihinin kabul edilmesi gerekmektedir.

Konut yapı kooperatifleri, Toplu Konut İdaresi veya diğer kişilerden gayrimenkulü fiilen kullanıma hazır şekilde teslim alanların, söz konusu gayrimenkulleri fiilen kullandıklarını; tahsis belgesi, teslim tutanakları, su, elektrik, telefon, doğalgaz faturaları ve benzeri belgelerle tevsik etmeleri halinde değer artışı kazancının tespiti yönünden fiilen kullanıma başladıkları tarih iktisap tarihi olarak kabul edilecektir.

Gayrimenkulün ihale veya icra yoluyla alındığı durumlarda da fiilen kullanıma hazır şekilde teslim alındığının yine söz konusu belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, tapu tescil işlemi olmasa dahi fiilen kullanıma bırakıldığı tarihin iktisap tarihi olarak kabul edilmelidir.

4.4.3. Cins Tashihi Yapılan Gayrimenkuller ile Kat Karşılığı Olarak Müteahhit veya Konut Yapı Kooperatiflerinden Alınan Gayrimenkullerin Satılması Halinde İktisap Tarihinin Belirlenmesi

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nün 16.03.2010 gün ve 2010/4-1697 No.lu Genelgesinde, cins değişikliği (cins tashihi), bir taşınmaz malın cinsinin, yapısız iken yapılı veya yapılı iken yapısız hale; bağ, bahçe, tarla vb. iken arsa, arazi iken, bağ, bahçe vb. duruma dönüştürmek için paftasında ve tapu sicilinde

yapılan işlem olarak tanımlanmıştır.

Arazi vasfında iktisap edilen gayrimenkulün belediyelerce ifraz ve taksim işlemine tabi tutularak satılması halinde iktisap tarihi olarak arazinin iktisap edildiği tarih değil, belediyenin ifraz işlemi sonucu arsa vasfını kazanarak, cins tashihi yapıldığı tarihin esas alınması gerekir.

Arsa olarak iktisap edilen gayrimenkul üzerine bina inşa edilmesi veya söz konusu gayrimenkulün kat karşılığı verilmesi sonucu alınan gayrimenkullerin tapuya tescili, cins tashihi sayılarak tapuya tescil tarihinin iktisap tarihi olarak kabul edilmesi gerekir.

4.4.4. Gayrimenkulün Miras ya da Bağış Yoluyla Elde Edilmesi

Gayrimenkullerin miras ya da bağış yoluyla elde edilmesi başka bir ifadeyle ivazsız şekilde iktisap edilmesi değer artışı kazancının konusuna girmemektedir.

Bu kapsamda ivazsız olarak iktisap edilen gayrimenkulün üzerine, sahibi tarafından inşa edilen veya kat karşılığı olarak alınan gayrimenkullerin, daha sonra elden çıkarılması halinde elde edilen gelir, değer artışı kazancı kapsamında değerlendirilmeyecektir.

5. VERGİ İNCELEMELERİNDE ÖNE ÇIKAN RİSKLİ ALANLAR

Teknolojinin gelişmesi ve yapay zeka uygulamalarının etkin olarak kullanılması vergi inceleme süreçlerini de daha hızlı, etkin ve risk odaklı bir yapıya dönüştürmektedir.

Vergi Denetim Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Risk Analiz Sisteminde; (VDK-RAS) kullanılarak yapılan analiz ve mukayeseler neticesinde, riskli sektörler ve mükellefler ile risk alanları ve derecelerinin objek-

tif olarak belirlenmekte, incelenecek konu ve mükelleflerin Başkanlığın aktif iş gücü, riskli alanlar ve risk dereceleri dikkate alınarak seçilmektedir.

Başkanlık tarafından 10 Nisan 2026 tarihinde yapılan açıklamada, Nisan 2026 itibarıyla 2026 Yılı Beyanname Gözetim Programının başladığı açıklanmıştır. Yapılan açıklamada incelemede olan başlıca sektörler arasında, inşaat sektörü de belirtilmiştir.

Kat karşılığı ve hasılat paylaşımlı inşaat işleri dikkate alındığında olası bir inceleme sırasında çeşitli cezalar düzenlenmesine neden olabilecek başlıca hatalı ve eksik işlemler aşağıdaki gibidir.

- ▶ Emsal bedelin düşük belirlenmesi
- ▶ Faturanın geç düzenlenmesi
- ▶ Hiç fatura düzenlenmemesi
- ▶ Yanlış tarafın fatura kesmesi
- ▶ İlişkili kişilerle yapılan işlemlerde transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına neden olunması
- ▶ Bedelinin düşük gösterilerek tapu harcının daha az ödenmesi

Herhangi bir cezai müeyyide ile karşı karşıya kalmamak adına söz konusu işlemlerin, yazımızın içerisinde yer alan çeşitli bölümlerde belirtildiği üzere mevzuata uygun olarak yapılması, ilgili tüm yasal düzenlemelere ve idari yükümlülüklerle tam uyum sağlanması ve gerekli kontrol mekanizmalarının titizlikle işletilmesi büyük önem arz etmektedir.

6. KONUyla İLGİLİ VERİLMİŞ ÇEŞİTLİ ÖZELGELER

Kat karşılığı ve hasılat paylaşımı inşaat işlerine yönelik tereddüt edilen konularda İdare tarafından verilen özelgelere bazıları aşağıdaki gibidir.

6.1. Konut Yapı Kooperatifi ile Kat Karşılığı İnşaat İşini Yapan Firma Müdürlerinin Aynı Zamanda Kooperatif Ortağı Olması Durumunda Muafiyet Hükümlerinin İhlal Edilip Edilmeyeceği

Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 12.07.2024 tarih ve 38418978-125-378203 sayılı özelgesinde,

"... inşaat yapım sözleşmesi imzalamış olduğunuz ... Ltd. Şti.'nin müdürleri ve ortaklarının Kooperatifinizin üyesi olması, Kooperatifinizin muafiyet şartlarını etkilemeyecektir.

Ancak, adı geçen Şirketin müdürleri ve ortakları ile bunlarla ilişkili kişiler veya işçi işveren ilişkisi bulunan kişilerin, inşaatın sona erdiği tarihe kadar Kooperatifinizin yönetim ve denetim kurullarında yer alması durumunda ise muafiyet hükümünden yararlanmanızı mümkün değildir."

görüşlerine yer verilmiştir.

6.2. Aktifte Kayıtlı Bulunan Arsanın Kat Karşılığı Müteahhide Verilmesi Nedeniyle Arsanın Değer Artışında Vergilendirme

Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 20.01.2020 tarih ve B.07.1.GİB.4.16.16.01-125[ÖZG-15/9]-13264 sayılı özelgesinde,

"...sözleşmeye istinaden şirketinize ait arsa üzerine inşa edilerek tarafınıza teslim edilen söz konusu daire ve iş-

yerlerinin emsal bedelleri üzerinden müteahhit firma tarafından şirketiniz adına düzenlenen faturada yer alan bedel ile şirketiniz tarafından müteahhit firmaya devredilen arsa payının maliyet bedeli arasındaki farkın ilgili olduğu dönemde şirketiniz kurum kazancına dahil edilmesi gerekmektedir."

görüşlerine yer verilmiştir.

6.3. Hasılat Paylaşımı Karşılığı İşini Yapan Firmaya Arsa Sahibi Firma Tarafından Yapılan Giderlerin Yansıtma Faturası ile Yansıtmasının Vergi Mevzuatı Açısından Durumu

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 14.08.2020 tarih ve 62030549-125[8-2015/170]-598285 özelgesinde,

"...arsa sahibi ...tarafından ödenen tapu harcının aranızdaki sözleşme gereğince şirketinize yansıtılan kısmının şirketinizce kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması mümkündür. Söz konusu tutarın ...tarafından kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması gerektiği tabiidir.

arsa sahibi ... tarafından üçüncü kişilere satışında ödenen, satıcı/gayrimenkul sahibi yükümlülüğündeki tapu harcının, aranızdaki sözleşme gereğince ... tarafından firmanız adına fatura düzenlenmek suretiyle yansıtılması mümkün bulunmaktadır"

görüşlerine yer verilmiştir.

SONUÇ

Kat karşılığı ve hasılat paylaşımı modeline dayalı inşaat işleri, günümüzde gayrimenkul sektörünün en yaygın finansman ve proje geliştirme yöntemleri arasında yer almakta olup, bu yapıların vergisel boyutu önem arz etmektedir. Her ne kadar iki model benzer ekonomik amaçlara hizmet ediyor gibi görünse de vergisel sonuçlar bakımından aralarında önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Kat karşılığı modelde arsa teslimi ile bağımsız bölüm teslimi arasında karşılıklı bir değişim ilişkisi kurulurken, hasılat paylaşımı modelinde gelir odaklı bir paylaşım mekanizması söz konusudur. Bu farklılık, vergiyi doğuran olayın tespiti, faturalandırma süreci ve matrahın belirlenmesi gibi temel unsurlarda doğrudan etkili olmaktadır. Özellikle emsal bedel uygulaması ve belge düzeni, her iki modelde de vergisel risklerin yoğunlaştığı alanların başında gelmektedir.

Uygulamada karşılaşılan sorunlar dikkate alındığında, işlemlerin yalnızca hukuki sözleşme metinlerine göre değil, ekonomik gerçeklik ve fiili uygulama esas alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi durumda, şekli uyum sağlanmış görünse dahi, vergisel açıdan önemli uyumsuzluklar ve buna bağlı yaptırımlar gündeme gelebilecektir.

Bu çerçevede, mükelleflerin hem kat karşılığı hem de hasılat paylaşımı projelerinde belge düzenini titizlikle kurmaları, fatura süreçlerini vergiyi doğuran olayla uyumlu şekilde yürütmeleri ve emsal bedel uygulamalarını mevzuata uygun biçimde gerçekleştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Böylece hem vergisel güvenlik sağlanacak hem de ileride ortaya çıkabilecek ihtilafların önüne geçilmiş olacaktır.

ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İSABET EDEN KUR FARKLARININ VERGİSEL BOYUTU

GİRİŞ

Kurumların ortakları ve ortaklarıyla ilişkili kişiler üzerinden yapacakları borçlanmalar yolu ile vergi kaybına neden olmalarını önlemek ve vergi güvenliğini sağlamak için, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun (KVK) 12. Maddesi ile "Örtülü Sermaye" düzenlenmesi yapılmıştır. Bu düzenleme, kurumların ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmının şirkete konulmuş örtülü bir sermaye olarak kabul edilmesini açıklamaktadır.

Bu madde kapsamında örtülü sermaye şartlarının oluşması neticesinde, örtülü sermaye olduğu kabul edilen borçlanmalara isabet eden faiz ve vade farkları ile dövizde endeksli borçlanmalarla ilgili kur farklarının, 5520 sayılı KVK'nın 11. maddesinin 1. fıkrası ile kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınması kabul edilmemektedir.

Kurumların ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları **dövizde endeksli borçlara ait kur farklarının, örtülü sermayeye isabet eden kısımları ve bunların Kurumlar Vergi Kanunu kapsamındaki vergisel boyutu** bu yazımızın konusunu oluşturmaktadır.

1. ÖRTÜLÜ SERMAYENİN TESPİTİ, OLUŞMA ŞARTLARI VE KAPSAM DIŞI BORÇLANMALAR

Örtülü Sermaye kavramı, şirket ortaklarının, işletmenin ihtiyaç duyduğu finansmanı, işletmeye sermaye olarak koymak yerine, borç olarak vermesi ve bu durumdan gelir elde etme düşüncesinin, kurumlar vergisi matrahı üzerinde oluşturabileceği revizyonu önleme kapsamında, vergi güvenliğini sağlamak üzere ihdas edilmiş bir mekanizmadır. Kanunda örtülü sermaye niteliğinde olduğu kabul edilen ve gider kaydedilemeyen faiz veya vade farkının, finansman hizmeti karşılığında faiz geliri elde eden taraf açısından kâr payı niteliğinde olduğunun kabul edileceği hükme bağlanmıştır. **Sermaye değerlemeye tabi olmadığı için örtülü sermaye kapsamındaki tutarlara ilişkin kur farklarının düzeltme hükümlerinden bağımsız olarak kurum kazancının tespitinde hiç dikkate alınmaması gerektiği açıklanmıştır.**

Giriş bölümünde belirtilen, 5520 sayılı KVK'nun 12. Maddesinin 1. Fıkrasındaki örtülü sermaye tanımdan da anlaşılacağı üzere, şirketin almış olduğu borçların örtülü sermaye olarak değerlendirilebilmesi için bazı şartların oluşması gerekmektedir.

İşletmede kullanılan borçların örtülü sermaye sayılabilmesi için;

- ▶ Doğrudan veya dolaylı olarak ortak veya ortakla ilişkili kişiden temin edilmesi,
- ▶ İşletmede kullanılması,
- ▶ Bu şekilde kullanılan borcun hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşması gerekmektedir.

Piyasa koşulları ve ticari teamüllere

göre yapılan vadeli mal ve hizmet alımları ile ilgili olarak ortaya çıkan borçlanmalarda, vade farkı tutarları ayrıca hesaplanmış olsa da bu borç tutarları örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınmayacaktır. Söz konusu **süreleri aşan vadeli alımlar** nedeniyle ortaya çıkan borçlar örtülü sermayenin varlığının tespitinde dikkate alınacak; bu şekilde hesaplanan örtülü sermaye tutarına isabet eden vade farkları tespit edilerek örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz olarak kabul edilecektir.

Öte yandan, gelecekte yapılacak bazı mal ve hizmet teslimleri karşılığında peşin alınan ya da verilen değerleri ifade eden avanslar, sipariş yöntemi ile mal alan işletmenin, sipariş ettikleri iktisadi değerlerin üretiminde üretici işletmeye finansman imkanı sağlamak amacıyla verilebileceği gibi, satış fiyatını düşük tutmak veya satış garantisini sağlamak amacıyla da verilebilmektedir. Avanslar hangi amaçla verilirse verilsin işletmeye finansman imkanı sağladığı açıktır. Dolayısıyla, alınan avanslar da işletme bakımından alınan borç olarak değerlendirilecek ve örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınacaktır. Ancak, inşaat işlerinde yapılan iş kısmı ile orantılı olarak hesaplanıp ödenen istihkak bedellerinin avans olarak kabul edilip örtülü sermayenin hesabında borç unsuru olarak dikkate alınması söz konusu değildir.

Örtülü sermaye tanımında yer alan kavramlara ilişkin açıklamalar, yine 5520 sayılı KVK'nun 12. Maddesinin diğer fıkralarında ve 1 sayılı KVK Genel Tebliği 12. Bölümde yer almaktadır.

Bu kavram ve açıklamalara bakalım;

*..... **sadece ilişkili şirketlere** finansman temin eden kredi şirketlerinden yapılan borçlanmalar **hariç olmak üzere**, ana faaliyet konusuna uygun

olarak faaliyette bulunan ve ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan banka veya benzeri kredi kurumlarından yapılan borçlanmaların % 50 si dikkate alınır. (KVK/12-2)

* Ortakla ilişkili kişi, ortağın doğrudan veya dolaylı olarak en az % 10 oranında ortağı olduğu veya en az bu oranda oy veya kâr payı hakkına sahip olduğu bir kurumu ya da doğrudan veya dolaylı olarak, ortağın veya ortakla ilişkili bu kurumun sermayesinin, oy veya kâr payı hakkına sahip hisselerinin en az % 10'unu elinde bulunduran bir gerçek kişi veya kurumu, (KVK/12-3-a) Burada belirtilen %10 luk oran, ortak için değil, ortakla ilişkili kişi için geçerlidir.

*Öz sermaye, kurumun Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit edilmiş hesap dönemi başındaki öz sermayesini, ifade eder. (KVK/12-3-b)

* Kurumların İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisselerinin edinilmesi durumunda, söz konusu hisse nedeniyle ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılanlardan temin edilen borçlanmalarda en az % 10 ortaklık payı aranır. (KVK/12-4)

Ortaklık kavramı, örtülü sermaye uygulamasında ortak olunan kurumun İMKB 'de işlem görüp görmemesine göre farklılık göstermektedir.

- ▶ İMKB'de işlem gören kurumlara iştirak edilmesi durumunda asgari %10 oranında ortaklık şartı aranmaktadır,
- ▶ İMKB'de işlem görmeyen kurumlara doğrudan iştirak edilmesi durumunda asgari ortaklık şartı aranmamaktadır.

*Yukarıda belirtilen oranlar, borç veren ortaklar ve ortakların ilişkide bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınır. (KVK/12-5)

*Örtülü sermaye sayılmayacak borçlanmalar KVK'nın 12.maddesinin 6.fıkrasında sayılmış olup bu borçlanmalar;

a. Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar.

b. Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından

temin ederek aynı şartlarla kısımları veya tamamen kullandığı borçlanmalar.

c. 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre faaliyette bulunan bankalar tarafından yapılan borçlanmalar.

d. 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar.

Bu çerçevede örtülü sermayeye isabet eden kur farkı giderlerinin de örtülü sermaye hükümlerine tabi olduğu açıktır.

2. ÖRTÜLÜ SERMAYE KAPSAMINDAKİ DÖVİZE ENDEKSLİ BORÇLANMALARDA KUR FARKI GELİRLERİ

Kurumların kullanmış olduğu borçların örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmiş olması halinde, örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin, Kurumlar Vergisi Kanununun 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre gider olarak yazılması mümkün bulunmadığından, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda TL'nin değer kazanması sonucu oluşacak kur farkı gelirlerinin de söz konusu borcun örtülü yoldan konulan bir sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespitinde gelir olarak dikkate alınması söz konusu olmayacağı, 1 Seri Nolu KVK genel tebliğinin 12.3. bölümünde açıklanmıştır.

Dolayısıyla örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda YTL'nin değer kazanması sonucu oluşacak kur farkı gelirlerinin söz konusu borcun örtülü yoldan konulan bir sermaye olarak kabul edilmesinin bir sonucu olarak, vergiye tabi kurum kazancının tespiti

inde gelir olarak dikkate alınması söz konusu olmamaktadır.

Diğer bir deyişle, örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gelirleri zaten vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacağı için düzeltme hükümlerine ilişkin şartlardan arı tutulmuştur.

Düzeltilme, örtülü sermaye kullanan şirketin faiz ve kur farkını kanunen kabul edilmeyen gider yazması, faiz ve kur farkı geliri elde eden borç veren ilişkili şirketin ise faiz gelirini temettü gelirini şartları varsa istisnası olarak, kur farkı gelirini ise diğer indirim olarak vergi matrahından düşmesi suretiyle yapılmaktadır.

Bu düzeltmenin yapılabilmesi için faiz gelirlerinin iştirak kazançları istisnası kapsamında işlem yapılabilmesi için bazı şartlar öngörülmüş, ancak kur farkına ilişkin düzeltmeler bu şartlarla sınırlandırılmamıştır. Zira, İdare örtülü sermaye kur farklarını hiçbir zaman kurum kazancına dahil edilmesi gereken bir tutar olarak kabul etmemiş, teknik bir düzeltme olarak değerlendirmişti. Bu bakış açısının zuhuru hem 7440 sayılı Kanun ile ihdas edilen ek vergi uygulamasında hem de 7524 sayılı kanunla getirilen ve 01.01.2025 tarihinden itibaren elde edilecek kazançlara uygulanacak yurtiçi asgari kurumlar vergisi uygulamasında açıkça düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere ek vergi uygulaması kurum kazancından istisna veya indirim olarak dikkate alınan ve vergi harcaması niteliği teşkil eden vergi bağışlıkları üzerinden alınmıştır. Bu verginin kapsamına örtülü sermaye uygulaması kapsamında dağıtılmış kar payı sayılan faizlere ilişkin düzeltme işlemleri sebebiyle KVK 5/1-a (Örtülü Sermaye Düzeltmesinden Doğan) iştirak kazançları istisnası vergiye tabi tutulurken, örtülü sermaye kapsamındaki kur farkları vergi harcaması olarak kabul edilmemiş, vergi matrahının düzeltilmesine ilişkin olarak teknik bir düzeltme olduğu aşağıdaki ifadelerle açıkça ikrar edilmiştir.

"Kurumlar vergisi mükelleflerince 2022 hesap dönemine ilişkin verilen kurumlar vergisi beyannamesinin "Diğer indirimler" veya "Diğer indirimler ve istisnalar" satırlarında gösterilmekle birlikte, mahiyet itibarıyla indirim veya istisna

kapsamında olmayıp, daha çok vergi matrahının doğru hesaplanması amacıyla beyannamenin bu satırlarına yazılan (Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile Vergi Usul Kanunu hükümleri arasındaki değerlendirme farkları, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda borç alan kurum nezdinde Türk Lirası'nın değer kazanması sonucu oluşan kur farkı gelirleri, kıdem tazminatı karşılığı iptali, vergi borçlarına mahsup edilen ve gelir olarak dikkate alınan 193 sayılı Kanunun mükerrer 121 inci maddesi kapsamındaki indirim hakkı gibi) tutarlar üzerinden ek vergi hesaplanmayacaktır.

Benzer bir kabul ve ikrar da asgari yurtiçi vergi uygulamasında "Kurumlar vergisi beyannamesinin "Diğer indirimler" veya "Diğer indirimler ve istisnalar" satırlarında gösterilmekle birlikte, **mahiyet itibarıyla indirim veya istisna kapsamında olmayıp, daha çok vergi matrahının doğru hesaplanması amacıyla beyannamenin bu satırlarına yazılan (Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile Vergi Usul Kanunu hükümleri arasındaki değerlendirme farkları, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda borç alan kurum nezdinde Türk Lirası'nın değer kazanması sonucu oluşan kur farkı gelirleri, kıdem tazminatı karşılığı iptali, vergi borçlarına mahsup edilen ve gelir olarak dikkate alınan 193 sayılı Kanunun mükerrer 121 inci maddesi kapsamındaki indirim hakkı gibi) tutarlar üzerinden asgari kurumlar vergisi hesaplanmayacaktır.**" Zuhur etmiştir.

Örtülü sermaye kabul edilen tutarlar sebebiyle kur değerlemesine tabi tutulmaması gerekirken muhasebe programlarının otomatik olarak gerçekleştirdiği örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmalar kaynaklı kur değerlemelerinin kurum kazancına etkisini nötrlemek için diğer indirim satırında gösterilmesi; bir vergi harcaması teşkil eden istisna/indirim niteliğinde olmayıp idarece yapılan düzenlemelere uygun olarak kurum kazancının beklenen tutara getirilmesi için yapılan teknik bir düzeltmedir. Bu düzeltme için ne Kurumlar Vergisi Kanunu'nda ne de Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nde herhangi bir şart arandığına ilişkin hüküm/açıklama yer almadığı gibi örtülü sermaye kapsamındaki faizlerin kar payı olarak düzeltilmesi için aranan şartların yer aldığı bölümlerde kur farklarının

bu düzeltilmenin dışında olduğu açıkça düzenlenmiştir.

Bu çerçevede örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gelirleri borcu kullanan veya borç alan kurum açısından mali kar oluşup oluşmadığına ve KKEG yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın Kurumlar Vergisi Matrahının tespitinde indirim konusu yapılması 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıkça ifade edilen belirlemelere uygundur.

3. ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İSABET EDEN KUR FARKLARINDA DÜZELTME İŞLEMLERİ

Düzeltilme işlemleri hem KVK'nun 12.madde 7. Fıkrasında belirtilmiş, hem de 1 Seri Nolu KVK Genel Tebliğinin 12.4 bölümünde detaylandırılmıştır.

Kanun maddesine göre, Örtülü sermaye üzerinden **kur farkı hariç**, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi kanunlarının uygulanmasında, **gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde**, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılır. Daha önce yapılan vergilendirme işlemleri, tam mükellef kurumlar nezdinde yapılacak düzeltmede örtülü sermayeye ilişkin kur farklarını da kapsayacak şekilde, taraf olan mükellefler nezdinde buna göre düzeltilir. **Şu kadar ki, bu düzeltmenin yapılması için örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şarttır.**

Bu konu ile ilgili Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan [15/12/2020 tarih 2030549-125\[12-2020/498\]-E.933530 sayılı özelge](#) ile "**Ancak, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği geçici vergi döneminde örtülü sermaye hükümleri dikkate alınarak hesaben düzeltme yapılabilmesi için Kurumlar Vergisi Kanununun 12 nci maddesinin yedinci fıkrası kapsamında düzeltme şartlarının varlığı aranmayacaktır.**" Denilmek suretiyle bu konuda 1 Seri No.lu KVK Genel Tebliğdeki açıklamalara en yakın yorum yapılmıştır.

1 Seri Nolu KVK genel tebliğinin 12.4 bölümünde, örtülü sermaye üzerinden ödenen faiz ve benzeri ödemeler veya

hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulanmasında, **gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde**, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. **Kur farkları bu kapsamda değerlendirilmeyeceği**, belirtilmiştir.

Yabancı para üzerinden yapılan borçlanmalara ilişkin borç/öz sermaye hesabında, her bir borcun alındığı tarihte geçerli olan döviz kuru esas alınacaktır. Yabancı para üzerinden alınan borcun vadesinin izleyen yıla sarkması halinde, izleyen yıl için söz konusu hesaplama, borcun ödenmeyen tutarının bilanço günü itibarıyla Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre değerlendirilmiş tutarı esas alınmak suretiyle yapılacaktır.

1 Seri Nolu KVK Genel Tebliğinin 12.4 bölümünde yapılan açıklamalarda, borcu verenlerin mükellefiyet durumlarına göre ayrıştırılmalar yapılarak, borcu alan ve borcu veren kurumların düzeltme işlemleri ayrı ayrı anlatılmıştır.

-Borç verenin tam mükellef kurum olması

Düzeltilmenin, işlemin yapıldığı geçici vergi dönemi içinde, ilgili geçici vergi döneminden sonra, hesap dönemi kapandıktan sonra yapılmış olmasına göre işlem tesis edilebileceği, tebliğin bu bölümünde yapılan açıklamalardan anlaşılmaktadır.

- ▶ Kullanılan borç nedeniyle, **geçici vergi dönemi içinde** örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, kur farkı ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde hesaben gerekli düzeltmeye tabi tutulabilecektir. **Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür.**
- ▶ Düzeltilmenin, **gider yazılan geçici vergi döneminden sonra yapılması halinde**, borç alan kurum tarafından verilen düzeltme beyannamesi ile tahakkuk eden vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartıyla, **borç veren kurum tarafından da (bir sonraki geçici vergi döneminde) düzeltme yapılabilir.**
- ▶ Borç veren tarafından düzeltme yapılırken, faiz gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden kısımlar kâr payı geliri olarak dikkate alınacak

ve şartların varlığı halinde iştirak kazançları istisnası olarak vergiden istisna edilecek; **kur farkı gelirlerinden örtülü sermayeye isabet eden herhangi bir tutar var ise bu gelirler de vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacak; YTL'nin değer kazanması sonucu örtülü olarak konulmuş sermayeye isabet eden bir kur farkı giderinin mevcut bulunması halinde de bu gider vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.**

- ▶ Hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanan kurumun yapacağı düzeltme talebi, vergi daireesinde Vergi Usul Kanunu uyarınca değerlendirilip sonuçlandırılacaktır. Bu düzeltme sonucu tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması halinde, karşı tarafın da gerekli düzeltme işlemini kendiliğinden yapması mümkün olacaktır.
- ▶ Verginin kesinleşmesi; dava açma süresi içinde dava açılmaması, yargı mercilerince nihai kararın verilmiş olması veya uzlaşmanın vaki olması gibi haller nedeniyle, verginin kesinleşmesi ve itiraz edilmeyecek duruma gelmesidir.
- ▶ Örtülü sermaye kapsamındaki finansmanı kullandıran kurum nezdinde yapılacak düzeltmede dikkate alınacak tutar, kesinleşen ve ödenen tutar olacaktır. Örtülü sermaye kapsamında borç kullanan kurumun, zamanaşımı süresi içinde düzeltme talebinde bulunmuş olması halinde, düzeltme sonucu tarh edilen verginin kesinleşip ödenmesi şartıyla karşı tarafta da süreye bakılmaksızın gerekli düzeltme işlemi yapılacaktır.

-Borç verenin dar mükellef kurum, gerçek kişi, vergiye tabi olmayan veya vergiden muaf herhangi bir kişi olması

Borç para verenin dar mükellef kurum, gerçek kişi veya vergiden muaf herhangi bir kişi olması durumunda, örtülü sermaye üzerinden ödenen faizler borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış kâr payı olarak kabul edilecektir. Bu şekilde dağıtılmış kâr payı, net kâr payı tutarı olarak dikkate alınacak ve brüte tamamlanarak belirlenen oranlarda vergi kesintisine tabi tutulacaktır. **Örtülü sermayeye isabet eden kur farkı giderlerinin kâr payı olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla vergi kesintisine tabi tutulması söz konusu değildir.**

Ayrıca, mükellefler, örtülü sermaye uygulaması nedeniyle kullandıkları borçların örtülü sermayeye isabet eden tutarına ilişkin faizleri giderleştirmemeleri ve tahakkuk eden bu faiz tutarlarını ödememeleri halinde, tahakkuk eden ancak ödenmemiş olan bu tutarların henüz dağıtılmış bir kâr payı olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacağından, kâr payı stopajına tabi tutulması da söz konusu olmayacaktır. Anılan faiz tutarlarının ödenmesi halinde ise kâr payının dağıtıldığı kabul edilecektir.

Öte yandan, hesap dönemi kapandıktan sonra örtülü sermaye kullanımı nedeniyle herhangi bir faiz reddi veya düzeltme yapılması durumunda, faiz tutarlarının ödenip ödenmediğine bakılmaksızın, örtülü sermaye şartlarının gerçekleştiği hesap döneminin son günü itibarıyla söz konusu tutarlar üzerinden kâr dağıtımına bağlı vergi kesintisinin yapılması gerekmektedir.

Örtülü sermaye sayılan borçlara ilişkin dar mükellef kurumlara ödenen faizler üzerinden yapılmış vergi kesintisi, düzeltme neticesine göre kâr payından yapılması gereken vergi kesintisine mahsup edilebilecektir.

4. UYGULAMA ÖRNEĞİ VE ÖRTÜLÜ SERMAYEYE İSABET EDEN KUR FARKLARININ VERGİ BOYUTU

Örnek: Borç verenin tam mükellef kurum olduğu senaryoda, borç alan kurumun öz sermaye tutarı ve aldığı borca ilişkin veriler ve diğer hesaplamalar aşağıdaki gibidir.

Dönem Başı Öz Sermaye:	10.000.000,00
Alınan Dövizli Borç Tutarı \$:	5.000.000,00
Borç Alış Tarihi Kuru \$:	25,00
Dönem Sonu Kur \$:	30,00
Borçlanmanın TL Karşılığı (Alış):	125.000.000,00
Borçlanmanın TL Karşılığı (Dönem Sonu):	150.000.000,00
Toplam Olumsuz Kur Farkı:	25.000.000,00
Örtülü Sermaye Hesabı	
Öz Sermaye:	10.000.000,00
Öz Sermayenin 3 Katı:	30.000.000,00
Borç Toplamı:	125.000.000,00
Örtülü Sermaye Tutarı:	95.000.000,00
Örtülü Sermaye Oranı:	76%
Kur Farkının Örtülü Sermayeye İsbet Eden Kısmı	
Kur Farkı Tutarı:	25.000.000,00
Örtülü Sermaye Oranı:	76%
* ÖS ye İsbet Eden Kur Farkı:	19.000.000,00
Gider Yazılabilecek Kur Farkı:	6.000.000,00

*Borç veren tarafından, işlem tarihinde Kur Farkı geliri yazıldıktan sonra, Geçici vergi ve KV Beyannamelerinde Diğer indirimlerde düşülecektir.

*Borcu alan tarafından, işlem tarihinde Kur Farkı Gideri yazıldıktan sonra, Geçici Vergi ve KV Beyannamelerinde KKEG olarak değerlendirilecektir.

Görüldüğü gibi bu kapsamda borcu kullanan kurumun, örtülü sermayeye isabet eden kur farkları, beyannamelerinde (geçici/kurumlar) matrah çıksa da çıkmasa da, KKEG olarak değerlendirilmektedir. Buradaki özellikli durum, borcu veren kurumun, borcu alan kurum tarafından

KKEG olarak değerlendirilen kur farklarını, kendi beyannamelerinde diğer indirim olarak düşebilmesinin, borcu alan kurumun beyannamesinde en az, bu tutar kadar matrah mevcut olmasına bağlanması yorumudur.

Yukarıdaki açıklamalarda da belirtildiği üzere, Tebliğin 12.4 bölümünde düzeltme işlemlerinin Borç verenin tam mükellef kurum olması bölümünde: "Kullanılan borç nedeniyle, geçici vergi dönemi içinde örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, kur farkı ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde hesaben gerekli düzeltmeye tabi tutulabilecektir. **Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkündür.**" İfadesi yer almasına ve bu bölümde, borcu alan kurumun beyannamelerinde matrah oluşması ve tahakkuk eden vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartından bahsedilmemesine, yazımızın "3. Örtülü Sermaye Kapsamındaki Dövize Endekli Borçlanmalarda Kur Farkı Gelirleri" yapılan açıklamalar kapsamında, **örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gelirleri borcu kullanan veya borç alan kurum açısından mali kar oluşup oluşmadığına ve KKEG yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın Kurumlar Vergisi Matrahının tespitinde indirim konusu yapılması** 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıkça ifade edilen belirlemelere uygundur. Kaldı ki bu konuda GİB tarafından yayınlanan [15/12/2020 tarih 2030549-125\[12-2020/498\]-E.933530 sayılı özelgede](#) de dönemi içerisinde yapılan düzeltmeler için herhangi bir şart olmadığı açıklanmıştır.

5. ÖZELGELER VE YARGI KARARLARI

Mali İdare 2007 ve 2008 yıllarında yayınlamış olduğu özelgelerde, örtülü sermaye kapsamındaki elde edilmiş sayılan kâr payını ticaret hukuku kapsamındaki kâr payından ayrı değerlendirmiş ve örtülü sermaye şartlarının mevcut olması hâlinde dağıtılmış kâr payı olarak sayılan tutarın sadece vergisel açıdan değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Dolayısıyla borcu kullanan kurumun zararda olması nedeniyle herhangi bir vergi tarhiyatı oluşmaması durumunda da borç veren kurum nezdinde düzeltme yapılabilmesi mümkün olarak değerlendirilmiştir.

Ancak Mali İdare bundan sonra verdiği neredeyse bütün görüşlerinde, örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olmasının şart olması gerektiği, borç kullanan kurumda düşük mali kar ya da zarar çıkması durumunda borç veren kurumun düzeltme işleminde örtülü sermayeye isabet eden faiz ve kur farklarını, ya oluşan mali kar kadar diğer indirimlerde düşebileceği (faiz ve kur farkı gelirlerini) ya da zarar nedeniyle hiç düşemeyeceği, şeklinde sert bir tavır sergilemiş ve sergilemektedir. Örnek olarak, Mali İdare tarafından hesap dönemi sonunda, örtülü sermaye kullanan kurumun zarar etmesi halinde, borç alan kurum açısından kar payı dağıtımını yapıldığı kabul edilmektedir. (18/08/2015 tarih ve 62030549-125[12-2013/232]-75338 sayılı Özelge) Ancak aynı durumda, borcu veren kurum açısından kar payı dağıtımını yapıldığı kabul edilmemekte, iştirak kazanç istisnası olarak değerlendirilmesine müsaade edilmemektedir. (19/08/2013 tarih ve 84098128-125[12-2012/1]-499 sayılı Özelge)

Buna karşılık yargı kararlarında hem mali idarenin görüşünde hem de bu görüş aksine kararlar yer almaktaydı. Bu kapsamda mükellef aleyhine verilen kararlarda, borç kullanan kurum nezdinde verginin tarh edilerek kesinleşip ödenmesi şartının ödenen bir vergi olması gerektiği şeklinde değerlendirildiği görülmekteyken, Danıştay 9. Dairesinin 20.09.2021 Tarih ve E. 2018/4499 K. 2021/4093 Sayılı Kararında bu şartın, örtülü sermaye kullanan kurumun, kurumlar vergisine tabi kazancı çıktı-

ğı durumlar için geçerli olacağı, ancak dönem zararı, geçmiş yıllar zarar mahsubu gibi durumlar ile indirim ve istisnalar gibi yasal mevzuat gereği oluşan durumların beyannamede değerlendirilmesi sonucu kurumlar vergisi matrahının oluşmaması halinde, verginin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartının aranmasına gerek bulunmadığı yönünde hüküm tesis edilmiştir.

Ayrıca DVDDK, uyumsuzluğun çözümlenebilmesi için Kanun'da düzeltme için öngörülen örtülü sermaye kullanan kurum adına tarh edilen vergilerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması şartından ne anlaşılması gerektiğinin açıklığa kavuşturulması gerektiğinin tespitini yaptıktan sonra;

- ▶ Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 12. maddesinde açıkça, "daha önce yapılan vergilendirme işlemleri"nin düzeltilmesi için "tarh edilen "vergi-lerin kesinleşmiş ve ödenmiş olması gerektiğinin belirtildiği, buradan anlaşılması gereken hesap dönemi kapandıktan sonra diğer bir ifadeyle kurumlar vergisi beyannamesi verildikten ve kurumlar vergisi tahakkuk ettirildikten sonra örtülü sermaye kullanan kurumun yapacağı düzeltme talebi yönünden, beyana dayalı olarak, ikmalen ya da re'sen tarh edilen verginin kesinleşmiş ve ödenmiş olması gerektiği, dolayısıyla henüz vergilendirme ve tarh işlemi gerçekleşmeden, dönemi içinde yapılan düzeltmelerde kesinleşme ve ödeme şartının söz konusu olmayacağı,
- ▶ Bu durumda, borç alan şirket tarafından kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınmasına rağmen zarar edilmiş olması nedeniyle kurumlar vergisi ödenmemesi halinde de borç veren kurum nezdinde gerekli düzeltme işlemleri yapılabileceğinden ve dolayısıyla anılan borca ilişkin faiz gelirinin elde edilen kâr payı sayılarak iştirak kazancı istisnası kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden, ihtirazi kaydın kabul edilmemesi suretiyle tahakkuk ettirilen vergide hukuka uygunluk görülmediği, sonucuna ulaşmış ve bu gerekçelerle, ihtirazi kayıtlı verilen beyanname üzerine tahakkuk ettirilen verginin kaldırılmasına ilişkin ısrar kararında sonucu itibarıyla hukuka aykırılık bulunmamış ve ısrar kararına yönelik temyiz istemini reddetmiştir. (Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 08.03.2023 tarih ve E:2021/1152 K:2023/156 sayılı kararı.)

SONUÇ

Çalışmamızın önceki bölümlerinde Örtülü Sermaye kapsamındaki borcu alan kurum tarafından ödenen faiz ve **kur farklarının**, borcu verenin tam mükellef kurum veya gerçek kişi, dar mükellef kurum veya gerçek kişi olması halinde işlemin taraflarının yapması gereken düzeltme işlemleri ve vergi etkisi özellikle Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında anlatılmaya çalışılmıştır.

1 Seri Nolu KVK Genel Tebliği'nin 12.4 bölümünde Düzeltmenin, işlemin yapıldığı geçici vergi dönemi içinde, ilgili geçici vergi döneminden sonra, hesap dönemi kapandıktan sonra yapılmış olmasına göre işlem tesis edilebileceği yönünde açıklamalara göre;

Kullanılan borç nedeniyle, geçici vergi dönemi içinde örtülü sermaye şartlarının gerçekleşmesi halinde, o dönemde daha önce borç alan kurum tarafından giderleştirilen faiz, **kur farkı** ve benzeri giderler, bu işlemin yapıldığı geçici vergi döneminde **hesaben gerekli düzeltmeye** tabi tutulabilecektir. Borç veren kurum tarafından da aynı dönem içinde düzeltme yapılabilmesi mümkün ve bu düzeltmenin yapılabilmesi

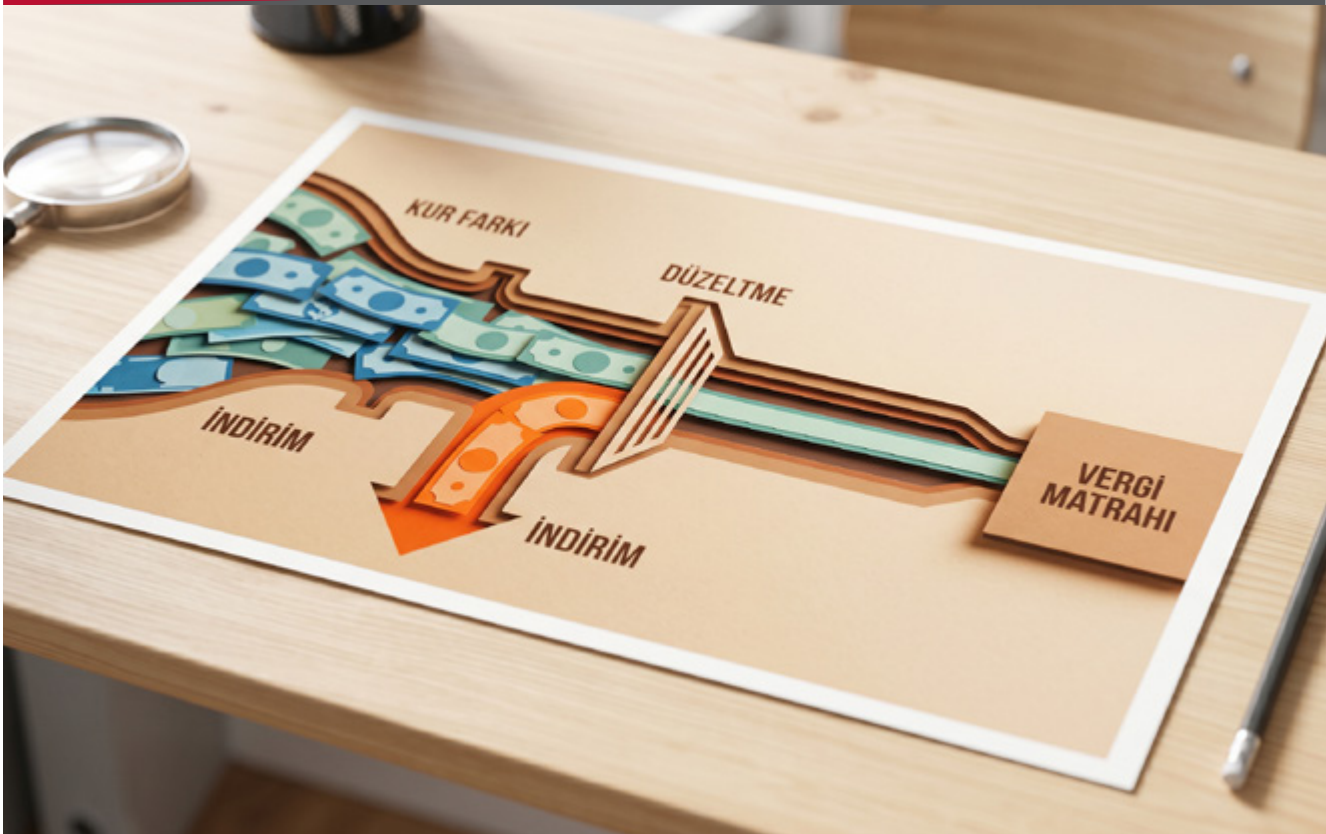
için faiz gelirlerinin iştirak kazançları istisnası kapsamında işlem yapılabilmesi için bazı şartlar öngörülmüş, ancak kur farkına ilişkin düzeltmeler bu şartlarla sınırlanmamıştır.

Ayrıca, hesaben düzeltme tabiri aslında bir düzeltme değil örtülü sermaye kapsamındaki borçlanmalar kaynaklı kur değerlemelerinin kurum kazancına etkisini gidermek için yapılan bir işlemdir. Çünkü verilecek ilk beyannamede doğru işlemler tesis edildiğinden, bir düzeltmeden bahsedilemez.

Mali İdare, örtülü sermaye kur farklarını hiçbir zaman kurum kazancına dahil edilmesi gereken bir tutar olarak kabul etmemiş, teknik bir düzeltme olarak değerlendirmiştir. Hem 7440 sayılı Kanun ile ihdas edilen ek vergi uygulamasında hem de 7524 sayılı kanunla getirilen ve 01.01.2025 tarihinden itibaren elde edilecek kazançlara uygulanacak yurtiçi asgari kurumlar vergisi uygulamasında, *“Diğer indirimler” veya “Diğer indirimler ve istisnalar” satırlarında gösterilmekle birlikte, mahiyet itibarıyla indirim veya istisna kapsamında olmayıp, daha çok vergi matrahının doğru hesaplanması amacıyla beyannamenin bu satırlarına yazılan* (Türkiye

Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları ile Vergi Usul Kanunu hükümleri arasındaki değerlendirme farkları, örtülü sermaye kabul edilen borçlanmalarda borç alan kurum nezdinde Türk Lirası'nın değer kazanması sonucu oluşan kur farkı gelirleri, kıdem tazminatı karşılığı iptali, vergi borçlarına mahsup edilen ve gelir olarak dikkate alınan 193 sayılı Kanunun mükerrer 121 inci maddesi kapsamındaki indirim hakkı gibi) tutarlar üzerinden ek vergi ve asgari kurumlar vergisi hesaplanmayacaktır.” denilerek açık bir düzenleme yapılmıştır.

Bu çerçevede örtülü sermayeye isabet eden kur farkı gelirleri borcu kullanan veya borç alan kurum açısından mali kar oluşup oluşmadığına ve KKEG yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın Kurumlar Vergisi Matrahının tespitinde indirim konusu yapılması 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinde açıkça ifade edilen belirlemelere uygundur.

Can ÇELEBİCAN

Ar-Ge / Teknokent Danışmanı
can.celebican@centrumturkey.com

TEKNOKENTLERDE KAZANÇ AYRIŞTIRMASI VE İSTİSNA UYGULAMALARI

GİRİŞ

Türkiye’de teknoloji ve inovasyon odaklı faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla yürürlüğe konulan 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinden elde edilen kazançlara önemli vergi avantajları sağlamaktadır. Bu kapsamda, teknoloji geliştirme bölgelerinde yürütülen belirli faaliyetlerden elde edilen kazançlar, belirli şartlar dahilinde gelir ve kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Bununla birlikte, uygulamada bu istisnanın kapsamının doğru belirlenmesi, özellikle hangi gelirlerin istisna kapsamında değerlendirileceği ve hangi gelirlerin vergilendirileceği konusunda ciddi yorum farklılıklarına yol açmaktadır.

1. İSTİSNANIN NİTELİĞİ, KAPSAMI VE YASAL DÜZENLEME

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nun geçici 2. maddesi kapsamında tanınan kazanç istisnası, münhasıran yazılım, Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinden elde edilen kazançlara uygulanmakta olup, niteliği itibarıyla mükellef bazlı değil faaliyet bazlı bir istisna karakteri taşımaktadır. Bu çerçevede, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflerin aynı anda hem istisna kapsamında hem de istisna dışında gelir elde etmeleri mümkündür. Dolayısıyla vergilendirmede esas olan, kazancın elde edildiği faaliyetin niteliğinin doğru tespit edilmesi olup, her bir gelir unsurunun kaynağına göre ayrı ayrı değerlendirilmesi ve buna uygun şekilde vergisel işleme tabi tutulması gerekmektedir.

2. İSTİSNA KAPSAMINA GİREN FAALİYETLER

İdare, 4691 sayılı Kanun kapsamındaki istisna uygulamasını "münhasıran bölge içindeki faaliyet" kriterine dayandırarak, teşvikin sınırlarını projenin fiziki ve teknik sınırlarıyla çizer. Bu bağlamda; yeni bir ürün, süreç veya hizmet geliştirilmesine matuf Ar-Ge ve tasarım faaliyetleri ile programlama, veri yapılarının tesisi ve sistem analizi gibi yazılım süreçlerinden elde edilen kazançlar istisnanın esasını teşkil etmektedir. Lisans, patent gibi gayrimaddi haklara bağlanmamış olmakla birlikte

uyarlama, yerleştirme, geliştirme, revizyon, ek yazılım gibi faaliyetlerden elde edilen kazançların da istisna kapsamında değerlendirileceği tabiidir.

Bununla birlikte güncel özelge ile idare görüşü, "teknoloji geliştirme bölgelerinde yürütülen faaliyetlerden doğan alacaklara ilişkin kur farkı gelirleri, 4691 sayılı Kanun kapsamındaki ticari işlemlerden elde edilen gelir olarak değerlendirildiğinden, söz konusu istisnanın kapsamında olacağı" yönündedir. Buna göre Bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetleri kapsamındaki kazançlar istisna kapsamında değerlendirilmekte olup bu faaliyetlere ilişkin döviz cinsinden alacaklar tahsil edilinceye kadar oluşan kur farkları da istisna kapsamındadır.

Diğer taraftan, teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyet gösteren mükelleflere, istisnadan yararlanan Ar-Ge ve tasarım projelerine ilişkin olarak, TÜBİTAK ve benzeri kurumlar tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde hibe şeklinde sağlanan destek tutarları ile diğer kurumların bu mahiyetteki her türlü bağış ve yardımları, kurum kazancına dahil edilecek ve istisnadan yararlandırılacaktır.

Son olarak güncelleme dışında bir yazılımla ilgili olarak verilen bakım, destek (otomasyon) hizmetleri, teknoloji geliştirme bölgesinde veya ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde üretilse dahi, network

uygulamaları gibi yazılımlar, işlevlerini yerine getirmek için yazılım kullanan ürün, aygıt, eşya vb. donanımlar ile bu donanımlara ilişkin hizmetler, web sitesi aracılığıyla verilen reklam hizmetleri ve ar-ge çalışmaları kapsamında yer alan teslim ve hizmetler istisna kapsamında değerlendirilmez. Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilse dahi nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan gelirler, yabancı paraların değerlendirilmesinden kaynaklanan kur farkları ise anılan istisna kapsamında değildir. Yine, yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetleri kapsamı dışında elde edilen gelirler ile olağandışı gelirler de istisna kapsamı dışındadır.

3. İSTISNA KAZANÇ TUTARININ TESPİTİ

4691 sayılı Kanun'un Geçici 2'nci maddesi kapsamında düzenlenen istisna, mahiyeti itibarıyla bir kazanç istisnası olup, istisna kapsamına giren faaliyetlerden elde edilen hasılatın bu faaliyetlere ilişkin gider ve maliyetlerin düşülmesi suretiyle belirlenen kazancın tamamı gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.

Bu kapsamda, istisna kazancın ve buna bağlı olarak vergi matrahının doğru şekilde belirlenebilmesi için, Kanun kapsamındaki ve kapsam dışındaki faaliyetlere ait hasılat, maliyet ve gider unsurlarının ayrı ayrı izlenmesi; istisna kapsamındaki faaliyetlere ilişkin gelir ve giderlerin diğer faaliyetlerle karıştırılmaması ve muhasebe kayıtlarının bu ayrımı açık şekilde ortaya koyacak şekilde tutulması gerekmektedir.

Öte yandan, istisna kapsamında yürütülen faaliyetlerin zararlı sonuçlanması durumunda, söz konusu zararların istisna dışı faaliyetlerden elde edilen kazançlardan mahsup edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

3.1. Müşterek Genel Giderlerin Dağıtımı

İstisna kapsamına giren faaliyetler ile bu kapsama girmeyen işlerin birlikte yapılması halinde müşterek genel giderlerin, bu faaliyetler ile ilgili olarak cari yılda oluşan maliyetlerin birbirine oranı esas alınarak dağıtılması gerekmektedir.

İstisna kapsamına giren ve girmeyen faaliyetlerde müştereken kullanılan tesisat, makine ve ulaştırma vasıtalarının amortismanlarının ise bunların her bir işte kullanıldıkları gün sayısına göre dağıtımının yapılması gerekmektedir. Hangi işlerde ne kadar süreyle kullanıldığı tespit edilemeyen sabit kıymetlere ilişkin amortismanlar, müşterek genel giderlerle birlikte dağıtımına tabi tutulacaktır.

3.2. Seri Üretim Kapsamında Elde Edilen Kazançlar

Teknoloji geliştirme bölgelerinde yürütülen yazılım ve Ar-Ge faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan ürünlerin mükellefler tarafından seri üretime konu edilerek ticarileştirilmesi halinde, bu faaliyetlerden elde edilen kazançların tamamının istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu durumda, söz konusu kazancın gayri maddi hakka (lisans, patent vb.) isabet eden kısmının, transfer fiyatlandırması esasları çerçevesinde ayrıştırılması suretiyle istisnadan yararlanılması mümkün olup, üretim ve pazarlama organizasyonundan kaynaklanan kazanç unsurlarının ise istisna kapsamında değerlendirilmemesi gerekmektedir.

Benzer şekilde, teknoloji geliştirme bölgelerinde yürütülen tasarım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan ürünlerin seri üretim yoluyla pazarlanması durumunda, bu sa-

tişlardan elde edilen kazancın tasarıma isabet eden kısmı transfer fiyatlandırması ilkeleri doğrultusunda ayrıştırılarak istisnaya konu edilebilecek, üretim ve ticari faaliyetlerden doğan kazanç unsurları ise istisna dışında kalacaktır.

Nitekim, bölgede geliştirilen yazılımların lisanslanması veya kiralanması suretiyle elde edilen gelirler istisna kapsamında değerlendirilirken, bu yazılımların fiziksel veya dijital ortamda satışından doğan kazancın lisans unsuruna isabet etmeyen kısmı istisnadan yararlanamayacaktır.

Aynı şekilde, Ar-Ge faaliyetleri sonucunda geliştirilen bir ilaca ilişkin gayri maddi hakkın devri veya kiralanmasından elde edilen kazanç istisna kapsamında kabul edilmekte; ancak söz konusu ilacın bizzat üretilerek satışa konu edilmesi halinde, elde edilen kazancın yalnızca gayri maddi hakka atfedilebilen kısmı istisnadan yararlanabilmektedir.

3.3. Nitelikli Harcama / Toplama Harcama Oranı

Cumhurbaşkanı Kararı ile getirilen düzenleme çerçevesinde, bölgelerde gerçekleştirilen Ar-Ge ve yazılım faaliyetlerinden doğan gayrimaddi hakların devri, satışı ve kiralanmasından elde edilen kazançların istisnaya konu edilebilmesi için patent ve fonksiyonel olarak patente eşdeğer belgeye bağlanması şartı getirilmiştir. Tasarım faaliyetlerinden doğan gayrimaddi hakların devri, satışı ve kiralanmasından elde edilen kazançlar ise istisna kapsamı dışına çıkarılmıştır.

Bu kapsamda, Ar-Ge ve yazılım faaliyetleri sonucu doğan, patent veya fonksiyonel olarak patente eşdeğer nitelikteki gayri maddi haklardan elde edilen bu kazançların istisna kapsamında değerlendirilecek kısmı, kazancın elde edilmesine esas teşkil eden faaliyetlere ilişkin nitelikli harcamaların toplam harcamalara oranlanması suretiyle belirlenmektedir. 1/9/2017 tarih ve 2017/10821 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, mükellefler nitelikli harcama tutarını %30'una kadar artırabilir. Şu kadar ki, bu şekilde artırılan nitelikli harcama tutarı toplam harcama tutarını aşamaz.

Söz konusu oranlama proje bazında yapılmakta olup, teknoloji geliştirme bölgesinde yürütülen her bir projeden elde edilen kazanç için ayrı ayrı hesaplanması gerekmektedir. Bu doğrultuda, ilgili projeye ilişkin istisnaya konu edilecek kazanç tutarı, nitelikli harcamaların toplam harcamalar içerisindeki payının söz konusu proje kazancına uygulanması suretiyle tespit edilmektedir.

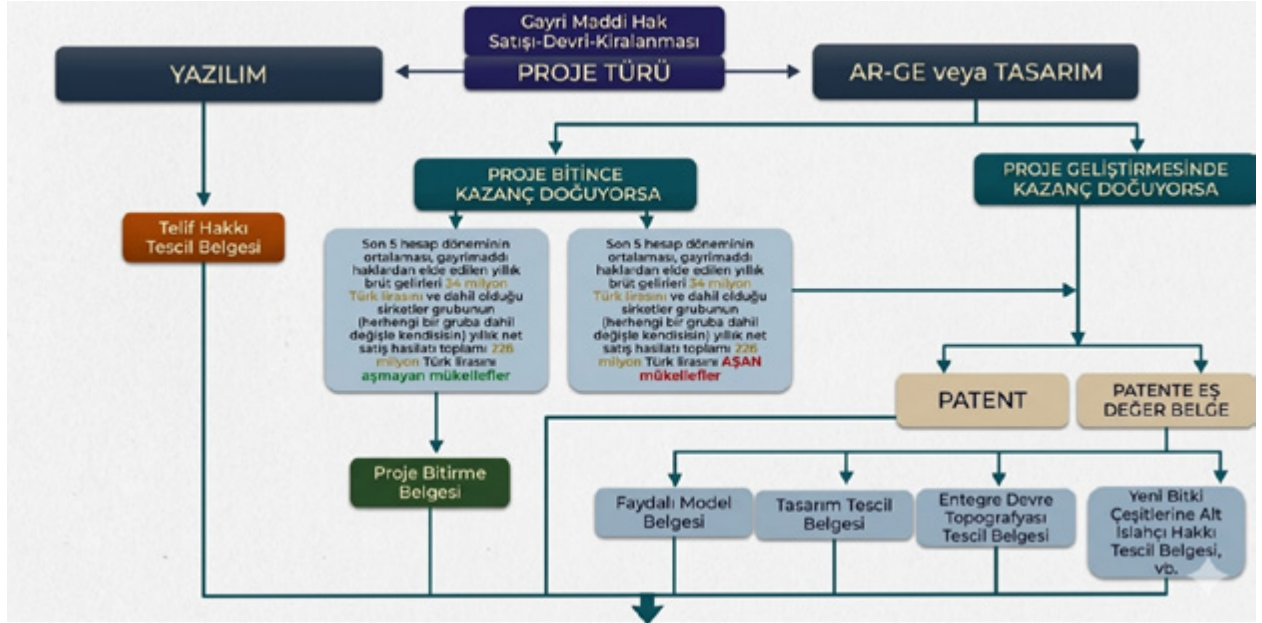
Bu kapsamda, oran hesaplamasında dikkate alınacak nitelikli harcamalar ile toplam harcamaların içeriği aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Belirtilen Harcama Türleri	Nitelikli Harcamalar Kapsamına;	Toplam Harcama Kapsamına;
İlişkisiz kişilerden sağlanan ve (gayri maddi hak ile doğrudan bağlantılı harcamalar) aynı mahiyeti taşıyan fayda ve hizmet bedellerinin toplamı	Girmektedir.	Girmektedir.
Yurt içinde yerleşik ilişkili kişilerden sağlanan fayda ve hizmet bedelleri	Girmektedir.	Girmektedir.
Gayri maddi hakkın elde edilebilmesi için mükellefin kendisi tarafından yapılan ve gayri maddi hak ile doğrudan bağlantılı harcamalar	Girmektedir.	Girmektedir.
Gayri maddi hak satın alma bedelleri (lisans ve benzeri bedeller dahil)	Girmez	Girmektedir.
Yurtdışı ilişkili kişilerden sağlanan fayda ve hizmet bedelleri	Girmez	Girmektedir.
Faiz giderleri	Girmez	Girmez
Bina maliyetleri gibi yürütülen yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyeti ile doğrudan ilişkili olmayan her türlü maliyet unsuru	Girmez	Girmez
Binalara ilişkin amortismanlar, kiralar, ısıtma, aydınlatma, su, temizlik, güvenlik, bakım, onarım, vergi, resim ve harçlar ile genel yönetim giderlerinden verilen paylar gibi	Girmez	Girmez
Finansman giderleri	Girmez	Girmez

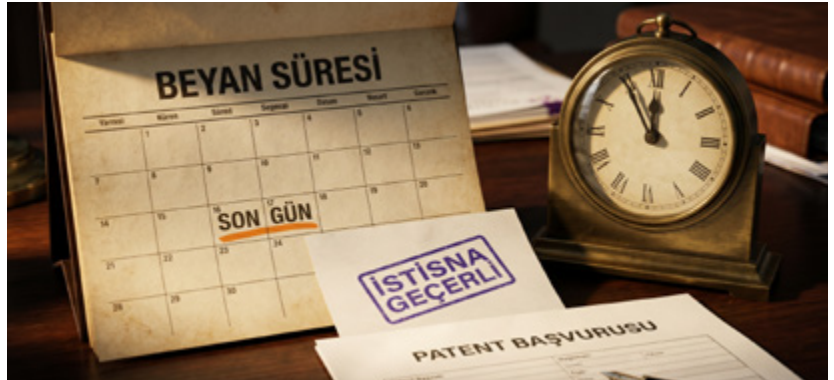

3.4. Patent veya Eşdeğer Belgeye Bağlama

Cumhurbaşkanı Kararı kapsamında yer alan kazançların, 4691 sayılı Kanununun Geçici 2'nci maddesi çerçevesinde istisnadan yararlanabilmesi için, bu kazançlara konu gayri maddi hakların niteliğine uygun olarak ilgili mevzuat uyarınca tescile veya kayda yetkili mercilere başvurularak patent ya da fonksiyonel olarak patente eşdeğer bir belgeye bağlanması gerekmektedir. Diğer taraftan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında telif hakkı tesciline konu edilen yazılımlardan elde edilen kazançlar bakımından, ilave bir belge aranmaksızın istisna uygulanabilmektedir. Patent veya Eşdeğer Belgeyi tablolandırmak istersek;

Bununla birlikte, mükelleflerin ilgili gayri maddi haklara ilişkin tescil veya kayıt başvurularını, kazancın elde edildiği vergilendirme dönemine ait beyannamenin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar gerçekleştirmiş olmaları kaydıyla, söz konusu kazançlara ilişkin istisnadan, işlemin gerçekleştiği vergilendirme döneminden itibaren yararlanmaları mümkündür.

Genel olarak istisna kazanç tutarının tespitini yaparken, istisna kapsamına giren faaliyetlerden elde edilen hasılatın bu faaliyetlere ilişkin gider ve maliyetlerin düşülmesi suretiyle belirlenen kazancı bulduktan sonra;

- ▶ Projeyle ilişkin hasılat var ise patent veya eşdeğer belgeye başvuru yapılmalı (Kurumlar Vergisi Beyanname Verme tarihine kadar)
- ▶ Müşterek giderlerden pay verilecek;
- ▶ Seri Üretime isabet eden kazanç tutarı kapsam dışı bırakılacak,
- ▶ Kalan kazanç tutarına Nitelikli Harcama/Toplam Harcama oranı uygulanacak olup,

Bu kapsamda beyanname üzerinde istisna edilecek kazanç tutarı belirlenecektir.

4. DİĞER HUSUSLAR

Kazanç istisnasına etki edebilecek güncel gelişmeler ışığında birkaç konu daha var. 7263 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında %3 yatırım zorunluluğu ile 49 Sıra No.lu SMMM ve YMM Kanunu Genel Tebliği ile gelen YMM tasdik zorunluluğu;

4.1. %3 Yatırım Zorunluluğu

Güncel durumda teknokent kazanç istisnasının 5 milyon TL üzerinde olması durumunda bu tutarın %3'ü kadar tutarın pasifte geçici bir hesaba aktarılması, bu tutarın, geçici hesabın oluşturduğu yılın sonuna kadar Türkiye'de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da bu Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan diğer girişimcilere sermaye olarak konulması şarttır. (Aktarılması gereken tutar yükümlülüğü, yıllık bazda 100.000.000 TL ile sınırlıdır.)

Bu uygulamanın kazanç istisnasına etkisi ise, belirlenen tutar ve zamanda yapılmaması durumunda ilgili Kanunlar kapsamında yıllık beyanname üzerinden istisna edilen kazançların %20'si, ilgili yılda gelir ve kurumlar vergisi istisnasına konu edilemeyecektir. Bu tutar nedeniyle zamanında alınmayan vergiler vergi ziyayı cezası uygulanmaksızın tarh edilecektir.

4.2. YMM Tasdik Zorunluluğu

49 Sıra No.lu SMMM ve YMM Kanunu Genel Tebliği ile, gelir ve kurumlar vergisi beyannamelerinde yer alan bazı istisna, indirim ve vergi uygulamalarından yararlanabilmek,

YMM tarafından düzenlenmiş tasdik raporu ibrazı şartına bağlanmıştır.

Bu kapsamda 2025 yılı itibari ile tek tek 500.000 TL'yi ya da birden fazla istisna/indirim toplamı 1 Milyon TL'yi aşan mükellefler beyannamelerinde yer alan istisna, indirim ve uygulamalardan yararlanabilmeleri YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLERCE DÜZENLENMİŞ TASDİK RAPORU ibraz şartına bağlanmıştır.

SONUÇ

Teknokent kazanç istisnasının doğru uygulanmasını maddeleştirmek gerekirse;

- ▶ İstisna Faaliyetlere ilişkin gelirlerin/giderlerin ayrıştırılması gerekir,
- ▶ Müşterek giderlerden pay verilmesi gerekir,
- ▶ Projeyle ilişkin gayrimaddi hakların satışı, devri veya kiralanması söz konusu olacaksa patent veya eşdeğer belgeye başvuru yapılır (Kurumlar Vergisi Beyanname Verme tarihine kadar),
- ▶ Gayrimaddi hakların satışı, devri veya kiralanmasından elde edilen kazançta Nitelikli Harcama/Toplam Harcama oranı uygulanarak istisna edilecek kazanç tutarı bulunur
- ▶ İstisna beyanname üzerinde uygulanır.
- ▶ Seri Üretime isabet eden kazanç tutarı kapsam dışı bırakılır.

Sonraki adımda;

Belirlenen süre ve tutarlar dikkate alınarak %3 yatırım ile YMM tasdik zorunluluğuna uyularak süreç mevzuata uygun bir şekilde tamamlanmalıdır.

VERİLEN AVANSLAR VE DİĞER ALACAKLAR İÇİN ŞÜPHELİ ALACAK KARŞILIĞI UYGULAMASI

GİRİŞ

İşletmelerin faaliyetlerini sürdürürken ortaya çıkan alacaklarını tahsil edememe riski, muhasebe ve vergi uygulamalarında önemli bir konu olup, bu riskin finansal tablolara doğru şekilde yansıtılabilmesi için "şüpheli alacak karşılığı" müessesesi geliştirilmiştir.

Türk vergi sisteminde bu konu Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 323. maddesinde düzenlenmiş olup, ticari alacaklar dışındaki **Verilen Avanslar** ve **Diğer Alacaklar** için karşılık ayrılması hususu üzerinde özellikle durulması gerekmektedir.

Bu çalışmamızda, **Verilen Avanslar** ve **Diğer Alacaklar** açısından şüpheli alacak karşılığı ayrılıp ayrılmayacağı irdelenerek, özellikli konular üzerinde durulacaktır.

1. VERGİ USUL KANUNU (VUK) AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

Şüpheli Alacaklar Türk vergi sisteminde Vergi Usul Kanunu'nun (VUK) 323. Maddesinde düzenlenmiş olup, bahse konu alacaklar ticari veya zirai kazancın elde edilmesiyle ilgili olması şartıyla,

- ▶ Dava veya icra safhasına intikal etmiş bulunması,
- ▶ Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş olması ve 3.000 **(588 Sıra No.lu V.U.K Genel Tebliği ile 1.1.2026'dan itibaren 25.000 -TL)** Türk lirasını aşmaması halinde

Şüpheli alacak olarak sayılmakta olup, bu şartları sağlayan alacaklar için işletmeler gider yazmak suretiyle karşılık ayırabilirler.

Yukarıda da belirtildiği üzere bir alacağın "Şüpheli Alacak" sayılabilmesi için, alacağın **ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi** ile ilgili olması gerekliliği, o alacağın şüpheli alacak olarak değerlendirilebilmesinin ön şartıdır.

Bu kapsamdaki ticari alacaklar dışındaki alacak kalemlerinde karşılık ayrılıp ayrılmayacağı hususu, alacağın kaynağına ve işletme gayesine bağlı olarak önem arz etmektedir.

1.1. Verilen Avanslar İçin Karşılık Ayrılması

"Verilen Sipariş Avansları", genel itibarıyla işletmenin mal veya hizmet satın almak üzere tedarikçilerine henüz hakediş veya faturalar düzenlenmeden önce ödediği değerlerdir.

VUK 323. madde uyarınca, bir alacağın şüpheli sayılabilmesi için ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması gerekir.

Mal veya hizmet alımı için verilen avanslar, tedarikçinin iflas etmesi, malı teslim etmemesi veya parayı geri ödememesi nedeniyle dava ve icra safhasına intikal etmesi halinde, ticari faaliyetinin bir parçası kabul edildiğinden, verilen avansların şüpheli alacak karşılığı ayrılmak suretiyle gider yazılabileceği söylenebilir.

Nitekim, konuya ilişkin GİB tarafından verilen 22.04.2015 tarih ve 64597866 -105 [323-2015] -11212 sayılı özelgesinde ".....ileride yapılacak

mal ve hizmet alımları için sipariş avansı niteliğindeki ödemelerin ticari faaliyetin devamı için yapılması ve bu tür ödemelerin Kanununun 323. maddesinde belirtilen şartları haiz olması halinde, bu ödemelerin tahsil edilemediği durumlarda karşılık ayrılması mümkün bulunmaktadır. Bu açıklamalara göre, müşterilerinizle olan cari hesaplara yaptığınız avans mahiyetindeki ödemelerin ticari faaliyetinizin devamı için yapıldığı anlaşıldığından, ticari bir alacak niteliği kazanan bu tür ödemelerin için Vergi Usul Kanununun 323'üncü maddesinde belirtilen diğer şartların da sağlanması halinde bu alacaklar için icra takibine başladığınız veya dava açtığınız yıl karşılık ayırmanız mümkündür." görüşü verilmiştir.

Yukarıda yer verilen özelgeye paralel olarak, Danıştay 3. Dairesi de, 2010 yılında verdiği kararda sözleşme ve benzeri nitelikte yazılı belgeye göre ödenmeyen veya geriye dönmeyen avans için karşılık ayrılabilmesine hükmetmiştir (E: 2008/3413 K:2010/3636). Bunun yanı sıra, Danıştay 3. Dairesi aynı konuda 2015 yılında verdiği bir diğer kararda da benzer gerekçelerle geri alınmayan avanslar için şüpheli ticari alacak karşılığı ayrılabilmesi yönünde karar vermiştir (E: 2011/4280 K: 2015/949).

1.2. Diğer Alacaklar İçin Karşılık Ayrılması

Diğer Çeşitli Alacaklar hesabı, işletmenin asıl faaliyet konusu dışındaki işlemlerden doğan alacakları kapsar. Bu gruptaki alacakların şüpheli sayılabilmesi için ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması gerekir. Diğer alacaklara örnek olarak aşağıdaki alacaklar verilebilir.

- ▶ Ortaklardan Alacaklar
- ▶ İştiraklerden ve Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar
- ▶ Personelden Alacaklar
- ▶ Verilen Depozito ve Teminatlar
- ▶ Hatır Senetleri

Bu kapsamda alacak, işletme hakkının kiralanması, bir duran varlık satışı veya işletmenin geliriyle doğrudan ilgili bir işlemde doğmuşsa, dava veya icra safhasına geçilmesi şartıyla karşılık ayrılabilirliği değerlendirilmektedir.

Ortaklara veya ilişkili kişilere verilen borçlar, personele verilen borçlar veya hatır senetleri gibi "ticari kazancın idame ettirilmesi" ile ilgisi olmayan alacaklar için ise dava ve icra safhasında olsa dahi şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmamakta olup, bu kapsamda karşılık ayrılması halinde ayrılan karşılıklar vergi kanunları nezdinde **Kanunen Kabul Edilmeyen Gider (KKEG)** olarak nitelendirilmektedir.

Nitekim, ilişkili kişilere verilen borçlar için şüpheli alacak karşılığı ayrılmasına ilişkin GİB tarafından verilen 17.07.2020 tarih ve 11395140-105 [VUK1-21705] -E.529078 sayılı özelgesinde " şüpheli alacak karşılığı ayrılmasında temel unsur, ortada bir alacağın söz konusu olması, alacağın ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olması, bu kapsamda da işletme kayıtlarına hasılat olarak girmiş

veya ticareti yapılan/yapılacak mal veya hizmetin doğrudan maliyetiyle ilgisinin olması ve bu mahiyetteki alacağın tahsilinin şüpheli hale gelmiş bulunmasıdır. Bu itibarla, ilişkili şirket statüsünde bulunduğunuz iki farklı firmaya borç verilmesinden kaynaklı alacaklarınızın ve bunlara ilişkin kur farklarının, ticari faaliyetin elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmaması nedeniyle bu alacak için şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmamaktadır." görüşü verilmiştir.

2. ŞÜPHELİ ALACAKLAR İLE İLGİLİ ÖZELLİKLI DURUMLAR

2.1. Alacağın Dava ve İcra Safhasında Olması

Şüpheli alacak karşılığı ayırıp ayırmamak mükelleflerin ihtiyarında olup, bu şarta haiz olan mükellefler diledikleri takdirde karşılık ayırabilmektedirler. Zira, VUK'un 323.Maddesinde yer alan "şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir" düzenlemesi ile söz konusu durumun mükellefin tercihi-ne bırakıldığı hüküm altına alınmıştır.

Bu hüküm kapsamında alacağın şüpheli hale geldiği dönemde karşılık ayrılmamış olması; mükellefin tercihini karşılık ayırmama yönünde kullandığı ve dolayısıyla dönemsellik ilkesi gereği izleyen yıllarda da karşılık ayrılmayacağı şeklinde değerlendirilmektedir.

Öte yandan, dava veya takibin, müracaattan sonra ciddi bir şekilde sürdürülmesi ve izlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde söz konusu alacak, şüpheli alacak olarak kabul edilmez. Zira, Danıştay kararlarına göre de, icra takibine başlanmış borçlular hakkında ödeme emri gönderilmiş olmasına rağmen haciz

işlemi yapılmamış ise alacaklar şüpheli alacak vasfını kaybetmektedirler.

2.2. Alacağın Teminatsız Olması

Bir alacağın şüpheli hale geldiğinden hareketle karşılık ayrılabilmesi için, söz konusu alacağın teminatsız bir alacak olması şarttır. Zira, teminata bağlanmış bir alacağın tahsilinin şüpheli hale geldiğini ileri sürüp bu alacağa karşılık ayırmak mümkün bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bir alacağa şüpheli alacak karşılığı ayırmak için söz konusu alacağın teminatsız olması şarttır.

Tahsil edilemeyen alacağın bir kısmının teminata bağlanmış olması durumunda ise alacağın teminatsız olan kısmı için karşılık ayırmak mümkündür. Öte yandan, alacağın ne kadarlık kısmının teminatsız kaldığı belli değilse söz konusu alacak için karşılık ayrılamaz. Bu nedenle eğer teminat alacağın tamamını kapsamıyorsa bu takdirde alacağın teminatsız kalan kısmının kesin olarak belirlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde mevcut teminatın alacağın tümünü kapsadığı kabul edilir ve bu alacak için karşılık ayrılması söz konusu olmaz.

SONUÇ

İşletmeler, faaliyet dönemleri sonunda bilançolarındaki alacakların gerçek değerini yansıtmakla yükümlüdür. Tahsili şüpheli hale gelen alacaklar için karşılık ayrılması, "ihtiyatlılık" ilkesinin bir gereğidir. Ancak vergi matrahının tespiti açısından her şüpheli alacak gider olarak kabul edilmez.

VUK'un 323. maddesi, bir alacağın şüpheli sayılabilmesi için öncelikle **"ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesiyle ilgili"** olmasını şart koşmakta olup, ticari olmayan alacaklar için ayrılan karşılıkların gider yazılamayacağı yönündedir. Gerekçe olarak, bu alacakların doğrudan bir hasılat unsuru oluşturmaması gösterilir.

Yazımızın konusunu oluşturan verilen avanslar ve diğer alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkündür; ancak bu işlem "şekli" bir takip sürecinden ziyade "özün önceliği" prensibine dayanmalıdır.

Özellikle diğer alacaklar için şüpheli alacak karşılığı ayrılması durumunda, söz konusu alacağın ticari kazancın elde edilmesi ile ilgili bağının kanıtlanması gerekmektedir.

Bu kapsamda karşılık ayrılan şüpheli alacağın ticari bir borç-alacak ilişkisinden doğduğunun sözleşme, fatura, ödeme dekontu vb. belgeler ile tevsik edilmesi ve yasal takip sürecinin titizlikle yürütülmesi, vergi incelemelerinde işletmeyi oluşabilecek risklerden koruyacaktır.

Finansal fırtınalarda
yönünüzü biz
belirleyelim,
güvenle ilerleyin.

GÜNCEL ÖZELGELER

Mobil Uygulamaların App Store ve Google Play Store'dan İndirilmesinden Elde Edilen Kazancın Vergilendirilmesi Hakkında

(30.01.2026 Tarih ve 62030549-125-143061 Sayılı Özelge)

Şirketin Google Play ve App Store'da yapay zeka ve mobil oyun alanlarında geliştirilmiş mobil uygulamaları yayınladığı, bu uygulamaların yazılımının tamamen tarafça geliştirildiği, uygulamaların özellikle yurt dışındaki müşterilere yönelik olarak uygulama içi sanal ürün satın alımları ve abonelik hizmetleri sunduğu, yurt içi ve yurt dışı müşteri ayırımının belgelendirilebildiği belirtilerek, bu kapsamda ilgili platformlar üzerinden yapılan satışlarda kullanıcıların fatura bilgilerinin yeterli olmaması (ad soyad, kimlik numarası, adres vs.) ve müşteri sayısının çok fazla olmasından dolayı muhtelif yurt içi müşteriler ve muhtelif yurt dışı müşteriler adına fatura düzenlenip düzenlenemeyeceği, eğer muhtelif yurt dışı müşteriler adına fatura düzenlenebilirse Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde hükme bağlanan ihracat istisnasından faydalanıp faydalanamayacağı, bu satışların yurt dışı müşteriler ile ilgili olan kısımdan elde edilen kazanç için Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi ile 32'nci maddesinin (7) numaralı bendinde hükme bağlanan indirimden yararlanıp yararlanılamayacağı hususlarında görüş talep edilmektedir.

Kurumlar Vergisi Kanun'u Yönünden:

Şirketin tarafından Google ve Apple'a teslim edilen yapay zeka ve mobil oyun alanlarında geliştirilmiş ve özellikle uygulama içi sanal ürün satın alımları ve abonelik hizmetleri sunan mobil uygulamaların yayınlanması karşılığında tarafa yapılan ödemelerin, uygulama içi satın alma geliri niteliğinde kazançlara ilişkin olması ve ayrıca bahse konu uygulamalar yurt dışının yanı sıra yurt içine de yönelik olduğundan münhasıran yurt dışındaki müşteriler için yapılan yazılım hizmetine ilişkin olma şartını taşımaması nedeniyle söz konusu faaliyetler kapsamında elde edilen kazançların Kurumlar Vergisi Kanununun 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükmü kapsamında kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılması mümkün bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, mezkur Kanunun 32'nci maddesinin yedinci fıkrasında hükme bağlanan kurumlar vergisi oranının 5 puan indirimli uygulanmasının ihracat yapan kurumların münhasıran ihracattan elde ettikleri kazançları için geçerli olduğu ve hizmet ihracının da yurt dışındaki bir müşteri için yapılan ve yurt dışında faydalanılan hizmetleri kapsadığı dikkate alındığında, Şirketiniz tarafından geliştirilen yapay zeka ve mobil oyunların münhasıran yurt dışındaki müşterilerin kullanımı için yapılması halinde hizmet ihracı kapsamında değerlendirilecek ve bu kazançlara kurumlar vergisi oranı 5 puan indirimli olarak uygulanacaktır.

Ancak, bahse konu uygulamaların yurt dışının yanı sıra yurt içinde de kullanılması halinde münhasıran yurt dışındaki müşteriler için yapılan söz konusu hizmete ilişkin elde edilen kazançların hizmet ihracı kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamakta olup, bu hizmetlerden elde edilen kazançlar için indirimli oran uygulamasından faydalanılması mümkün değildir.

Katma Değer Vergisi Kanun'u Yönünden:

Şirket tarafından geliştirilen yapay zeka ve mobil oyunların münhasıran yurt dışındaki müşterilerin kullanımı için yapılması halinde, söz konusu hizmet KDV Kanununun 11/1-a maddesine göre (hizmet ihracına ilişkin diğer şartların da sağlanması koşuluyla) hizmet ihracı kapsamında değerlendirilecek ve bu hizmet bedeli üzerinden KDV hesaplanmayacaktır.

Ancak, bahse konu yapay zeka ve

GÜNCEL ÖZELGELER

mobil oyunların yurt dışının yanı sıra yurt içinde de kullanılması halinde münhasıran yurt dışındaki müşteriler için yapılmayan söz konusu hizmete ilişkin elde edilen gelirlerin hizmet ihracı kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamakta olup bu hizmetler için genel hükümlere göre KDV hesaplanması gerekmektedir.

Vergi Usul Kanun'u Yönünden:

Söz konusu işlemler için her bir müşteri yerine yurt içi veya yurt dışı müşteriler adına toplu fatura düzenlenip düzenlenemeyeceği hususunun Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'nci maddesi uyarınca Maliye Bakanlığınca değerlendirilmesi gerektiğinden doğrudan Gelir İdaresi Başkanlığına müracaat edilmesi gerekmektedir.

Sağlık Meslek Hizmet Birimi Ruhsat Belgesine İstinaden Fizyoterapist Unvanı ile İfa Edilen Hizmetlerde Uygulanması Gereken KDV Oranı Hakkında

[\(01.04.2026 Tarih ve E-40247694-130-15524 Sayılı Özelge\)](#)

... İl Sağlık Müdürlüğünden alınan ... tarihli ve ... no.lu Sağlık Meslek Hizmet Birimi Ruhsat Belgesine istinaden fizyoterapist unvanı ile verilen hizmetlere uygulanması gereken katma değer vergisi (KDV) oranı konusunda görüş talep edilmektedir.

Serbest Meslek İcrası Hakkında Yönetmelik kapsamında Sağlık Bakanlığının İl Müdürlüklerinden alınan Sağlık Meslek Hizmet Birimi Ruhsat Belgeleri, esas olarak sağlık meslek hizmet birimleri ile bu birimlerin tıbbi ve teknik standartları, açılış, faaliyet, denetim ve kapatılmalarına ilişkin usul ve esasların uygunluğuna yönelik olduğundan, sağlık meslek mensuplarının bu belge kapsamında verdikleri hizmetler 2007/13033 sayılı BKK eki (II) sayılı listenin 21 inci sırası kapsamında değerlendirilemeyeceğinden (ilgili uzman tabibin teşhisine ve tedavi için yönlendirmesine bağlı olmak kaydıyla verdikleri hizmetler hariç), bu hizmet bedelleri üzerinden genel oranda (%20) KDV hesaplanması gerekmektedir.

GÜNCEL YARGI KARARLARI

Konusu

... .. Bölge İdare Mahkemesi ...
Vergi Dava Dairesinin ... tarih
ve E:..., K:.. sayılı ısrar kararının
temyizen incelenerek bozulması
istenmektedir.

Karar Mercii: Danıştay Vergi Dava
Daireleri Kurulu

Esas Sayısı: 2025/513

Karar Sayısı: 2025/717

Karar Tarihi: 08.10.2025

İtiraz Konusu Kural

Davacı tarafından, iki tam yıldan fazla süreyle aktifinde yer alan iştirak hisselerinin satışından doğan zararın %75'inin kurum kazancından indirilmesi gerektiği yolunda ihtirazi kayıtla verilen 2019 yılına ait kurumlar vergisi beyannamesine konulan ihtirazi kaydın kabul edilmemesi nedeniyle anılan zararın kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınması sonucunda tahakkuk eden kurumlar vergisinin ihtirazi kayda konu edilen kısmının kaldırılması ve anılan verginin bu kısmının iadesi istemiyle açılan davaya ilişkindir.

... Vergi Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:.. sayılı kararı

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının uyuşmazlık tarihinde yürürlükte bulunan halinde "İştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere, kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının, istisna dışı kurum kazancından indirilmesi kabul edilmez." hükmüne yer verilmiştir.

Kanun'un 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan kurala göre kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara ilişkin olarak yapılan giderlerin, kurumun vergiye tabi diğer kazanç tutarının tespitinde kurum kazancını azaltıcı veya kurum zarar etmiş ise bu zararı artırıcı bir unsur olarak indirim konusu yapılması mümkün değildir. Bu nedenle, bu gelirlerin elde edilmesi için yapılan giderlerin sadece kurumlar vergisinden istisna edilen söz konusu kazançların tespitinde dikkate alınacağı açıktır.

Olayda, davacı şirket tarafından iki tam yıldan fazla süreyle aktifinde yer alan iştirak hisselerinin satışından doğan zararın %75'inin kurum kazancının tespitinde dikkate alınması gerektiğinden bahisle konulan ihtirazi kayıt dikkate alınmaksızın anılan zararın kanunen kabul edilmeyen gider olarak kabul edilmesi sonucunda tahakkuk eden verginin kaldırılması ve bu verginin iadesi istemiyle dava açılmıştır.

Vergilendirmenin genel sistematığı içinde kazancı vergilendirilemeyen bir işlemin zararının matrahın tespitinde gider olarak kabul edilemeyeceği, kurumların en az iki tam yıl süreyle sahip oldukları kurum senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlarının %75'i istisna kapsamına alındığından, bunların satışından zarar doğması halinde, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin son fıkrası uyarınca, bu zararın %75'ine isabet eden kısmının istisna dışı kurum kazancından indirilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu nedenle, davacı şirket tarafından aktifinde yer alan iştirak hisselerinin satışından doğan zararın %75'inin kurum kazancının tespitinde "Kanunen Kabul Edilmeyen Gider" olarak dikkate alınması suretiyle tahakkuk eden vergide hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Vergi Mahkemesi bu gerekçeyle davayı reddetmiştir.

İstinaf İstemini İnceleyen Bölge İdare Mahkemesi ... Vergi Dava Dairesinin Kararı:

Vergi Dava Dairesi, istinaf istemine konu vergi mahkemesi kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istemi reddetmiştir.

GÜNCEL YARGI KARARLARI

Davacının Temyiz İstemini İnceleyen Danıştay Üçüncü Dairesinin 23/01/2025 Tarih ve E:2023/5653, K:2025/85 Sayılı Kararı:

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) işaretli bendinin uyuşmazlık tarihinde yürürlükte olan hâlinde, kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançlarının %75'lik kısmının kurumlar vergisinden müstesna olduğu düzenlenmiştir. Aynı maddenin (3) numaralı fıkrasının uyuşmazlık tarihinde yürürlükte bulunan hâlinde ise, iştirak hisseleri alımıyla ilgili finansman giderleri hariç olmak üzere kurumların kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlarına ilişkin giderlerinin veya istisna kapsamındaki faaliyetlerinden doğan zararlarının istisna dışı kurum kazancından indirilmesinin kabul edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

İştirak hisselerinin satışından elde edilen kazancın % 75'inin kurumlar vergisinden müstesna olduğu dikkate alındığında, iştirak hisselerinin satışından doğan kâr ya da zararın "istisna edilen kazançlar" kapsamında değerlendirilebileceği, bu zararın kurumlar vergisinden istisna edilen bir faaliyet kapsamında olmadığı, Kanun'un, istisna edilen kazançlara ilişkin giderlerin kurum kazancından indirilemeyeceğini öngördüğü, satış zararı bu kapsamda gider olarak kabul edilemeyeceğinden, iştirak hisselerinin satışından kaynaklanan zararın ku-

rum kazancından indirilemeyeceği gerekçesiyle davayı reddeden Vergi Mahkemesi kararına yöneltilen istisnaf isteminin reddi yolundaki Vergi Dava Dairesi kararının bozulması gerekmiştir. Öte yandan yeniden verilecek kararda, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) işaretli bendindeki koşulların oluşup oluşmadığı ve indirilebilecek zarar tutarının doğru olup olmadığı hususlarının değerlendirilmesi gerektiği tabiidir.

Daire bu gerekçeyle Vergi Dava Dairesi kararını bozmuştur.

... Bölge İdare Mahkemesi ... Vergi Dava Dairesinin İsrar Kararı:

Vergi Dava Dairesi, ilk kararında yer alan hukuksal nedenler ve gerekçeyle ısrar etmiştir.

Temyiz Edenin İddiaları:

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin (3) numaralı fıkrasının uyuşmazlık konusu dönemde yürürlükte bulunan hâlinde, "istisna edilen kazançlar" ile "istisna edilen faaliyetler" şeklinde iki ayrı ifadeye yer verilmiştir. İştirak hissesi satışı bir işletme faaliyeti olarak değerlendirilemeyeceği gibi iştirak hisselerinin satışından doğan zararların da gider olarak kabul edilemeyeceği açıktır. Çünkü satış bedelinin maliyet bedeline nazaran düşük olması nedeniyle ortaya çıkan zarar gider niteliğinde değildir.

Diğer taraftan, iştirak hissesi satış kazancı istisnası ihtiyari bir uygulamadır. Bir kazancın vergi kanunlarında vergiden istisna tutulduğundan yola çıkarak aynı şekilde zararın vergilendirilmesi gerektiği sonucuna

GÜNCEL YARGI KARARLARI

varılması, vergilerin kanuniliği ilkesi ile hukuki güvenlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Gelir İdaresi Başkanlığının 2007 yılında verdiği bir özelgede iştirak hisselerinin satışından doğan zararın tamamının kurum kazancının tespitinde indirim olarak dikkate alınabileceği kabul edilmiştir.

Açıklanan nedenlerle ihtirazi kayıtlarla verilen beyanname üzerine tahakkuk eden vergide hukuka uygunluk bulunmadığı belirtilerek ısrar kararının bozulması gerektiği ileri sürülmektedir.

Danıştay Tetkik Hâkimi ...'ın Düşüncesi:

Temyiz dilekçesinde ileri sürülen iddialar, ısrar kararının dayandığı hukuksal nedenler ve gerekçe karşısında, yerinde ve kararın bozulmasını sağlayacak nitelikte bulunmadığından, istemin reddi ile ısrar kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

Hukuki Değerlendirme:

Bölge idare mahkemelerinin nihai kararlarının temyizen bozulması, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı halinde mümkündür.

Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup dilekçede ileri sürülen iddialar, kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

Karar Sonucu:

Açıklanan nedenlerle;

Davacının temyiz isteminin reddine;

... Bölge İdare Mahkemesi ... Vergi Dava Dairesinin ... tarih ve E..., K:... sayılı ısrar kararının ONANMASINA,

Davacıdan 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun ilgili hükümleri ve Kanun'a ek (3) sayılı Tarife uyarınca maktu harç alınmasına,

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 50. maddesi uyarınca, kararın taraflara tebliğini ve bir örneğinin de Vergi Dava Dairesine gönderilmesini teminen dosyanın Vergi Mahkemesine gönderilmesine, 08/10/2025 tarihinde oyçokluğuyla kesin olarak karar verilmiştir.

X- KARŞI OY:

Temyiz isteminin kabulü ile ısrar kararının Danıştay Üçüncü Dairesinin kararında yer alan hukuksal nedenler ve gerekçe uyarınca bozulması gerektiği oyu ile karara katılmıyoruz.

Danıştay VDDK'nın Kararı (Esas Sonuç):

Kurulun açık ve net içtihadı:

İştirak hissesi satışından doğan zararın %75'lik kısmı indirilemez. Sadece %25'lik kısmı kurum kazancından düşülebilir.

VERGİ ALANINDA DÜNYANIN EN PRESTİJLİ ÖDÜLÜ TÜRKİYE'DE İKİNCİ KEZ CENTRUM'UN OLDU!

Vergi alanında dünyanın en prestijli ödülü olarak nitelenen ve dünyaca ünlü İngiliz araştırma/yayın kuruluşu International Tax Review (ITR) tarafından her yıl Londra'da gerçekleştirilen görkemli bir törenle sahiplerine takdim edilen Vergi Ödüllerinde (EMEA 2024 Tax Awards), "**Türkiye'nin En İyi Vergi Şirketi**" kategorisindeki ödülü Centrum Türkiye olarak bu yıl bizlerin aldığını sizinle paylaşmaktan büyük bir gurur ve mutluluk duyuyoruz. 2018 yılında aldığımız ilk ödülün ardından ikinci kez elde ettiğimiz bu ödül, çalışmalarımızdaki istikrar ve devamlılığı göstermesi bakımından bizler açısından son derece anlamlı olmuştur.

EMEA Vergi Ödülleri, International Tax Review tarafından 2005 yılından bu yana düzenlenmekte olup EMEA Bölgesinin en önde gelen vergi ve transfer fiyatlandırması şirketlerine verilmektedir. Her kıtadan 25000'den fazla müşteri ve 4800'den fazla uygulayıcının geri bildirimleri ile 33 yetki alanında yapılan değerlendirmeler ve araştırmalar neticesinde sahibini bulmaktadır. Ödüller ayrıca vergi teknolojisi, inovasyon, politika, uyumluluk ve raporlama ile çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık alanlarındaki başarıları da takdir etmektedir.

Adaylık ve ödül süreci kapsamında aşağıdaki hususlara dikkat edilmektedir:

Proje Büyüklüğü: Söz konusu hizmetleri veren bir şirketin kompleks ve büyük bir projeyi üstlenebilme kapasitesi

İnovasyon: Şirketin piyasadaki mevcut şirketlere nazaran daha yenilikçi hizmetler sunabilmesi

Etki Düzeyi: Şirketin vermiş olduğu danışmanlık hizmetleri neticesinde, müşterilerinin ticari faaliyetlerine katma değer sağlaması ve/veya bu tür danışmanlıklar sonucunda hizmet alan müşterilerin ticari hedeflerine ulaşabilmesi

Çalışmalarımızın ve hizmet kalitemizin bir karşılığı olan bu başarılarımız sayesinde uluslararası arenada da ses getirmekten memnuniyet duymaktayız. Bu başarıda en büyük payın bize güvenen müşterilerimizde olduğunun farkındayız. Bu uzun yolculukta bizlere güvenen ve başarımızda en büyük katkının sahibi olan tüm müşterilerimize teşekkür etmeyi borç biliriz.

Birlikte daha büyük başarılarla imza atmak için sabırsızlanıyoruz!

Saygılarımızla,

WE RAISE THE BAR

 CENTRUMTURKEY

 vergiport.com

 centrumturkey.com

